YENİ HİKÂYELER

1951

VARLIK YAYINLARI

YENİ HİKAYELER 1951

YENİ HİKÂYELER

1951

BİNGÖ
No:
KİTAPLIĞI

Bekir Sıtkı, Sait Faik, İlhan Tarus, Orhan Kemal, Muhtar Körükçü, Oktay Akbal, Haldun Taner, Muzaffer Hacıhasanoğlu, Orhan Hançerlioğlu, A. Ferhan Oğuzkan, Zeyyat Selimoğlu, Mahmut Özay, Zafer Hüsnü Taran, Orhan Asena, Orhan Barlas, Kenan Harun, Tahsin Yücel, Yıldırım Keskin, Seyfettin Turhan, Muharrem Barlok.

VARLIK YAYINLARI
Ankara Caddesi, 80/1, İstanbul

YENİ HİKÂYELER : 4

Bu serinin ilk kitabı Yeni Türk Hikâyeleri adiyle 1948 de yayınlanmış, Yeni Hikâyeler 1950 ve Yeni Hikâyeler 1951 adlariyle 2 ve 3.cü sayıları aynı yıllarda çıkmıştır.

Varlık Yayınları Sayı 68
İstanbulda Kader Basımevinde basılmıştır
Ocak 1951

BEKİR SITKI

SAAT

Kadıköy iskelesinde vapur beklemekten hoşlanırım. O gün de öyle, bir aşağı bir yukarı dolaşarak köprüye gidecek vapuru bekliyordum.

İskelenin alt yanı camlı gazinoya kadar taş rıhtımdır. İşte bu taş rıhtım üstünde tenbel tenbel yürüyor, ön planda Haydarpaşa istasyonunu, arkasından İstanbulu, Sarayburnunu falan, seyrediyordum. Bir aralık saatime bakmak aklıma geldi. Saatime niçin bakacaktım. Vapurun hâlâ gelmemesine sabırsızlandığım için mi, yoksa vapur vakti yaklaşıyor, bana pek tatlı gelen bu gezintiden ayrılacağım diye mi?. Bunu şimdi, aradan epey zaman geçtiği için, tayin edemiyeceğim.

Kol saati kullanmasını sevmem. İnsanın bileğinde bir kelepçeyi andıran bu kol saatleri, ne can sıkıcı şeylerdir. Kol saatleri bence, birer esirlik, kölelik işaretidir: Zaman diktatörünün bileklere taktığı kölelik işareti! Bir zinciri!. (Evet, kol saatlerinin sade kayışlısı değil, zincirlileri de vardır!.) Kimin kolunda bir saat varsa, o adam, artık hürriyetini kaybetmiştir. Gözünü bileğindeki saatten ayıramaz. O ne emrederse, boyun eğmeğe mecburdur. 6 oldum, 7 oldum, yataktan fırla, kalk, diyen kimdir? İki lokma kahvaltıyı çabuk yap, vapura, trene yetiş. Beş dakika kaldı, üç dakika kaldı.. İki gözünüz kolunuzdaki saate çivilenmiş gibi... A!.. bir dakika kalmış.. Tabanları kal-

dırmalı. Soluk soluğa iskelelere, istasyonlara, merdivenlere, asansörlere «koş» emrini veren kimdir? Kulağa götürmedikçe tık tık'ı bile işitilmiyen, çoğu defa baykuş gözü gibi yusyuvarlak, bu yere batası kol saati değil midir? Daima efendisi «zaman» ı ihtar eden, akreple yelkuvanını birer tehditçi parmak gibi oynatan, her işimize burnunu sokan, 24 saatten ibaret olan hayatımızı küçücük dairesinde hapseden, yine o zalim değil midir?

Gerçi bu kötülük her saatte var, diyeceksiniz. Evet, hakkınız var. İnsanlar gûya «zaman» a tasarruf etmek düşüncesiyle ilkin kum saatinden başlıyarak bu günkü saati icat etmişlerdir. Fakat her insan icadı gibi, bu da insanı kendi esaretine almıştır. Elimizden hürriyetimizi, serbestliğimizi, serazatlığımızı gasbedip yerine bir kışla, bir mektep disiplinini kabul ettiren, günümüzü namütenahi dakikalara, saniyelere bölüp her birine bir işkence koyan, işte şu âciz gibi görünüp saatçı vitrinlerinde boynu bükük bekleşen, bir defa da beş on lira verilip oradan alınarak kola takıldı veya cebe girdi mi, «âmir-i mutlak» ımız kesilen saatlerin hepsinin Allah belâsını versin. «Zaman» a tasarruf için ayla güneş nemize yetmezdi.

Madem ki medeniyet dünyasında yaşıyoruz. O halde saat denilen bu esaret zincirini bileğimize geçirmeğe, hiç olmazsa, yelek cebimize bir tane kondurmağa mecburuz. Cep saatinin, kol saatine göre, bir teselli tarafı vardır. O da, o sizi göz hapsinde tutacağına, siz onu yeleğinizin cebinde hapsedersiniz. Hattâ isterseniz, sokaklarda oynatılan ayı, maymun gibi, boynuna veya burnuna, «kordon» denilen bir de zincir takabilirsiniz. Nihayet, kolunuzda olmayıp cebinizde yan gözden uzak olduğu için, kendinizi her an onun emrinde hissetmez, hürriyetinize sahip olduğunuzu sanarak, bir az daha rahat nefes alabilirsiniz.

Evet, ne diyordum, saatime bakmak aklıma gel-

di. Elimi yeleğimin cebine götürüp saatimi çıkardım. Bu, birinci sınıf —altın maltın değil—, nikel bir saatti. Hem de kordonsuz, bağsız, eli kolu serbest bir saat. (Zincirin her çeşidinden nefret ettiğim için, âmirime olsun, bir zincir vurmayı düşünmemiştim.) Saatimi avucumun içine aldım, baktım. Saniyeliği deli gibi koşuyordu. İnsan hayatının akışile bu ne intibak, diye düşündüm. Dehşetli canım sıkıldı. O kadar ki, oldukça pahalı olan saatimi rıhtımın taşma vurup kırmak, hurduhaş etmek için, dayanılmaz bir arzu duydum. Saatim, sanki beynimden geçen bu düşünceyi, bir el falcısı gibi, anladı ve nasıl oldu, —rıhtımın kenarında duruyordum—, elimden kurtulup, (cumm!.) denize düştü.

Eyvah!. Gayrı ihtiyarî:

— Saatim denize düştü, saatim denize düştü, diye âdeta haykırdım.

Yanımda bir kaç meraklı peyda oldu: «ne oldu, ne oldu?.»

— Saatim elimden kaydı, nah şuraya, denize düştü.

Hep beraber saatin düştüğü noktaya, denize eğilip baktık. Derin, karanlık bir su.. Deminki, her zamanki gibi.. Saatimi yutmuş olduğuna dair, hiç bir iz yok..

Hamal kılıklı biri

Çıkaralım beyim, dedi.

— Çıkarabilir misin?

— A.. Aman beyim. Tabii çıkarırım. Yerli belli olduktan sonra.. Halimden, bakışımdan itimatsızlık, ifadesi okumuş olacak ki:

Beyim, ben dalgıçlık yaptım. Daha geçen gün sizin gibi bir bey, çakısını düşürmüş. Hemen dalıp çıkardım. Bey bir bahşiş verdi.

Hım.. «Bir bahşiş verdi». Yani bu bir amatör sporcu değil. Adam bunu çıtlatmak istiyor. Tabiî haklı.. Bu nisbeten soğuk denize dalıp saatimi çıkaracak..

Karşılığında bir ekmek parası.. Bana bir «hizmet akdi» teklif ediyor. Mukaveleler yalnız noterlerde yapılmaz. Saatimi bulup çıkarırsa, —tabii bu şart..—, ne vermeliyim bu adama?.. Bir çakı için dalmış olduğuna göre, az bir para ile de onu tatmin edebilirim, her halde.. Fakat.. dedim ki:

— Ama hiç bir mes'uliyet kabul etmem, bak, bu arkadaşlar da şahit olsunlar. (Yani boğulur moğulursa..)

Hamal kılıklı adam güldü:

— Yok beyim, yok.. Ne mes'uliyeti olacak.. Beni sana sayı ile vermediler ya.. Sen hiç merak etme, evvel Allah, şimdi dalar çıkarırım.

— Peki, peki..

Adam üstündeki partalları çıkarıp bir kenara attı. Altından umulmadık bir atlet vücudu göründü. İki elini, başının üzerinde bir süngü ucu gibi birleştirip, hadi, denize.. İlkin çıplak vücudu, koyu renkli su altında yengeç gibi, kurbağa gibi acayip bir şekil aldı. Bu acayip şekil, gittikçe derine, derine gitti. Bir ara erir gibi.. görünmez gibi oldu.

İçimden: «Ah, yarabbi, bulsa saatimi.. diye düşünüyordum, bulsa saatimi.. Saatime ne kadar da alışmıştım. Gece baş ucuma kordum. Yatarken, saat kaç, diye son nazarımı ona atardım. Sabah, ilk işim, yine saatime bakmak olurdu. O benim eşim dostum, dert ortağım gibi bir şeydi. Dile kolay, on yıllık bir arkadaş.. Hem de hiç ayrılmamacasına.. Ana evlât gibi, koyun koyuna yaşıyorduk. Ah saatim, vah saatim... Uzun, kara kirpikler gibi akrebi, yelkovanı vardı. Çıt.. Çıt.. incecik sesiyle beni nasıl oyalardı. Ben onsuz nasıl yaparım. Eğer bulunmazsa, bir başkasını satın almak lâzım gelecek, aylık kazancımın yarısını vererek... Ama, çaresiz, saatsiz edemem ki..»

Adamın suya dalmasından belki bir, belki iki dakika sonra, «çünkü artık saatim yoktu, vakti nasıl an-

lıyacağım. Tahmin ederek söylüyorum», denizin o noktası oynar gibi oldu, sular bir karıştı. Rıhtımda iğneyi atsan yere düşmez. Ne kadar şöför, hamal, gazeteci çocuk, tramvaycı, — o sırada beklediğim vapur iskeleye yanaşıp yolcularını boşaltmağa başladığından..—, ikinci mevki kapısından çkan yolcular, hep birikmiş, gözümüzü dalgıcın battığı yere dikmiştik.

Sular karıştı, karıştı. Adamın başı, suyun yüzüne çıktı. Yüzü morumsu kırmızı.. Nefes nefeseydi. Saçları gözlerinin üstüne yapışmıştı. Hah, tamam işte, saatimi ağzında gördüm, dişlerinin arasında.. «Çok şükür, çok şükür, saatim bulundu» diye içimden sevinmeğe başladım.

Adam, saatim dişlerinin arasında, ellerini rıhtımın taşlarına tutturarak, yukarı çıktı. Kuyruk sokumundan, ayaklarından yere sular sızıyordu. Yüzünde büyük bir «zafer» neşesi vardı. Öyle ya.. Arslanın ağzından bu günlük ekmek parasını koparmıştı. Yarına Allah kerim.. «Bir enayi daha saatini, yahut çakısını denize düşürebilir!.»

Dalgıcın, o kadar insan arasında gözleri beni arayıp buldu. Zaten ben de saatime bir an evvel kavuşmak için, acele ediyordum.

Adam:

— Al beyim saatini dedi. Bahşişini beklemeğe başladı.

Saati elime aldım. A! A!. bu benim saatim değildi, ayni marka ama, benimkinin biçiminde değil. Bir az daha tıkızca, daha ufak, akrebi, yelkovanı sarı.. Benim saatim denize düştüğü zaman işliyordu. Saat te 3 ü 5 geçmekteydi. Halbuki bu, 10 da durmuş.. (Kimbilir, hangi günün saat 10 unda..)

Şaşılacak şey.. Benim saatimle bunu, denizin dibinde acaba hangi hokkabaz el değiştirmiş?.

Şimdi ne yapmalıydım. «Hayır, bu saat benim de-

ğil..» desem, adamın canına minnet.. Bir kere daha dalacak.. ve ihtimal ki, benim saati bulamıyacak.

Tereddüdüm bir saniyeden fazla sürerse adamın işi çakması, elime verdiği saati tekrar eline alarak, kendine göre, küçük bir servete konması, işten bile değildi.

Yüzümün ifadesi hiç değişti mi, bilmiyorum. Ama değişmemesi lâzımdı. Halimde en ufak bir «gayr-ı tabiiliğe», bir şüpheye yer vermemeliydim. Ve neye karar vereceksem, derhal, o an içinde vermeliydim.

Bu saat kimin olabilir. Elbette biri düşürmüş, benim gibi.. Belki dalgıç indirtmedi, belki indirtti de o zaman bulunamadı. Belki de boğulmuş bir adamın saatidir, cebinden kaymış, sularda sürüklenip buralara kadar gelmiş..

Elimdeki saatin asıl sahibi, adam sen de.. (kararımı verdim:) kimse kim.. Şimdi işte bunun sahibi benim. Dalgıç saatimi düştüğü yerde buldu. Bana «Al beyim saatini..» diye verdi. Buna şahittir.

Sevinçle «saatimi» elimde evirip çevirdim. Benimkinin kapağı hareliydi, bununki düz.. Zararı yok.. Demek «o adam» düz kapaklısından hoşlanıyormuş.. Varsın hoşlansın. Kimsenin zevkine karışacak değilim.

Bereket versin, kimse, saatin kaçta durmuş olduğuna bakmadı. Kim bunun farkında olacak.. Hattâ dalgıç bile.. Eğer baksalardı ve farkında olsalardı, artık alışmıştım, bende yalan hazır: Saatim durmuştu zaten, saatçiye götürecektim.

«Bahşişi» vermek için cüzdanımı çıkardım. Herkesin gözü muhakkak ki, bendeydi: «Ne verecek acaba, ne verecek?..». Dalgıcın yaptığı, âdeta canı pahasına bir işti. Bunu ücreti de ona göre olmalı. Etrafımdakilerin bakışından, bunu pek âlâ anlıyordum. İçimden: «Ah param olsa, saatin iki misli parasını, meselâ yüz lirayı çıkarıp şu hamal kılıklı adama verebil-

sem.. Dalgıcın yerine, o anın kahramanı şüphesiz ben olurdum.» Ama, çaresiz, dalgıcın kahramanlığı kendisinde kalsın. Cüzdanımda arayıp bulduğum parayı, çok mütevazı bir parayı, gözlerimi hiç bir bakışla karşılaştırmadan, dalgıca verdim. Dalgıç, fakir insanların tok gözlülüğüyle, itirazsız, şikâyetsiz parayı aldı. Hem üstüne teşekkür bile etti..

Ben de beklediğim vapura, bir dakika kala zili çalarken, aceleyle yetişebildim.

İşte halâ, on beş senedir, o saati kullanırım.

Ben mi onu, o mu beni?

Muhakkak olan bir şey varsa o da, her Allahın günü, her saat, her dakika, beni şuradan şuraya koşturan, bana bu emri veren, işte bu saattir !

SAİT FAİK

TÜRK ÜLKESİ

Gazinonun birinde Semiramis cazı, ötekinde meşhur tenor Atina radyosundan Andon Çamakis ve arkadaşları, kitarist Lambo refakatinde. Klüpte yemekli dans - kotyon ve surprizler. Sahada gece basketbol maçı, Paradisos'ta mehtap eğlencesi, İndos'ta dans musabakası...

Bir yaz gecesi, bir cumartesi akşamı, bir sayfiye yeri: ılık mı ılık, yıldızlı mı yıldız, durgun mu durgun.

Arasıra çamdan, fundadan, defne ve zeytinden, denizden ve karanlıktan, köşk bahçelerinin havuzundan çıkma, yerli otlak bir lüfer balığının dibinde gezinişile fiske fiske denizden fırlama, öldürücesine serin, gebertircesine kokulu, kim olursa olsun, ne olursa olsun bir mahlûk dudaklarına muhtaç bir insanın ruh halini kamçılayan bir rüzgâr... Denizdeki sandalda gramofon, balıkçı kahvesinde oparlör, genç kız ve oğlan ağızlarında ıslık, her şarkıda bir Maria ve Marika... Bir garip tabiat zevki ve insan zevksizliği ile uçup giden bir gemiye benzeyen bir ada...

Bukadar anasınıngözü bir gecede yalnızdım.

O türkçe tangolar yok mu iğreniyorum. O rumca Zehralı, Aspasyalı, sagapolu ve kardiyalı şeyler yok mu pöf. O amerikanca inek böğürtülü kunduracı, kunduracı diye haykıran raspalar yok mu...öö, böö...

Şöyle iki dişe dokunan, ciğere işleyen söz işit-

sem, şöyle tatlı, basit, mütevazi sözleri yine öyle tatlı, basitce ifade eden bir musiki, bir nağme duysam yok mu...

Ağustos gecesinin yıldızlarını dakikada bir kaydıran gök, fısıldayan ağaçlar, havlayan köpekler, balıkçının çektiği küreğin şıpırtısı bu oparlördeki adilikleri yadırgamışlarda daha pesten, daha derinden, daha sessiz kayıyor yıldız; balıkçının çektiği küreğin sudan çıktıktan sonra düşürdüğü damlaların sesi duyulmuyor, altında oturduğum ağaç durmuş, tıkamış kulaklarını, büzülmüş kabuğuna hissetmemek için. Nerdeler ağustos böcekleri ? Nerde soğuk fenerlerini takmış uçuşan o ateş böcekleri ?

Rakı, şarap ve biralarının karşısında, neon ışıkların altında peçete, çatal, istakoz, buz, buz kabı, dekolte, sahte penbe inci, hakikî pırlanta, pudranın koku pırıltı ve lezzeti içinde altında eğleniyorlar; yuvarlacık kadınları ile yuvarlacık, pırıl pırıl, refah içinde bir takım traşlı erkekler eğleniyorlar.

Gazinoların camı ve perdesi dışında balıkçı aileleri de bu yuvarlak ve zengin velinimetlerinin eğlentisine dışardan da olsa, seyir bile olsa katıldıkları için memnunlar.

Bir balıkçı karısı ötekine :

— Aspasya bak sizin kiracılara...

Kiracılar şimdi birdenbire kıpkırmızı yanan ışıkların altında veryansın ediyorlar sambayı.

Yol boyunca bukadar taşkın, bukadar kendine hususi, bukadar mahsus zevkten adım adım uzaklaşırken bir yapı yerine düştüm. Yapı bir kenarda potrelleri, demir telleri, beton sütunları ile şimdilik bir garip harabe halinde. Köşeye tahtadan, küçücük bir kulübe yapmışlar. Bekâr işçilerin gece barınmaları için herhalde; dışardan küçücük, şirin ama penceresiz bir yapı. İçersini sonradan gördüm. Üstüste karanlık ve dar kerevetler koymuşlar, koğuş haline

getirmişler. İçerde, penceresiz, dörtköşe odanın içine otuz beş kişiyi yığıvermişler. Bereket ki kocaman bir kapısı var. İçerideki ter ve insan kokusuna dışarının yaz gecesi su gibi girip çıkıyor. Bu yapının önüne gelince bir bağlama sesi duydum. Arasıra sessizce «Yaşa, varol âşık !» diyen sessiz sesler işittim. Çömeldim. Dinledim. Âşık hep yaylanın ve ıssız dağın insanının kelimelerini söylüyordu. Yar, diyordu. Kaza kader, diyordu. Merhaba, diyordu. Ölü, diyordu. Vardım, diyordu. Zeval, diyordu. Dağa sordum, diyordu. Dağ ses verdi, diyordu. Issız, diyordu. Gurbet, diyordu. Tevrat, Zebur, Kur'an, İncil, diyordu.

Bir aralık dışardan birinin kafasını tahta kulübenin yüzüne yaslayıp, gece yarısından sonra ıssız bir yerde bir mehtap seyreder gibi dalmış gitmiş bir adamın geldiğini mi âşığa haber verdiler, bilmem. Belki de âşık kendi kendisine bana hitap eder gibi konuşuyordu. Belki de kitapların bile düşman edemiyeceği bir insanlık olabileceğini önce hesap edemedi. Bir dinsiz insan olarak dinleyemiyeceğimi, sezemiyeceğimi sandığı insanlığıma söylermiş gibi

Tevrat ile, İncil ile, Zebur ile, Kur'an ile geldin ise merhaba, dedi.

Ayni kitabın bile insanları birbirine düşman ettiğini bilmiyorlar mıydı ? Bir kitapsızın insanlık duygulariyle âşıkı ve âşıkların meclisini sambalara, rampa, raspalara, rumbalara değişmiyeceğini bilmiyorlar mıydı ? Yeni dünyaların, yeni zevklerin, yeni hususî olmayan eğlencelerin düşmansızlıklardan doğacağını bilenler penceresiz kulübenin içinde incecik bir tek telden yeni dünyalar, yeni zevkler, yeni duygular pazarını top kumaşlar gibi açmışlardı. Dinle duyduklarını bir dinsizin dinlediğini ve duyduğunu da sezmiş gibi, sereserpe, bile bilmeye, atatuta, tek telde konuşan âşık bir aralık kızmış gibi yapdı.

Kitapsıza merhaba, dedi.

İçim sevinçle doldu. Yakın kahveciye içerde kaç kişi olduklarını sordum. Otuz beş kişi, dedi. Ya, dedim, ayrılıyordum. Orta boylu, tıknaz, topal yapı sahibi arkamdan seslendi :

— Ne yapacaktm sayılarını ? dedi.

— Hiç, sordum, dedi.

— Söyle söyle hele.

— Birer gazoz ısmarlayacakdım da...

— Sana tuzluya oturur, dedi.

Kahveci döndü, emretti.

— Götür onlara otuz beş gazoz, dedi.

— Var ol Mehmet bey, dedim. Yapında aşık parmağı var, zeval görmez, dedim.

— Geçen akşam ben de dinledim, dedi. Güzel okuyor, güzel çalıyor oğlan, çobanmış, okumak yazmak bilmezmiş...

— Biz biliyormuyuz ? Mehmet bey, dedim.

Bilir geçiniyoruz a, dedi.

Rakısını kadehine doldurdu. Erzurumlu Ermeni kahveci oparlörü açdı. Pis tango

Kıskanç değilim fakat
Başkalarına bakma
Beni çıldırtacaksın

diye haykırmağa başladı.

Gittim bir ağaç altına oturdum. Balıkçı küreğinin şıpırtısını duymağa başlamıştım. Arada bir sazın sesi de geliyordu. Sırtımı verdiğim ağaç da kımıldamağa başlamışdı.

Nasıl oldu bilmem, birdenbire sanki bir uçaktan bütün bir Türk ülkesini bir anda kavramışım gibi oldum. Ne sabahleyin okuduğum pis gazete, ne hocasını öldüren kavruk delikanlı, açıkçası şu İstanbul, daha doğrusu şehir denen bina ve insan, iş güç, politika, gazete, tiyatro, sinema, radyo, dedikodu âlemnden öte bir başka Türk varlığını yaşayan

varlığımın ölünceye kadar benimle beraber olacak ruhumla duydum. Bu o yüz bin satan gazetelerin, âdi romanların çirkin ve meşhur sesli radyo hanendelerinin, ümitsiz gününü gün etmeye çalışan politikacıların gürültüsünden sezilmeyen bir musiki gibi bir şeydi. Aman yarabbi, ne güzeldi bu Türk sesi ! Aman yarabbi, neler söylemiyordu ! Dağ, yayla, kır, orman, aç, hasta, bakımsız, bilgisiz, cahil bir kalabalık şeklinde gösterilmek istendiği zaman öyle olan insanların bulunduğu memleketti. Ama orada sesler vardı ki hakikat denilen şeyin belki de aslı o seslerdi. Birdenbire akşam oluyor, keder basıyor, bilgisiz, cahil, aç ve hasta adam ormanın kenarındaki çimenlere oturuyor ve kara koyununa meçhul bir sevgiliden kavaliyle söz açıyordu. Bu sözde bilgi, bu sözde...

(Ne söylesem boş, ne söylesem anlatamam artık, iyisi susayım, bitireyim hikâyemi)

İLHAN TARUS

ARI MASALI

Ben bir arı'yım. Amele arı.. İşim, gücüm, dağları, kırları dolaşıp çiçek emmek, bağrımda çiçek şekerini bala çevirmek, sonra petekleri doldurmaktır. Siz yiyesiniz diye.. Bazılarınız, incelik olsun kabilinden, balımızı kendimiz için hazırladığımızı ileri sürerler. Sonra kendi cinslerinin bu nefis şeye el uzattığını, onu çaldığını, bizi aç bıraktığını iddia ederler. İnanmayınız, yalandır. Bu iddiada bulunanlar, ortaya duyguları kabartacak bir mevzu atmak, böylelikle siz insanları avlamak gayesini güdüyorlar.. Yoksa biz, balı siz insanlar için yaparız. Hem bile bile, seve seve yaparız.

Yiyiniz, vücudunuza yarar, sizi besler balımız.. Gözlerinize fer verir, midenize iştah. Kulaklarınızı açar, renginizi tazeleştirir, yanaklarınızı penbe penbe eder. Yiyiniz, bu bizi mesud etmekten başka hiç bir tesir yaratmaz. En küçük zararımıza, kederimize bile sebeb olmaz. Bizde bitmek, tükenmek, işten kalmak korkusu da yoktur. Bal yendikçe ve peteklerde tükendikçe, bizim gayretimiz, istihsal kudretimiz artar. Boşaldıkça dolar, bittikçe artarız. Fakat.. nolur, nolur, kovanlarımıza dokanmayınız.. Size yalvarırız, kovanlarımıza dokunmayınız...

Bakın, petek lâfı bile etmiyorum. Oysa ki petek, tıpkı kovan gibi, bizim kabımız, çatımız, yurdumuzdur. Peteksiz bal, çiçekteki şekerden pek az farklıdır.

Sizin anlıyacağınız bulutta yağmur, ırmakta balıktır. Fakat madem ki peteği seviyorsunuz, madem ki kehribar balımızı kehribar kutusuyla birlikde yemekden hoşlanıyorsunuz, ziyanı yok, peteğimizi de beraber yiyiniz. Fakat, ah fakat, kovanlarımıza dokunmayınız. Nolur.. Nolur.. Yalvarırım, yalvarırız, nolur.. Kovanlarımıza ilişmeyiniz..

Kolay mı? Biz Allahın zahmet, meşakkat çeksin diye yarattığı, rahatlık ve saadet diye hiç bir şey vermediği, silâhsız, kuvvetsiz mahlûklarız. Pek zor kazanır, pek kolay kaybederiz. Bilir misiniz, bir petek gözü neyle dolar ? On mu, yüz mü, sefer yaparız acaba? Sırasına göre, dağ taş, dere orman, bütün bir gün boyunca, tek göz için çalıştığımız, didindiğimiz olur. Petek uzaktadır, çiçekler dağınık, seyrek, hasistirler. Çoğu zaman, sizin için bile geniş sayılabilecek topraklar üzerinde, bulup konduğumuz çiçeklerin yüz tanede bir tanesinden, sadece bir damlanın yüzde biri kadar şeker emer, bu damlayı peteğe taşır, sonra ayni uzun yollara çıkarız. O renk renk, dal dal, öbek öbek çiçeklerin hepsi işe yarar mı sanırsınız? Ne gezer.. Ne gezer.. Bazan konup kalkmaktan, yapışıp kopmaktan belimiz ağrır, ayaklarımız kırılır. Zaten etimiz ne, budumuz ne? Ömrümüz lâhzada tükeniverir. Fakat yerimizi derhal bir başkası alır, işe devam eder. Oğullarımızın, torunlarımızın duman gibi sürüler halinde hizmet sırası beklediğini sanki bilmez misiniz? Sanki oğul balı, torun balı yemediniz. Ah sizi.. Ah sizi.. Bizim bakmağa kıyamadığımız, bozulacak diye yanına varmadığımız, canımız gibi sakladığımız, o torun balımızı, nasıl da yersiniz, nasıl da yemeğe kıyarsınız.

Düşmanlarımız yolumuzu beklerler. O canavar kuşlar, hele o arı kuşu adını taktığınız, o insafsız, güzel kuş.. Bir seferde bir hevengimizi, bir kovan halkını miğdesine indirmeğe kalkar. Ne de iştahlıdır, ne

de oburdur.. Sanki yenecek, karın doyuracak başka şey yokmuş gibi, peşimizden koşar, kovalar bizi.. İğnelerimizi kullanmamak için dişimizi sıkarız. Ne olsa, o da yaradanın yaratığı.. Dinler mi? Sanki iğnemizden de korkar mı? Zaten biz hep istemiye istemiye kendimizi müdafaa ederiz. Öyle zayıf, öyle yufka yürekli, öyle yumuşak yaratılmışız bir kere.. Çocuklarınız korkarlar bizden.. Ne haksızlık? İnsafla düşünün: İğne ucu, iğne ucu biriktirdiğimiz milyonlarca kovanlık balımıza mukabil, kaç çocuğun parmağına, kaç iğne sokmuşuz? Devede kulak bile değildir. Sizin, gücenmeyin, dev göğdelerinizle, türlü silâhlarınız ve şeytanca usullerinizle, kovanlarımıza doğru saldırışınızı bir göz önüne getiriniz; bir de bizim içimizden birkaç kendini bilmezin nasılsa sokuverdikleri kıl gibi iğnelerimizi.. Gerçi bu da kabahat, bu da vahşet.. Fakat kusurumuza bakmayın. Bu kabahati işliyenler, çoğu kere torunlarımızdır. Vazifelerine henüz alışamamışlardır. Kendinden vazgeçmeyi, başkası için çalışmayı henüz öğrenememişlerdir. Bu zevke varamamışlardır. Hoş görün, üzülmeyin.. Biz, bütün milletimizle, siz insanları memnun etmeğe karar vermiş, serdengeçtileriz.. Kıyamete kadar da bu huyu terketmiyeceğiz. Müsterih olun.. Fakat nolur, nolur, kovanlarımıza ilişmeyin..

Bilseniz, bilirsiniz ya, biraz düşünüverseniz, zaten ilişmezsiniz. O karanlık, o korkunç yerde, günlerce, aylarca nasıl çalışır, nasıl didiniriz. Aramızda o sizin anladığınız, yazıp çizdiğiniz manada, ayrılık gayrılık yoktur. Hepimiz, bütün kovan halkı, size o mucizeli tatlıyı hazırlamak için ne işkenceler çekeriz. Günlerce yiyip içmeden, hava ve güneş yüzü görmeden, binlerce canlı yaratığın, çıt bile çıkarmadan, esirler gibi iki kat, dört büklüm uğraştığını bir gözünüzün önüne getirin.. Bize acımanız lâzım. Yalnız sizin değil, bütün yaratıkların, bilcümle canlıların acıması

lâzım bize. Çünkü hiç biriniz, hiç bir tanrı kulu, biz arıların ezasına mahkûm edilmemiştir. Eza.. Zaten bu, bizim bütün hayat düsturumuz, bütün nasibimiz, ama gene de seve seve katlandığımız vazifemiz, ulvî ibadetimizdir. Küçücük göğdelerimize göre pek büyük gibi görülebilecek olan bu vazifeyi, bu ibadeti, gönlümüzün bütün isteğiyle ve kuvvetimizin bütün hızıyla ifa etmeğe çalışırız. Yalnız kursağımızdaki şekeri değil, bütün varlığımızı, herşeyimizi, ama herşeyimizi, peteklere doldurup kenara ayırmak ve başkalarına yedirmek için, dinimizin bize emrettiğini harfi harfine yerine getiririz. Siz o Meterlinck denilen sevimli ihtiyarın sözlerine aldanmayınız: O büyük bir yalancıdır, sizi aldatıyor. Biz, öyle yalnız kendini düşünen, nefsine tapınan mahlûklardan değiliz. Hasis ve menfaat düşkünü değiliz. Öyle olsaydı, balımızı gelip sizin kovanlarınızda değil, dağ başlarındaki ağaç kovuklarında yapardık. Siz de zırnık alamazdınız. Bilirsiniz ki biz arılar, bunu da yaparız, bunu da beceririz. Gizli yerlerde bal depoları kuranlarımız da vardır. İşin aslını ararsanız biz, asıl sizden uzaklarda, gözlerinizin göremiyeceği, ellerinizin uzanamıyacağı yerlerde bal yapıp biriktirmekle mükellefizdir. Fakat dedim ya, içimizden taşan, önüne geçilmez bir kuvvet, sizin hilelerinize kanmış görünmeğe ve kurduğunuz kovanları balla doldurmağa, bizi zorluyor. Bu kuvvete karşı koymak elimizde değil. Elimizde değil. Açlıktan ölmemek için dağda, kırda, bir kaç kovan kurup nafakamızı çıkarmak yoluna gidiyorsak, bunu da affedin. Bu tedbir gene sizin içindir: Açlıktan ölmemek, sizin uğrunuzda çalışmak için.

Fakat nolur., nolur, kerem edin, acıyın bize.. Kovanlarımıza dokunmayın...

ORHAN KEMAL

POKER

Üç kardeş üç ayrı kaptan gibi, gemilerini yürütmeğe bakıyorlardı. En küçük:

«Bu böyle sökmez! dedi, tencere kaynıyor, evet ama, nasıl? Hiç düşündüğü yok. Yemek vaktı oldu mu bizden evvel yanaşıyor. Yağma yok..»

«Doğru.. diye ortanca tasdik etti, milyoner değiliz ya..»

Küçük:

«Ben, dedi, bugün açacağım, nolursa olsun.. Diyeceğim ki, âbi diyeceğim, sen de çalış. Bütün gün geziyorsun, hiç bir işe baktığın yok diyeceğim. Beni destekler misin?».

«Tabii tabii.. Ben memnun muyum sanki? Biz çalışalım, o yesin..»

«Şu halde mesele yok. İlkpeşin ben açarım.. Sonra sen alırsın sözü, sonra ben, sonra gene sen, ben, sen.. Çapraza alırız.. Gücenirse gücensin..»

«Cücensin canım, umurumda mı?»

Âbi bütün bunları kapı aralığından dinledikten sonra, kendi kendine göz kırptı:

«Demek isyan bayrağı dikilecek artık.. Şu halde enayiler paralı?»

Kafasında şimşek çaktı. Hemen masanın başına geçti, iskambil kâatlarını aldı, fal açınağa başladı.

Az sonra iki küçük odaya girdiler. Abilerini fala

bakar görünce birer sandalye çekip oturdular. Âbi onlara bakmadı bile. Ortanca «Haydi, ne duruyorsun?» demek istiyerek gözüyle küçük kardeşine işaret etti. Küçük te «Acele etme, falı bitirsin..» demek istedi.

Âbi nihayet falı bitirerek başını kaldırdı.

«Bir kısmet görünüyor! dedi, hem de bolca.. Neyse, var mısınız bir poker?»

Kâatları karıştırmağa başladı.

İki küçük bakıştılar: Âbileri paralı mıydı yoksa ?

Küçük:

«Paralısın galiba?» dedi.

Âbi güldü. Ortanca:

«Paralı paralı..» dedi ve küçüğe göz kırptı. Çünkü madem ki paralıydı, mesele yoktu, isyan bayrağını çekmeğe lüzum yoktu.

Âbi:

«Evet, dedi, paralıyım.. Haydin!»

Olur mu olur!

Başladılar. Çok değil bir saat sonra, iki küçüğün ceplerindeki yetmiş küsur lira âbinin cebine devrolmuştu. Âbi fevkalâde soğukkanlı, tekrar iskambilleri kardı, yenibaştan fal açmağa başladı.

İki küçük öfke içindeydiler, öbür odaya geçtiler.

Ortanca:

«Beğendin mi?» dedi.

Küçük:

«Asıl sen beğendin mi? diye dikildi, hemen oturdun. Poker dediler mi can atarsın!»

«Asıl sen can atarsın..»

«Ben...»

«Sen...»

«Ben...»

«Sen...»

Az kalsın yumruklaşacaklardı. Bütün bunları kapı aralığından hazla dinliyen âbi gülüyor, kabına sığmıyordu. Küçükler nihayet anlaştılar:

Gidecekler, âbilerinden borç alıp tekrar pokere oturacak, ne yapıp yapıp paralarını geri yutmanın yolunu bulacaklardı.

Âbilerini gene masa başında, fala bakarken buldular. Fal biter bitmez âbi kalktı, şapkasını aldı. Berikilerin az kalsın yüreklerine inecekti. İkisi iki yandan:

«Nereye? diye sordular.

Âbi gayet soğukkanlı:

«Kafayı çekmeğe!» dedi. Kendime mükellef bir ziyafet vereceğim.. Beyin salatalı, şişli, balıklı, rakılı nefis bir ziyafet...»

Küçük:

«Gitme de gene oynıyalım..» teklifinde bulundu.

Âbi:

«Yoo.. dedi, kâfi. Ben fala inanırım. Demin kısmet var demişti, çıktı, şimdi de yutulacağımı söylüyor.. Allahaısmarladık!»

Çıktı gitti.

MUHTAR KÖRÜKÇÜ

İTLERE, KURTLARA DAİR

Kedi, köpek beslemesini ben de, bizim hanım da sevmezdik. Hele kayınvalide, değil eve alıştırmak, kapının eşiğinden bile geçmelerine tahammül edemezdi. Köpekler «mekruh» sayılıyorlar, dokundukları kap «kırklanıyor». Kedilerin işi bambaşka: evde fare üremesin diye onların usul ve nizam dahilinde girmelerine ses çıkarılmıyor, hatta girmeleri kolaylaştırılıyor, ama vay bir kere bir yemek sahanına dokunsunlar.. «Kırklama» değil beşyüzleme bile yetmiyor. Değnekle vurmağa kalksan günah, her bir tüyü için bir minare yaptırıp kefareti ödemek gerekmiş.

Velhasıl bizim eve kedi, köpek giremezdi, ama, o zamanlar çocuğumuz olmadığı için midir, sinema artistleri hep köpek besleyip beraber resim çektirdikleri için mi heveslenmiştir, nedir? bizim hanım bir merak salmış. Bir gün komşu çocuğunun eline kahverengi bir it eniği tutuşturmuş, misafirlikten çıkagelince şaştım kaldım. Hakimin hanımıyla birlikte Gardiyanın yeni kuzlayan köpeğinin iki yavrusunu paylaşmışlar; onlarınki siyahlı beyazlıymış. Çocuk yere bırakınca tatlı tatlı, kesik sesler çıkararak yuvarlanan, debelene debelene şuraya buraya koşan bizim yavru, kahverengi ile beyaz karışığı sevimli birşey, Kayınvalidenin komşuda olmasından cesaretlenerek bütün karantina ve protokol kaidelerini çiğnedim, yavruyu elime aldım: hakikaten de kanı sıcak, insan yavrusu gibi cana yakın, pırıl yırıl yanan büyük kah-

verengi gözleriyle en sevmeyeni bile yola getirecek kadar sevimli bir mahlûk.

Bunu kayınvalideye kabul ettirebilmenin müşkülâtını düşündük, tedbirle hesapladık. Gene de, bütün kiyaset, dirayet ve celadetimize rağmen meydan muharebesi uzun sürdü. İhtiyar kadıncağızı, kendi odasına sokulmamak şartiyle, iknaa muvaffak olduğumuz zaman kan ter içinde kalmıştık.

— Ah evlâdım, bu deli kız lâf anlamaz, bari sen iyi düşün. Pislik.. her şeye burnunu sokma bir tarafa bize uğursuz da gelir. Mekruhluğunu sineye çekeyim, ama mesumdur. Bet bereket kalmaz, şeamet çöker.. Bizim yalı komşusu Zülfikâr paşalar...

Çırpındı durdu zavallı. Bizimkisi de zalimlik yani. Defterdar Utufetlu Haci Fettah beyin hazlı kerimesi, Rüsumat levazım âmiri Celâl beyin Pendik'ten öteye çıkmamış nazenin zevcesi Hamdune hanımı al getir, bir kır dağın başında oturt.. Kırk evli Kürt köyünde, sekiz ay duvarlar boyu karın içinde kuru fasulya ile yaşat. Eh, sonra da eve it kurt getir... reva mıdır bu? oldu mu bu iş?

Belediyede nikâh defterine imza attıysak kızıyla attık. Kendinin ne mecburiyeti var bu göçebeliği çekmeğe? Yirminci asırda insan kendi karısını bile böyle yerlere gelmeğe ikna edemezken bir de onun cefaya katlanması, dağ taş sürtmesi, büyük fedakârlık... Bir de üstüne üstlük mekruh kelp makulesiyle bir arada yaşat..?

Ben biraz gevşeyecek oldum ama hanım bir göz işareti çaktı ve kahramanane bir müdafaada bulundu. Kayınvalide, başını gözünü sallıyarak, dualar ve tövbeler arasında teslim oldu:

— Bakayım şu köftehora.. Tuh, tuh.. Pek te küçük.. Alimallah bütün evi yıkasak tütsülesek temizleyemeyiz.. Pisliğini falan da tutamaz...

Mamafi «Köftehora» elinin ucuyla şöyle bir ce-

virince sesi ton değiştiriverdi, şikâyetleri tatlılaştı, gevşedi. Bizim hanım «ben bilmez miyim» gibilerden bir işaret yaptı ve her meselede olduğu gibi galibiyetin kendisinde kalışından doğan gurur ve iftiharını, sinema artisti biçiminde çapraz bir gülüşle belirtti.

— E.. adı ne olacak bu veledin?

Sahi.. Ne olacak adı? hiç bir fikrimiz yok.

— Hakimin hanımı ikisine de isim buldu: onlarınki «Cimi» bizimki «Mami» olsun dedi..

Kayınvalide hiç olmazsa mevzii bir taarruza geçti

— Üstüme iyilik sağlık!. Daha neler. Kelbin adında da sinamacılık olur muymuş? Bedia hanım kendi ne koyarsa koysun.. Bunun adı «Fındık».

Bizimki bu adı pek âdi, pek Zeyrek yokuşu kokulu buldu. Ama fazla üstüne düşmedi. Ben de «Mami» isminin «Memi» adlı yerli dostlarımla iltibas yapmasından korktum, hemen işi berkiştirdim. Neme lâzım? giden hakimin «Seda» adlı bir atı vardı da, Kürtler, Alevilerin Seyitlerine taş atmak için «Seyid ağa» gibi telâffuz ederlerdi. Aleviler hakime âdeta düşman kesilmişlerdi.

Velhasıl «Fındık» bizim evin şımarık çocuğu oluverdi birden. İnsan oğlu da nasıl alışırmış birader, kendi çocuğumuz olsaydı da bu kadar severdik sanki.

Derken bizim şef uzun bir izin aldı. Ona vekâlet etmek üzere vilâyete gittim, hanım da beraber. Bir gün Fındık valideyi pek kızdırmış. Doktor da çoktan ona tebelleş olmuş, ister durur. «Aman teyzeciğim, demiş, sen evde yalnızsın. Başına dert oldu bu köpek. Ben bekârım, uğraşabilirim, bırak şunu ben alayım.» Kayınvalide epi dayanmış ama, o gün canına tak demişmiş. Boş bulunup razı olmuş.

Dönüşte bir fasıl kavga ettik, doktora da celâllendik ama iş işten geçmiş, Fındık doktorun evine ve usağına alışmıştı. Mamafi gene de gündüzleri bize ge-

liyor, oynayıp eğleniyordu, ama akşam oldu mu hemen eve kaçıyor. Malûm ya kurtlar..

Sahi, lâfın birini bırakıp birini söylüyorum, kurtlardan da söz açmak istiyordum. Efendim, biz buraya gelinceyedek kurt dendi mi yer kurdu, meyve kurdu gibi şeyleri bilirdik. Bir de masallarda işitirdik ki başka çeşit kurtlar vardır. Kitapta resmini de gördük, o kadar.

Burada Allaha şükür yüzlerini görüp karşılaşmadık, ama kulağımız sesleriyle, kafamız hikâyeleriyle, içimiz de korkulariyle dolup taştı. Kasabanın giriş yerinde, en acar köylüleri bile bazan epice uğraştıracak kadar dehşetli bekçilik yapan çoban köpekleri, Abo'nun koyunları, yeşillik diye gözünün içine baktığımız soğanlara musallat olan danalar ve şube teğmeninin Karacası bize nekadar yakınsa kurtlar da o kadar yakın. Her günkü işlerden, tarladan bağdan nasıl bahsedilirse kurtların bir gece evvelki gelişlerinden de öyle bahsediliyor. Her gece gelip köyün sokaklarında sere serpe dolaşıyorlar. Kazârâ çürük iple bağlı bir köpek bulurlarsa sırtlarına vurup götürüyorlar; damı çürük bir köm (davar ahırı) bulurlarsa delip koyunları parçalıyorlar. Bir akşam üstü bakıyorsunuz iki üç çocuk ellerine sopalar almışlar, ovaya doğru karlar arasında kaçan bir kurdu kovalıyorlar. Bir sabah bakıyorsunuz herkes damlara üşüşmüş, geç kaldığı için dağlara vuran bir kurt sürüsünü gözlüyorlar. Velhasıl ahbap olduk kurtlarla.

Bizim Yargıç bu işe merak salmış:

— Üstad, bir gece bekliyelim, şu namussuzlardan bir iki vuralım, dedi. Kayınvalidenin bütün minnet ve dualarına, hanımların kuş gibi feryat etmelerine rağmen bir yerli ahbapla birlikte bir gece sabaha kadar elimizde mavzerler bekledik, donup kalmamıza az kaldı, ama bu sefer de kurtlar bize oyun ettiler, o gece gelmediler.

Şafak sökerken eve döndük, baktım valide bizi bekler:

— Yahu, anne neye bekledin, neye yatmadın? Kurt mu kapacak bizi?

— Öyle deme evlâdım, maazallah tehlikeli iş bu.. Şükür Rabbime salim geldiniz. Bir daha da ölümü öp.. Yüreğimin yağı eridi..

Çaresiz, kurt avcılığına veda ettik. Hoş ben zaten o soğukta gözlerimde uyku akarak beklerken içimden çoktan veda etmiştim ya..

Kışın tam civcivli zamanında bir katil hadisesi oldu. Köy uzak. Doktorla hakim yaya gidecekler. Üç beş günlük iş. Fındık gece yatısına da bize misafir oldu, eve tekrar alıştı.

Dördüncü günün akşamı doktorla hakim, yüz göz kardan yanmış, el ayak tutmaz olmuş, perişan ve bitkin çıkageldiler. Yemeği bizde yediler ve hemen yatağa serilmek üzere ayrıldılar.

Vakit ne zamandı bilmiyorum, validenin kısık ve boğuk sesile uyandım.

— Nermin.. Nermin.. Kalkın, yetişin..

Hanımı dürttüm, ben de fırladım; kapıyı açınca tüylerim ürperdi: ihtiyar kadıncağız omuzuna birşey bile almadan saç baş darma dağınık yataktan fırlamış. Gözleri heyecandan büyümüş, sadece beyazları görünüyor, yüzü sapsarı, dudakları buruşmuş. Bütün vücudu zangır zangır titriyor.

— Ne var, ne oldu anne?

Bana şaşkın ve ışığı kalmamış gözlerle bakıyor:

— Kulağımla duydum, insan gibi ağlıyordu, insan gibi imdat çağırıyordu. Götürdüler..

Uyku sersemliği ve onun halinin verdiği şaşkınlık, bir sey anlamadan aptal aptal bakıyoruz:

— Fındık gitti. Bağıra bağıra gitti. İnsan gibi ağlıyordu..

Hakikaten bu sözlerle içimde birşeyler «cız» et-

medi değil.. Çocuğum gibi sevdiğim Fındığın acı âkıbetine çok yandım ama o dakikada ne yalan söyleyim, bana hâkim olan ilk his, köpeği de pek sevmeyen kayınvalidenin bu kadar büyük facia sahnesi yapışına karşı gülmek, şaşmak hissiydi.

«Aman anne, ne var, ne olmuş? Bu kadar heyecanlanıp geceyarısı soğuk sofaya fırlayışına değer mi?» diyesim geldi. Karım da ayni şaşkınlık içinde, olanı biteni henüz idrak etmemişe benziyordu.

— Vah vah, ne yapalım olmuş bir kere.. Gel sen yat şöyle.. Soğuk alacaksın anne...

Kadıncağız bu sefer de hayretten ve hattâ benim bu sakinliğim karşısında duyduğu inkisardan büyümüş gözlerle bakıyor:

— Üstüme iyilik sağlık.. İnsan gibi ağlıyordu vallahi.. Hep ben sebep oldum. Ben ettim ben..

Düşününce, kendisinin değil, asıl benim kabahatli olduğumu anladım: Gece doktorlar gittikten sonra ben aşağıya helâya inmiştim. Bir ara dış kapıya bir köpek yüklendi.. Vücudunu çarpışının sesini duydum, ama Fındık doktorlarla beraber gittiği için hiç aklıma gelmedi. Yabancı bir köpektir diye «Hoşt» dedim, köpek bu sefer helânın tahta dıvarına gelip çarptı, gene hoşt dedim ve «Fındık olsaydı benim sesime cevap verir havlardı» diye düşünerek ne kapıyı açmağı ne de helânın penceresinden bir kere bakmağı akıl etmedim. Çıktım yattım. Demek ki zavallı hayvan doktorlarla gitti, sonra bize alışmış olduğu için geri döndü, doktor da «Nasıl olsa onlara alıştı yarın alırım» diye düşündü. Bize de gelince kapıyı kapalı buldu. Ses verse kurtlara yerini belli edecek, sadece bizim anlayışımıza güvenerek kapıyı tartakladı.. Belki sonra doktorlara döndü, ama o yorgunlukla zom gibi uyuyan doktor da işin farkına varamadı...

Zavallının parçalanmış tasmasiyle bakır halkayı

köyün dışındaki harman yerinde bulup getirdiler. Kemiği bile kalmamış...

Hanım bir fasıl ağlayıp sızladı. Ben de içimde «evlât acısı» dedikleri o ezginlik ve boğucu acıyı hissetmedim değil.. Ama kayınvalidenin hali bizim acımızı unutturdu: kadıncağız eni konu matem içindeydi.

— Canım anne, Allah acı vermesin yahu. Nedir bunun üstüne düştün?

Yerine bir tane daha buluruz. Hem sen hiç te sevmezdin Fındığı..? —

— İşte ona yanıyorum. Ben sebeb oldum. Ah bilmezsiniz.. Tıpkı insan gibi imdat istiyor, bağırıyordu, insan gibi ağlıyordu..

İki gece gözüne uyku girmemiş, kulaklarında hep ayni sesi duymuş. Üçüncü gece nisbeten sakindi, yatağına uyumak niyetiyle girdi, biz de yattık. Gece bir vakit, ta kulağımın dibinde atılmış gibi yakın gelen bir tüfek sesiyle uyandım. Bazı yerlerde memurlara düşman olup vururlarmış falan diye duyardık. Hani burda beni sevmeseler veya bir düşmanım olsa evvelâ kendimi bir yoklayacaktım.. o kadar yakından geldi ses.

Hanım da fırlamış, dehşet içinde:

— Ne var, eşkiyalar mı bastı, diye çırpınıyor, sana bir şey mi oldu?

Cevabıma vakit kalmadı, bu sefer yanımızdaki mutfaktan geldiğini iyice farkettiğimiz bir silâh sesi daha..

Fırladım, ama mutfak kapısının önünde, elinde mavzerle karşıma çıkan kayınvalide ile çarpıştım:

— Vurdum, vurdum!. Alimallah vurdum!. Melûnlardan intikamımı aldım..

Böyle trajik ânlarda bana hep gülme hissi geliyor: elinde mavzerle bu acaip Tartaren'in, saç baş dağınık, yaka paça açık Makbet'in cadıları kılığında

karşıma çıkan bu hayaletin haline gülmeyim de ne yapayım birader? Kurt avına çıkmış bir Hamdune hanım?

Bizimki de arkamdan gelmiş.. bu hale şaşırmış, mephut ve sessiz...

— Vallahi de vurdum billahi de. Hem ikisini de.. Oh Yarabbim. Hınzır domuzlardan intikamımı aldım..

Acaip bir ışıkla parlayan gözlerinden âdeta korktum. Kesik kesik ihtilâçlı ihtilâçlı gülerken ürperdim. Ama o da titriyordu. Evvelâ heyecandan titriyor sandım, sonra haline bakınca soğuktan titrediğini anladım.. Hemen yatırdık, çay kaynattık, keten tohumu lâpası yaptık.. o halâ söylüyor:

— Sürüyle geldiler. Rast gele attım ama herhal vurdum..

Vurduğu muhakkak: ertesi sabah bir de baktık, mutfak penceresinin önünde, öteki kurtların kaçırıp sürükleyemedikleri iki tane koca kurt..

— İlâhi anne, sen ezelden nişancıymışsın.. Biz hâkimle sabaha kadar bekledik de bir tane bile vuramadık.. Peki tüfek atmasını nerden öğrendin? ömründe eline bile almamıştın..

— Sen oynarken görmüştüm.. Kızgınlık insana neler yaptırmaz.. Ama aldım intikamımı ya..

Kurtların intikamı da feci oldu: kayınvalide o gece soğuklamış. Bir hafta sonra Zatürreeden gitti..

Geçen kış bu zamanlarda ölen birisinin cenazesini götürmüşlerdi kurtlar. Bu sefer de taze mezarı açıp götürmesinler diye, kimseye belli etmeden mezarında bir hafta gazyağlı kül meşalesi yaktırdım: Kurt ışığa gelmez..

Kazara gece dışarı çıkan köylüler, kayınvalidenin mezarına nur indiğini yeminle söylemeğe başladılar.

OKTAY AKBAL

LOKOMOTİFLER

Hayatımda bu kadar çok lokomotifi bir arada görmedim. Meğer ne çok çeşidi varmış!. Ben eskiden onların hepsini birbirinin eşi, benzeri sanırdım. Bir silindir, bir baca, bol bol duman ve yüzü gözü simsiyah insanlar.. Ayrıca muntazam aralıklarla çıkan gürültülü bir homurtu.. Peşi sıra kayıp giden bir sürü vagon.

Çocukluğumda da trenleri çok severdim. Lokomotifleri hiç mi hiç tek başlarına görmüş değilim. Onları kataın başında azametli, heybetli bir tavurla kâh durur, kâh koşarken görürdüm. İstasyonlarda, rayların üzerindeki lokomotifleri çok küçük yaşımdanberi bir çeşit korkuyla seyrettiğimi hatırlıyorum. O zamanlar ben çocuk muhayyelemle lokomotifleri canlı birer mahlûk olarak kabul etmiştim. Kımıldar, koşar, bağırır, kızar öfkelenir bir canavar.. Yaşım ilerledikçe lokomotifin bende uyandırdığı duygu da değişti, artık o canlı bir mahlûk olmaktan kurtulmuştu. O insan kuvvetinin eline düşmüş biçarenin biriydi, bizlerin yararına çalışan bir âlet, bir vasıta, kısacası medeniyetin bir kurbanı. Bütün o gururlu, haşmetli haline, kocamanlığına rağmen o suratları kapkara ufacık insanların elinde esirdi.

Lokomotif üzerinde hiçbir zaman düşünce ve hayallerimi bundan fazla yormadım. Çocuklukta o korku duygusu ile ilk gençlik yıllarının merhamet hissi birbiri ardı sıra içimde uyanıp kayboluverdiler. Be-

nim için lokomotif de herhangi bir medeniyet vasıtası gibi, yeryüzüne bağlı herhangi bir nesne gibi, hakkında fazla kafa yormadan benimseyiverdiğimiz binlerce şeyden biri olmuştu.

Hayallerimin karışıklığı ve dolambaçlılığı arasında lokomotifin de yer aldığı, bir görülüp kaybolduğu hatıralarımı nasıl unutabilirim? Banliyö trenlerinin gece içinde kıvılcımlar saçarak, homurtusu sessizliğin içinden, karanlığın üzerinden mesafeleri aşarak bütün köye yayılıp kaybolduğu anları; bir tren yolunun kenarına çekilecek kadar vakit bulup, trenin, rüzgârdan daha hızlı esercesine yanıbaşımdan geçivermesini, buharlı dumamnı ta ciğerlerime kadar çekişimi.. Ama benim gördüğüm lokomotifler hep tek tekdi. Birkaçını bir arada ancak istasyonlarda, garlarda görürdüm. Bu kadar çok lokomotifi bir arada görmem bunun için tuhafıma gidiyor.Bir tane, beş tane değil! Bir kısmı hat üzerinde duruyor, biri sağdan biri soldan geçiyor. Kimi ufak kimi kocaman. Hele şekilleri, bacaları, silindirleri, tekerlekleri. Düdüklerinin çınlayışı bile başka.

Yolum, her sabah her akşam gidip geldiğim yol, bir bozkır şehrinin tren hattı boyunca uzanır. Rayların üzerinden, kenarından geçer. Güneş, kar, yağmur, rüzgâr. Kış sabahları kimseler yoktur. Tam köşede bir nöbetçi kulübesi, her sabah değişen birbirinden farksız, ama herbiri ayrı ayrı isimler taşıyan erler. Öte yanda kömür depoları. Çoğu zaman bu depoların önünde o lokomotiflerin en çirkini durur. Hep o.. Niye o da bir başkası değil? Belki de hepsi ayrıdır da bana öyle gelir. Tepeleme kömür yüklü, kapkara insanların idare ettiği vagonlar gelirler. Günler boyunca yüklerini boşaltırlar. İlk aşinam o kara lokomotif oldu. Onu görür görmez Bacı adını takdım. Ama hiç güven olmuyor Bacı'ya.. Bazan vagonlarını bırakıp geri geri gidiveriyor. Dalgınlığına gelirse in-

sanın, tamam. Bacıdan sonra her sabah sekiz buçukta gara giren banliyö treninin lokomotifini tamdım. Kendi halinde bir lokomotifdi bu. Ona da Babacan dedim. Tıklım tıklım gelir gara, öğleleri, akşamları yine aynı yoldan tepeleme yüklü döner. Gidip geldiği mesafe o kadar kısa ki, onu atlıkarıncanın hep ayni daire üzerinde dönüp duran tahta atlarına benzetiyorum, acıyorum.. Uzak, uzak şehirlere gitmeliydi Babacan. Hele İstanbula kadar bir uzanmalıydı. Pendik, Erenköy, Haydarpaşa ve deniz.. Denizi görmeliydi Babacan. Korkarmıydı o sudan? Ömründe o kadar çok su görmüşmüydü? Öksüre tıksıra iki adım yolu güç aşıyordu zaten. Ama ne mesut, hayatından ne kadar memnun, işlerini yoluna koymuş insanların rahat hali vardı üzerinde. Belliydi onun banliyö treni olmaktan hoşnut olduğu. Babacan hele saat beşte sabahleyin telâşla dairelerine götürdüğü memur kalabalığını salkım saçak geri götürürken kırk yıllık samimî bir arkadaş gibidir. Pencerelerinden, kapılarından başlar, kollar, bacaklar sarkar. Mendiller, şapkalar, kravatlar sallanır. Babacan iki dakika ötedeki şehre doğru düdüğünü öttürerek yola koyulduğu anda bütün zavallılığını, perişanlığını, ölgünlüğünü unutur. O hızla ta İzmire, Ege sahillerine, ta Haydarpaşaya, Marmara kıyılarına koşacak gibidir.. Öylesine delikanlı, aşık ve hasret içinde.. Babacan'dan hiç korkmuyorum. O Bacı gibi sinsi değil. Halsizliğine, bitkinliğine bakmadan kıyameti koparıyor, ortalığı dumana boğuyor, bar bar bağırıyor..

Sabahları lokomotifler insanlardan önce uyanıyorlar. Ben hep onları hareket halinde buluyorum. Kar altında, yağmur altında. O saatlerde sesleri de başkadır. Belki de sabah havasının temizliğinden, berraklığından. Günün her saatinde başka başka seslerle öterler gibime gelir. Yavaş yavaş onları seslerinden tanımaya, ayırtdetmeye başlıyorum. Pencereler,

perdeler inik de olsa sesleri geliyor. Bu Babacan'ın, bu Bacı'nın sesi.. Tabii başkaları da var. Meselâ Ekspresin, Yataklının, Doğu seferine çıkanın, Güneye gidenin, Kuzeyden gelenin lokomotifleri. Bu lokomotifleri kaç kere sabah duşlarını alırken seyrettim. Mahremiyetlerine girdim. Ekspresin ve Yataklının lokomotifleri ile dostluğum oldukça eskidir. İkisiyle de uzun yolculuklarım oldu. Aynı yollardan aştık, ayni manzaraları, küçük kerpiç kulübeleri, ipincecik çocukları, bozkırın ıssızlığında kaybolmuş hayalet köylüleri beraber gördük.

Bu iki lokomotif de garın karışıklığı, tozu, dumanı, karı, gürültüsü arasında yabancı ve ürkek dururlar. Sanki, biz burada işte şöylece duruyoruz, akşama denize doğru kanatlanacağız diyor gibidirler. Onlar yepyeni, gıcır gıcır yıkanmışlardır. Silindirleri işlemediği, sesleri çıkmadığı zaman bile azametli, korku vericidirler. Çocukluğumdaki o canavar lokomotiflerle bunlar arasında bir yakınlık olmalı diye düşünürüm. Bazan yanlarından geçen Anadolu posta katarlarına, asker, eşya, yüklü, yurdumuzun uçsuz bucaksızlığında kaybolmaya giden lokomotiflere acır gibi bakarlar. O posta lokomotiflerinin de belki kendilerine acıdığını bilmezler mi?

O trenlerin, hatların, rayların kavuştuğu istasyonda durup bekleşen başka lokomotifler de var. Ufacıkları, eski mi eski olanları, en son sistemleri. Her birinden uzun boylu bahsetmek lâzım. Aylar boyunca, sabah akşam önüme çıkan, yolumu kesen, tehdit eden, avutan, neşelendiren bir onlar var. Kimseleri görmeden işime gidip, kimseleri görmeden işimden dönüyorum. Bu bozkır şehrindeki dostlarım, o Babacan, o Bacı, Ekspresin, yataklının lokomotifleri.. Onların ateşleri, kokuları, sesleri, dumanları.. Var, bir tane daha var. O pek nazlıdır. Ne zaman meydana çıkar kimseler bilmez. Nerde gizlerler, saklarlar kim-

bilir? Bir deniz kuşu kadar, bembeyaz bir İstanbul martısı kadar sevimlidir. Ardı sıra ahenkle sürüklediği bir düzine beyaz, süslü vagonu.. Onu resimlerinden tanıyordum. Sık sık gazetelerde görünüyor. Gardan hareket etmesi, gara girmesi ne kadar görülmeye değer.. Kimbilir yükünü aldıkdan sonra ne tatlı tatlı öttürür düdüğünü, işletir silindirlerini. Dumanının rengi de bambaşka olmalıdır. Bir namlı atletin adelelerini seyredermişcesine onun tekerleklerine, silindirlerine saygıyla baktım. Kömür yerine bitmez tükenmez gurur yakıyordu sanki. Yürüse bütün lokomotifler, vagonlar önünden çekilip, ona yol vereceklerdi. Ve o, makaslara, makascılara, gardöfrene falan aldırış etmeden, beyaz lacivert vagonlarını ve içlerindeki bir düzine dünya değer önemli insanı taşıyarak, süzülecek, kanatlanacaktı.

Bazan garın bitimine, lokomotiflerin hiç bulunmadığı tek hattın başladığı noktaya kadar gidiyor, önüm sıra uzayıp giden rayların kaybolduğu yere kadar bakışlarımı uzatıyorum. Akşam üstleri ilk karanlıkla beraber garın uğultusu ve heyecanı dinmiş oluyor. Yer yer ışıklar düşüyor raylara. Ara sıra bir lokomotifin sesi geliyor derinden, uzak bir yerden. Son banliyö treni önümden ışıltılı bir tesbih böceği gibi kayıp rayların bittiği noktada siliniveriyor. İşte o zaman ben, uzak bir sahil şehrinin insanı olan ben, önüm sıra uzanıp giden ıslak bir parıltıyla yanan rayların üzerine, o büyük şehre, çocukluğuma, kaybolmuş hatıralarıma ait, en uzun bir tren katarından daha sonsuz hayallerimi yerleştiriyor, biraz önce kaybolup giden banliyö treninin izinden gönderiyorum. En hızlı ekspresler, son sistem lokomotifler bile benim denize, mavi semalı bir şehre doğru yolladığım hayallerimle yarışamazlar, biliyorum.

HALDUN TANER

ELLER

Kim söylemiş, bilmiyorum, eski filozoflardan biri, makrokosmos'lu, mikrokosmos'lu bir lâf etmiş: «İnsan oğlu» diyor, «nasıl kâinatın küçük çapta bir modeli ise, insan eli de öylece insan ruhunun bir örneğidir.»

Şu hale göre el ayası hem iç dünyamızın bir aynası, hem de cümle kâinatın küçük mikyasta bir haritası oluyor.. Doğrudur da. Aksi takdirde elden kader okumayı nasıl izah edeceksiniz? Elden insana, insandan yıldızlara ve dolayısiyle geleceğin sırlarına atlayıvermek, bana oldum olasıya normal üstü bir sezgi işi göründü. Bundan ötürü falcılara karşı daima korku ile karışık bir saygı beslemişimdir. Ancak ne var ki, falcıların yanında öbür el sarraflarını, bilfarz eldivencilerle manikürcüleri ve bilhassa kişe memurlarını yabana atmamak gerek.

Ben vaktiyle Kandilli iskelesinde ihtiyar bir kişe memuru tanıdım. İnsanın eline bakıp cinsini, cibilliyetini, yaşını ve mesleğini, hatta geçmişini geleceğini şıp diye teşhis ederdi. Kişe deliğine uzanan eli şöyle, gözlüğünün üstünden bir süzüp:

«Bu Ermeni elidir» derdi.

«Şu çocuk muhakkak tornacı olmalı.»

«Hey more more, bak şuraya, bahçıvan eli demişler buna.»

Hiç unutmam bir keresinde :

«Şu karı çengi değilse bileklerimi keserim.» demişti.

Parayı uzatan parmaklara baktım: Hiç kıpırdamadıkları halde sanki şıkır şıkır çiftetelli oynuyorlardı.

Ellerin de susup konuştuğunu, gülüp ağladığını, kızıp homurdandığını ben ondan öğrendim. Ellerin de dalgını oluyormuş meğer. Onların da cömerdi ve nekesi, naziği ve nobranı, iyimseri kötümseri var. Eller gösterdi ki hep almaya alışmış; eller var yine, sırf vermek için yaratılmış.

Stajım ilerledikçe ben de denemeler yapmaya başladımdı: Avucları cevizden kararmış, parmakları siyilli bir çocuk eli gördüm mü:

«Bu çocuk bir ilk okul talebesidir» derdim. «Bu eller uçurtma yapar Zeynel Amca, at kılından olta yapar, ökse kurup iskete avlar. Daha daha... Solüsyonla lâstik yamar. Gizli gizli kumar da oynar belki.. Ne dersin ?»

Zeynel Amca, gözlerinde talebesile öğünen hocaların o gururlu parıltısı:

«Aferin evlât» der. «Var sende bir şeyler. Olacak yavaş yavaş..»

Cesaret aldım ya:

«Bak bak, derim, şunlara bak kele. Bunlar hamarat eller Zeynel Amca, işten kızarmış eller bunlar. Bunların sahabısı **Urumelili** bir **macir** kızıdır. Kocası doksan lira aylıklı bir bahriye gediklisi olacak neden deme öyledir işte. Çünki bu kız esmer erkekten hoşlanır. Kocasına hem esmer diye hem de **tersaneli** diye varmıştır. —Gül sen istediğin kadar—. Bir de penbe yanaklı çocukları olmalı. Bu tazecik işte **oncağızı** emzirir. Erkeğinin **gümleğini** ütüler, beyaz üniformasını çitiler. Başka başka... tahta uğar, masıra sarar, çok da güzel dolma yapar. Oldu mu?

Zeynel Amca güler ama oldu demeye bir türlü dili varmaz. Faraziyenin bu kadar dallı budaklısı onun ilim adamı vicdanını bayağı rencide etmiştir. Zi-

ra o bu işi ilim haline getirmiş adamdır. Ve bu sıfatla sağlam müşahededen ayrılıp uçarı fantazinin kanadına takılandan pek o kadar hazzetmez.

Diyeceğim; bu huy bana ondan geçti. Fakat zamanla işi daha da azıttım. Şimdi bir el görmez miyim, sapık muhayyelem ağaca tırmanmış bir kedi misali daldan dala sıçrar durur. Mümkünse yakala da indir aşağı.

Vapurda karşımdakilerin ellerine bakıp faraziyeler kuruyor, sonra yüzlerine bakıp bu faraziyeleri kontrol ediyorum. Şaka maka, insanı deliliğe götüren yollar çoğu zaman böyle ehemmiyetsiz görünen patikalardır.

Bırakmalı, vaz geçmeli. Fikri sabit haline gelmesini önlemeli.

Bırakmıştım da. Bırakacaktım da.. Nitekim kaç zamandır toplu yerlerde başımı hiç kitaptan kaldırmıyordum.

Fakat o eller, kaderin Kadıköy vapurunda karşıma çıkardığı o şaheser eller insanda töbe mi bırakırdı.

Ilık bir Temmuz sabahı idi. Hani bazı günler olur, o sabah yataktan bir hafif kalkmışsınızdır. İçinizde sebebini bilmediğiniz bir neş'e, dudağınızda yıllar boyu unuttuğunuz bir beste, sokaklara fırlamışsınız. Gökyüzü mavi, masmavidir. Zihniniz bulutsuz ve berrak.. Ne bir gün evvelin tortusu, ne bir gün sonranın kaygusu. Oh yaşıyorsunuz. Yaşamak hoş şey.. Yaşamak tatlı. Bir gülüş, bir saç perçemi, bir soket ne bileyim ben, havalanan bir etek, yanınızdan geçen bir kadının rüzgârı, her şey her şey, sizde o sabah binbir ihtiras uyandırabiliyor.

İşte böyle netameli bir sabahtı. Kadıköyünden kalkan dokuz elli vapurunda yer bulamamış, alt kat salonun dışındaki tahta sırada ak sakallı bir ihtiyarla baş örtülü bir kadının arasına sıkışmıştım.

Lodos desem lodos değil, bir acaip rüzgâr esiyordu. Sigaramın dumanı bazen geriye geriye, bazan da gittiğimiz istikamete doğru uçuyor. Ben buna bakıp şaşarken, yanıbaşımızdaki lüks kamaranın penceresinden beyaz eldivenli bir dirsek uzandı. Ve kadınlara has o beceriksiz kol hareketi ile denize bir kâğıt attı. Yahut atmak istedi. Zira kâğıt bu güzel elden ayrılmak istemiyormuş gibi bir parmaktan kurtuldukça öbürüne yapışıyordu. Kadın sinirli sinirli parmaklarını silkeledi. Ve âkibet, kâğıdı denize uçurdu. Bu bir kestane şekeri yaldızı idi. Döne döne önümden geçti, Küpeştenin ıslak demirini sıyırıp yavaşça köpüklü suların üstüne kondu. Sonra ufaldı ufaldı, ta gerilerde kaldı.

Tekrar pencereye baktım: Kadının parmakları pervazın kenarında trampet çalıyorlar. Al gözünü oradan alabilirsen. Her halde sarışın olacak. Eldivenin bittiği yerden zambak gibi beyaz bir kol çıkıyor. Üstünde sarı sarı, parlak parlak ayva tüyleri... Uzansam dokunacağım. Fakat ters tarafa oturduğundan yüzünü görmek mümkün değil.

Birden töbemi hatırladım. Hayır bakmayacağım. Nerde benim kitabım?

Yanımdaki ihtiyar:

«Bir şey mi söyledin evlât?» dedi.

«Hayır» dedim. Utandım. Adam tuhaf tuhaf yüzüme baktı. Kitabını açtım. Bakalım Goethe ne diyor:

Felsefî spekülâsyon Almanlar için umumiyetle bir engel oluyor. Çünkü çoğu zaman üslûplarına mücerret, anlaşılmaz, bitip tükenmek bilmez boş ve lüzumsuz şeyler karıştırıyorlar. Bazı felsefe çığırlarına daldıkça daha kötü...

Başımı kaldırdım. Gökyüzü masmavi gülüyor. Vapurun ta yanından kanatlarını suda çırparak bir martı sürüsü geçti. Sol gözüm halâ kaçamak peşinde.

Oldu mu şimdi olanlar! Kadın eldivenini çıkarıyor. İki dirseğini pervaza dayamış, belli ki şimdi ayağa kalkmış. Bu arada altın sarısı saçlarının şöyle bir çakıp sönüşünü farkeder gibi oldum. Teşhis doğru, sarışınmış. Ah şu namussuz perde. Uzansam yüzünü de göreceğim. Fakat ak sakallı ihtiyar ne der, yanımdaki baş örtülü kadın, onun yanındaki jandarma onbaşısı ne derler. Kadın eldiveninin parmaklarını birer birer çekip gevşetti. Kalbim küt küt vuruyor. Dirseğe kadar varan güderi eldiven ağır ağır, ralanti bir filimdeki gibi ağır, aşağı kaydı, kaydı, geldi, tam bilek nahiyesinde durdu. Saçların yeniden dalgalanmasından ve pencerede japone kollu nefis bir omuz başının belirmesinden kadının başını çevirdiğini ve geride birine cevab yetiştirdiğini anladım. Şimdi lâfa tutmanın sırası mı birader.

Eldivenli kadın:

«Rio'nun havasını siz bana sorun» diyordu «İlk senesi öldüm öldüm dirildim.»

Buğulu bir sesi var. Ben böyle sese biterim. Bu ses, tek kelimesiyle insanı mahveden sestir. Bu ses, yatak odası mahmurluğunu bütün gün üzerinde gezdiren sestir. Çok az kadında oluyor bu. Bir kerre Marie Bell'de dinlemiştim. Cahide Sonku'nunki de azbuçuk öyledir.

Kadın yarı dönük, konuşulanı dinliyor. Eldivenini çıkarmakta olduğunu sanki unutmuş. Hatırladı. Döndü. Biraz daha çekti. İlkin narin bir bilek, pırlantalı bir kol saatinin çevrelediği ince kemikli bir bilek ortaya çıktı. Sonra eldiven orayı da aşıp yer yer taze damarları görünen şeffaf bembeyaz bir elin üzerinden kayıp parmak köklerine kadar geldi. Ay bir içim gıcıklansın.. Sanki önümde bir kadın soyunuyor. Çekin şunu hanımefendi, Çıkarın Allah rızası için. Çekti nihayet. Ve manolya gibi beş nefis parmak pencerenin pervazında güneş gibi parlayıverdi. Nasıl oldu

da o sırada etrafa taze bir muz kokusu yayılmadı şaşarım.

Bu el değil, bambaşka bir şeydi. Etrafı âdeta bir hâle ile çevrili bembeyaz göz kamaştırıcı bir cisimdi bu. Buna bakan bir dinsiz derhal imana gelebilir, bu eli gören bir manav hemen şair olabilirdi. Bu el öylesine mükemmeldi, mükemmeliyetin ta kendisi, son zirvesi idi. Onu anlayabilmek için, Kadıköyünden kalkan dokuz elli vapurunun penceresinde görmek ve tesiriyle benim gibi allak bullak olmak lâzımdı. Gerisi lâfu güzaftı. Anlatılamazdı. Anlaşılmazdı.

Kadının parmakları şimdi, uzun zaman yorganın altında kalmış genç kız bacakları gibi yaramaz yaramaz tepiniyor, şehvetli şehvetli geriniyor, velhasıl beni çıldırtmak için ne lâzımsa yapıyordu.

«Aklın yine raydan çıkıyor oğlum» dedim. Bereket bu sefer yüksek sesle düşünmemişim. Yoksa yanımdaki ihtiyar tam notunu verecekti.

İnsan üstü bir gayretle tekrar kitabı açtım

Bazı felsefe çığırlarına... felsefe çığırlarına daldıkça daha karanlık... karanlık.... yazıyorlar..... Böylece Schiller'in üslûbu —ne olmuş Schiller'in üslûbu— felsefeyi bırakır bırakmaz bütün güzelliğine.... güzelliğine ve canlılığına kavuşuyor.

Kavuşsun bakalım.....

Ahırkapı önlerine gelmiştik. Rüzgâr perdeleri uçuruyordu. Lüks mevkiin penceresinde yine kelebek çırpınışına benzer bir kıpırdanış oldu. Kadın üşümüş olacak ki pencereyi kapamaya uğraşıyor. Kollarını havaya kaldırdığından tatlı bir uçurum gibi esneyen koltuk altlarını olanca haşmetivle, hatta güneşte parlayan iki küçük ter damlacığına kadar bütün teferruatiyle gördüm. Kadın, kolları havada, bir müddet uğraştı. Yukarı kadar çıkardığı pencereyi bir türlü kapatamıyordu. Sonra arkadan bir adam seğirtti. Ve kalın parmaklı maymun kadar kıllı iki iri pençenin

pervaza yapışıp pencereyi suratıma bir kapı çarpar gibi hızla kapadığına şahit oldum.

Ossaat içime bir gurbet acısı çöktü. Tekrar kitaba döndüm. Okuyamıyorum. Muhayyelemin zembereği boşanıvermiş bir kere...

Bu eller beceriksiz eller diye düşündüm. Baksana yaldızı atamadı, pencereyi kapayamadı. Bu eller iş için değil, sevilip okşanmak, öpülüp koklanmak için yaratılmış. Bu eller fondan kutusuna dalar beyim, kestane şekeri kutusuna dalar. Bunlar Marköz kapamalı, spor otomobilin volan'ına konmalı. Her halde hariciyeci karısı olacak. Dünya görmüş, halinden belli. Kocası «R» leri «ğı» konuşur muhakkak. Adı ya Afif'tir ya Bülenttir ya Muvaffak. Hayır, Ali Rıza olamaz. Giyasettin de olamaz. Taş çatlasa olamaz. Bu isimde dostları bile yoktur onun. Bu kadın Rio'luk kadın, Riviera'lık kadın. Bu kadın kir tutmaz kardeşim, ter de kokmaz, regl bile olmaz ne diyorsun sen. Yasemin gibi kokar parmaklarının ucu. Kravatımı bağlamalı bu parmaklar benim. Kravatımı bağlarken de arada bir boynuma, çeneme, yüzüme dokunmalı. Yüzüme gözüme sürsem bu elleri, koklasam koklasam, dudaklarımda gezdirsem, avucumda sıksam. Güvercin göğsü gibi sıcacıktır, yumuşak.. Avucumda iken bile her an kaçacakmış gibi oynak ve kaypak. Parmaklarımı onunkilerin arasına geçirsem, bir mengene gibi sıksam, sıksam, sıksam. «Ay canımı acıtıyorsun ama» dedirtene kadar sıksam. Sonra acıttığım yerleri öpüp ovalasam, o bitince bileklere geçsem...

Hamal gibi bir herif nasırıma basarak geçti. Yanımdaki ihtiyar bavullarını kaldırıyor. Ne çabuk geldik, ne vakit yanaştık. Vapurun yarısı boşalmış bile.

Riyolu dilber ne oldu diye uzanıp içeri baktım. Yanındaki kadınla konuşa konuşa birinci mevkiye doğru yürüyor. Acaba nereye gider şimdi... Doğru

Beyoğluna çıkar muhakkak. Önce Lebona girip dişçisinden randevu alacaktır. Sonra Necmi Rızaya uğrar, yazlık emprime bakar. Bir de eldivenciye uğrasa, eldivencinin de tezgâhtarı ben olsam. O şeffaf o sıcak o yumuşak parmakların birbir ölçüsünü alsam. Yahut manikürcü olmalı...

«Ağabey»

Ağabeyi, kardeşi amcasının oğlu, akrabası bir şeyi olsam; O eli her gün görsem, tutabilsem.

«Ağabey, senden mi düştü bu ağabey».

Çocuğun biri omuzumu dürtüklüyor. Döndüm. Gösterdiği tarafa baktım. Gözlerime inanamıyorum: ELDİVEN, ONUN ELDİVENİ.. Evet beni zıvanadan çıkaran o beyaz eldivenlerin bir teki orada, yerde, pencerenin tam altında ne olduğu belirsiz bir şekilde süklüm püklüm yatıyor. Camı kapamaya uğraşırken düşürmüş olmalı. Gayri ihtiyari eldivenin üstüne atıldım. Ve heyecandan bana bile yabancı gelen boğuk bir sesle:

«— Benim ya. Tabii benim» diye havkırdım. Çocuk belki arkamdan deli demiştir. Ne dediyse dedi. Kıymetli hazinem cebimde, ben, arkama dahi bakmadan kalabalığın içine karışıverdim.

Sanki arkamdan kovalıyorlardı. Bir el sanki her an omuzuma yapışmak üzere idi.. İskeleye çıkar çıkmaz önce sağa sonra sola yürüdüm. Utanmasam, şüpheyi uyandıracağımdan korkmasam tabana kuvvet koşacaktım.

Daireye geldiğimde koşmuş gibi soluyordum. Terimi silip masanın başına geçince ayniyat şefi bendeki fevkalâdeliği sezdi:

«Allah versin, Daniş bey» dedi. Gözlerin pek parlıyor bugün. Sende bir şeyler var, anlıyorum».

Kendimi tutamasam :

«Var ya zahir. Eldivenim var. Benim eldivenim» diye bağıracaktım.

Eldiveni o gün bütün gün sol avucumdan bırakmadım. Oradan sol koluma, kolumdan da bütün vücuduma ılık, ılık bir dişi vücudun mahrem sıcaklığı gibi şehvetli ve sarhoş edici bir şeyler yayılıyordu. Odada yalnız kalınca eldiveni hemen cebimden çıkarıyor, deriye sinmiş o iç gıcıklayıcı kokuyu ta genzime kadar çekiyordum. Hatta bir iki defa ağzından üfürüp şişirdim de. O zaman içi doluveriyor, kadının kolu sanki dirseğine kadar önümde canlanıyordu...

Bir hafta iki hafta, üç hafta, bir ay bir balayı neşesi içinde hep o eldivenle dolaştım durdum. Ve karısını dostlarına tanıtmakta gecikmiş dalgın bir damat gibi ancak bir ay sonra Zeynel amcanın dükkânına uğramayı akledebildim. Zeynel amca tekaüd olduğundanberi Üsküdarda oturuyor, oğluyla beraber İhsaniyede bir bakkal dükkânı işletiyordu.

Kapıdan girer girmez eldiveni mermer tezgâhın üstüne attım:

«— Buna ne buyrulur üstad, dedim. Söyle ne buyrulur bu muz gibi ele?» Gözlüğünün üstünden bir eldivene, bir bana baktı. Sonra yumuşak deriyi itina ile parmak uclarından tutup havaya kaldırdı. Evirdi, çevirdi. Tezgâhın üzerine yaydı, devşirdi, yine yaydı. Burnuna götürüp o kibar, uçucu ama yine de iç bayıltıcı kokuyu derin derin teneffüs etti. Sonra:

«— Halis muhlis kibar orospu», diye kestirip attı. «Halt etmişsin sen, dedim. Haltediyorsun artık sen». Ağzımdan çıkanı kulağım işitmiyordu.Kan tepeme çıkmıştı. O anda kalbini kıracak bir şeyler daha söyliyebilirdim. Bereket kendimi tuttum, ve eldivenimle beraber, kendimi sokağa attım. Sağ olsun iyice bunadı artık. Sade bu eldiven meselesinde değil, konuşurken de hep ayni şey. Bütün güzel kadınları orospu, biraz varlıklı erkekleri de hırsız yapıp çıkıyor.

MUZAFFER HACIHASANOĞLU

ÇOCUKLAR

Erzurum dağlarında bir müddet eğlendikten sonra cenuba gidiyordum. Kompartımanıma senelerdir görmediğim bir sınıf arkadaşımın düşeceği nereden aklıma gelirdi! Kavuşmanın heyecanı ile kucaklaştık; eski senelerin itiyadiyle yüksek sesle konuşmağa başladık; birbirimize anlatılacak o kadar çok şeylerimiz vardı ki; bunlardan hiç birini atlamamağa gayret ediyorduk. Ziya gene eski Ziya idi; durmak bilmiyordu:

— Bak yahu, dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur diye tevekkeli söylememişler; bunca seneden sonra tekrar karşı karşıyayız. Senin saçına kar yağmaya başlamış; benim ağzımda dişlerim oynamıya... Sanki mektep sıralarında beraber değildik; sanki kahve köşelerinde beraber ders çalışmadık. İhtiyarlamışsın sen yalnu...

— Eh ne yaparsın Ziyacığım; zaman...

— Bırak eski ismimle çağır; mektepteki gibi Raskas de. Gençleşirim belki. Biliyormusun Mişel Zevakonun romanlarına merakım kazandırmıştı bu ismi.

— Sahi, âlem ders kitaplarının üstüne yatmış uyurken, sen macera romanlarının esrarına terkederdin kendini...

— Hepsi geçiyor birader. Ne kaldı o zamanlardan? «Hayal oldu o demler, o tatlı eğlenceler.» E birader ne hafızlar vardı. Güneşe hasret giderdi çocuk-

lar; sabahın alaca karanlığında kütüphaneye damlarlar; gece karanlığında çıkarlardı. Hayat bu birader, ne ümitlerle yola çıkılıyor; nelerle karşılaşılıyor. Hafız Salimi tanırsın değil mi? Ne vaziyette görsem beğenirsin? Geçende İstanbulda Köprüde dilenirken gördüm. üstelik körkütük de sarhoştu. Bilirsin talebeliğinde sigara bile içmezdi.

— Yok yahu! Salim bu kadar düşsün; imkânı yok, bir yanlışın olacak.

— Göz göze geldik bir aralık, tanıdı beni. Fakat âşinalık vermek şöyle dursun; parmaklıklara dönüverdi; sanki gelip geçen mavnaları seyrediyormuş gibi.

— Allah Allah, peki sebeb ne imiş? İçki, kumar filan mı bu hale getirmiş? Salim kafalı, çalışkan bir arkadaştı.

— Kitapların yazmadığı bir şeyler var. Salim onları bilmiyordu; öğrenmek te istemiyordu, işin fenası. Müdüre nasıl yaltaklanılır, memura nasıl çıkışılır; kimlerden tavsiye mektubu alınır; büyük yerlerde kimlere iş gördürülür; icab ederse nasıl yalan söylenilir; ve nasıl idare edilir? İdare sözü sinirine dokundu galiba. Doğru, siz idealistler için bu söz dişçinin gırgır makinesinden daha azap verici gelir. İdare ne kadar adi bir kelime... Hatırlar mısın talebeliğimizde bizim kahveye dadanmış bir dilenci dümbelekçi vardı; Kerih sesiyle şarkı okur sonra «İdare beyler, idare» diye dolaşırdı.

Salim işte bu idare kelimesinin hakkını veremediği için sürünüyor. Forslu, eşraftan bir adamın işi düşüyor. Fakat işi mevzuata aykırı ve bir çoklarının hakkını çiğneyen bir iş. Herif Salimin ayağına kadar gelmiş: «Salim bey, hele sen bizim şu işin icabına bak; altında kalacak değiliz» demiş. Salim icabı kelimesinin de hakkını verememiş. Bu sefer herif soluğu müdürün yanında almış; işte o icabına bakmış ve

Salime meseleyi idare etmesi lâzım geldiğini söylemiş; Salim ayak diremiş, başlamışlar atışmaya... Herifin işi gene idare edilmiş. Fakat bakmış müdür; Salim ilerde geride söyleniyor; hem de idare işlerine engel olacak; geçimsiz, işe yaramaz kaydiyle defleyivermişler oğlanı. Karı, iki çocuk sokakta kalmışlar. Çok ağır gelmiş bu iş. Başka bir iş de gelmez elinden. Bir tütüncü dükkânı açayım demiş; hırsla neyi var, neyi yoksa hepsini satmış. İşler onda da ters gitmiş; insan bir defa tekerlenmeyi görsün, kardeşim.

— Peki, sen bunları kimden öğrendin? Kendisine sordun desem; beni tanımazdan geldi diyorsun.

— Tahsin var ya, bizim sınıftan; Beyoğlunda ona rastladım. Şundan bundan lâf açıldı da: «Yahu Tahsin Salim ne hale gelmiş.» dedim. «Ya birader dedi, mahvoldu çocuk; onun bu hale düşmesi, ekmek derdi kadını da yoldan çıkardı; çok müptezelleşti. Evlerinin adresini aldım. Aklına bir şey gelmesin; sırf üç beş kuruş yardım edebilirmiyim diye düşünmüştüm. Sora sora dar sokaklardan kenar bir semte düştüm. Diğer evlerden ayrı çoktandır el değmemiş bir bahçe içinde harap bir ev gözüme ilişti. «Bu olmalı» dedim içimden.

Bahçede iki küçük çocuk oynuyordu. Onların da bahçe gibi kendi hallerine bırakılmış oldukları belli idi. Eve doğru yürüdüğümü gören küçük kız bana yaklaştı. Zekâ parıldayan gözleri, sevimli bir yüzü vardı. Kirli, çamurlu ellerini saklamıya çalışarak: «Amca kahve mi içeceksin? Annem evde» dedi. «Baban yok mu?» dedim. Büyük adamlar gibi içini çektikten sonra: «Bırak o sarhoşu, amca, dedi, bizi dövmek için gelir sade.» İkimiz de susuyorduk. Sükûtumuzla bir şeyi paylaşıyor gibi idik. Neden sonra: «Kahve içmiyecek misiniz? Annem içerde» dedi. Ben cevap vermeden sanki onun zoruyla eve doğru yürüdüm. Kapı ardına kadar açıktı. Usulen yine vurdum.

İçerden çatallanmağa yüz tutmuş bir ses mırıldandığı türküyü bırakarak: «Buyrun kapı açıktır» diye cevap verdi. Eskimiş merdiven tahtalarını gıcırdatarak çıktım. Türkü mırıldanan ses yaklaştı. Aman Allahım yedi sene evvel Salimin yolda «Karım» diye takdim ettiği kadın bu muydu? Yüzünde türlü boyalarla kaybetmeye çalıştığı kırışıklıklar, gözlerinin altındaki mor halkalar, nefesinde henüz akşamdan kalmış rakıdan bir yudum çektim diyen bir koku... Müstehzi bir tavırla: «Buyurun beyefendi, hangi rüzgâr attı böyle» demesine rağmen tanıyamamıştı. Şimdi onun için herkes tanıdıktı. Herkese böyle söylüyordu.

Oda darmadağındı. Açık pencereden bir bahar rüzgârı giriyor, odanın havasını ve düzenini beğenmemiş gibi aralık duran kapıdan çıkıp gidiyordu. Bir tarafta otları fırlamış eski bir koltuk, beride kirli örtüsü üzerinde akşamın bulaşık kapları duran tahta masa, ötede pencerenin yanında örtüleri buruşmuş, yastıkları eskimiş bir divan, ta dipte bir demir karyola «İyi zamanlardan bir ben kaldım» der gibi duruyor.

«Buyrun, buyrun beyefendi» diyerek bana divanı gösterdi. Şapkamı dizlerimin üstüne alarak divana iğretice iliştim. O hâlâ «Rahat buyrun beyfendi, pardesünüzü çıkartsanıza» diyordu. Bir yanda da odanın ortasındaki dağınıkları toplamak bahanesi ile iğilip doğrularak, rüzgârın da kısa entarisine yardımı ile en mahrem yerlerini göstermeğe çalışıyordu. Çenesi de durmuyordu: «Çocukların dağınıklığı ile başa çıkılmıyor ki...» Sonra divanın örtüsünü elleriyle düzelterek karşıma oturdu. Bir ayağını altına almıştı, dizkapaklarından yukarısı gene açıkta idi; pencereden giren güneş beyaz bir ten üzerinde, perdelerin oynaşması ile kâh görünüyor, kâh kayboluyordu.

«Salimi aramıştım, hanımfendi, sınıf arkadaşımdı da!»

«Bırakın şu sarhoşu canım... Vallahi beyfendi, benim de ilk bakışta gözüm ısırdı; demek bir yerde görüşmüş olmalıyız.»

Yerinde duramıyordu; her âzasında bir itiliş, bir titreme vardı.

«Kim bilir nerde, ne halde içiyordur. Evde de bir şey bırakmaz ki; bakın size ikram edecek bir kadehcik te olsa bir şey yok. Şu pardesünüzü çıkarsanız, şöyle rahat otursanız.»

«Rahatsız olmayın, gideceğim. Demek Salimi göremiyeceğim.»

Dudakları büküldü, öfkelenmiş gibiydi. Deminki titreme ve itilişler asabî bir hal almıştı. Ayağa kalktım. Belki hakaret sayar, belki yaygara koparır diye korkmama rağmen masanın üzerine bir on lira bıraktım, «çocuklara» dedim.

«Demek gidiyorsunuz?»

Merdivenleri iniyordum. Arkamdan sesleniyordu:

«Şüphesiz sukutu hayale uğradınız, değil mi? Eskisi kadar güzel değilim. O güzel kadını bulmak için gelmiştiniz.»

Kahkahalarla gülüyordu; bu gülmekten ziyade ağlamayı andırıyordu.

«O öldü... Bu halimle hoşunuza gittiğim zaman, yahutta arkadaşlık duygularınız azaldığı zaman yine beklerim.»

Kapıdan çıktığım zaman kahkahaları devam ediyordu. Evden çıktığımı gören kız gene bana yaklaştı, ne kadar sevimli, ne kadar cana yakındı.

«Kahve içtiniz mi amca?»

Konuşmadım; sadece hiç bir günahla kirlenmemiş alnından içim titriyerek öptüm. Çapraşık sokaklarda çocuklara ağladım.

Konuştuk bir müddet daha; dinleyemiyordum artık. Ziya sözlerini bitirdiği zaman ağlıyacak gibi idim.

Neden sonra trenin sallantısı ile yarı uyku halindeyken kahve fincanları gözümün önünde dansediyor; bir çocuk sesi soruyordu: «Kahve içtiniz mi amca?»

Ziya sabaha doğru bir istasyonda inmişti. Artık yalnızdım kompartımanda. «Hele koridorda biraz gezineyim» dedim kendi kendime. Döndüğüm zaman kompartımanımda bir kadın, bir erkek, bir çocuk oturuyordu. Hayli kalabalık eşyaları da vardı. Erkek beni görünce kımıldandı:

— Rahatsız etmedik ya beyefendi?

— Estağfurullah, bu istasyondan mı bindiniz?

— Evet beyefendi.

Gene pencereye yakın yerime yerleştim. Çocuk yolda olmanın sevinci içinde yerinde duramıyor; kıpır kıpır kıpırdanıyordu. Dizlerinin üstüne kalkıp pencereden etrafı rahatça görebilmek için kanapenin üstüne çektiği ayakları kadının lâcivert mantosunu kirletiyor; kadın her seferinde elleri ile silkiyordu.

— Erdoğan, rahat dur, oğlum!

Çocuk rahat duramazdı; yeni dünyalar peşindeydi şimdi,

Erkek anlatıyordu: Tokattan Kırklareline vermişler; eh demiş, gidiyoruz hiç olmazsa yakınken şöyle bir memlekete uğrıyalım, öyle ya bir daha kimbilir ne zaman gelecekler. Kaç gündür yoldaymışlar. Geceyi de trene bindikleri istasyonun bekleme salonunda geçirmişler. Yolları çok uzunmuş; asıl S... istasyonunda yapacakları aktarma canını sıkıyordu:

— Biliyormusunuz, beyefendi, zor oluyor yolculuk; sonra gideceğimiz yerde bakalım kafa dengi arkadaşlar bulabilecek miyiz? Siz K... ya gidiyorum demiştiniz değil mi? Oraya bizim kaymakamı verdiler; hazırdan iyi olmasın beyefendi, çok muhterem adamdır.

Kadın öksürüyordu; soğuk almış olmalı; istasyon bekleme salonlarını bilirim.

Çocuk memnundu hayatından. Yarı indirilmiş

pencere camının üzerinden kendisini rüzgâra vermiş; elindeki kasketi dağlara, kırlara elveda makamında sallıyordu. Kadın hırçın bir sesle:

— Erdoğan düşüreceksin kasketi...

O hiç umursamadan:

— Babam yenisini alır diyordu.

S... de eşyalarının indirilmesine ben de yardım ettim. Ç... de kompartımanıma yeniden bir kadınla iki çocuk girdiler. Kadın her halile ben trenleri bilirim der gibiydi. Konuşunca öğrendim, kocası M. de istasyon şefi imiş. Çocuklardan birisi annesinin dizine başını koyup uyudu. Öteki pencereden dışarıyı seyrediyordu. Kadın gözleri ile bir dizinde yatan kızını, bir pencereden bakan oğlunu okşuyordu.

Torosları geçiyorduk. Hayat fışkırıyordu sanki her yerden. Birden bir dağ heybetle gözümüzü alıyor; sonra bir akarsuda sükûna kavuşuyorduk. Tüneller, ardı arkası gelmeyen tüneller...

Tünellerin birisinde tren duracak kadar yavaşlamıştı. Kadın birdenbire titredi:

— Beyfendi, bir seferinde babaları ile birlikte derezinle bir istasyon öteye gidiyorduk. Bir uzun tünel vardı ara yerde. Amelelerin çalışma yerine aletlerini götürdükleri kollu derezinleri bilirsiniz; onunla ağır ağır tüneli geçerken bir korku basmıştı içimi. Selâvat getirmeğe başlamıştım. İçime doğmuş olacak biz geçtikten sonra tünelin bir kısmı göçtü.

Kollarını çocukların üzerine sanki onları gelecek bir tehlikeden koruyabilirmiş gibi açmıştı.

A... da vagon değiştirmem icabediyordu. Bavulum, çantam, pardesüm... Bu kadar yolculuğuma rağmen bunlarla koridordan geçmek yine de bir meseleydi. Pek girişken olmadığımdan olacak öteki vagonda kendiliğimden yer bulamadım.

Kondüktör bir kompartıman gösterdi:

— Bu kompartımandan B... de inecekler var; o zaman yerleşirsiniz.

Yeni yerleştiğim kompartımanda B... de inen yolculardan sonra, ikisi karşılıklı pencere kenarında oturan; zayıf, esmer, her haliyle «Ben hastayım» diyen bir kadınla; gene zayıf oldukça yakışıklı kucağında, vitrinlerdeki taşbebeklere benziyen, sarışın bir çocuk tutan genç adam kalmıştı.

«Karı kocadır bunlar...» dedim ilk bakışta. Eşyalarımı yerleştirdikten sonra, iki yahut üç yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim çocuğun: «Baba, baba...» diye genç adama sarılışını da gördükten sonra şüphem kalmamıştı. Fakat adam karısına neden «Siz» diye hitap ediyordu. Belki de âdetleri böyledir dedim.

Ara sıra kadın çocuğu kucağına almak istiyordu; çocuk «Baba, babama gideceğim» diye genç adamın boynuna sarılıyordu.

Kadın çocukla delikanlının koridor penceresinde durdukları bir anda: «Hay baban da çıksın!» dedi. Ben olmasam sarsıla, sarsıla ağlıyacaktı; bir hıçkırıkla geçiştirdi.

Çocuğun altın sarısı saçları, mavi mavi gözleri vardı, ne kadar güzeldi.

Delikanlı eşyalarını hazırlamaya başlamıştı. Kadında bir kımıldanma yoktu. Demek ki ayrılıyorlardı. Hâlâ kucağından ayrılmayan çocuğu annesine verirken: «Sizin daha hayli yolunuz var. Allahaısmarladık» dedi.

Çocuk hıçkırıyordu: «Babam, babam gidiyor...» diye. Tren hareket etti. Çocuk hâlâ ağlıyordu. Kadın demindenberi zaptettiği gözyaşlarına yol vermişti.Çocuğun her «Baba» deyişinde göğsü derin bir hıçkırıkla sarsılıyordu. Neden sonra yalvarır gibi: «Ne olur şununla meşgul olun...» dedi. Demindenberi anlayışsız bir put gibi duruşumu ben de affedemedim.

Aysel yabancılamadı beni de. Biraz sonra konuşmağa başlamıştık. Ağaçları gösteriyor: «Aaa ağaç!» koyunları gösteriyor: «Aaa kuzu!» diyor, ellerini bir-

birine çarpıyordu. Artık delikanlının yerini almıştım. «Baba bak!» diye her yeni bulduğu şeyi bana gösteriyordu. Koridor penceresine ben çıkartıyordum. Şekerini benim elimden alıyordu. Havaya fırlatarak «Hop hop» oynuyorduk onunla.

Kadın teskin olmuştu. Kocası K... daymış, onun yanından geliyormuş, zaten iyi değilmiş araları, bu seferki artık son ayrılmaları imiş; «Şeytan görsün yüzünü...» diyordu. Çocuğu, tek ümidi oymuş, «Allah bağışlasın çok akıllı» dedim. Gururla karışık bir gülümseme ile: «Tek arzum onu iyi bir müzisyen yapmaktır» dedi. Aysel musikiden filân habersiz hâlâ bana bir şeyler göstermeğe çalışıyordu.

«Ne kadar sevimli...»

«Düşmanları da öyle buluyorlar...»

Şüphesiz bu düşmanlar babası ve babasının akrabaları idi. Fakat bu sarışın bebeğin düşmandan filân haberi yoktu; o yenilikler peşindeydi.

«Sizin istasyon da yakın; İ... ye kadar ne yapacağım...»

Benim inişimi sezdirmemek için bir yol bulmağa çalıştık. Yol boyu birikmiş gazeteleri Aysele parça parça ettirmede bulduk çareyi. Gerçi treni temizleyen bize küfredecekti belki.

Kâğıtların yırtılışından, onları üstüste yığmaktan büyük bir zevk duyuyordu. Bu arada bavullarımı indirmekle meşguldüm.

Kendi bavullarım ve çantamla trenden bir hırsız gibi inecektim. Fakat farkına vardı. Tren durmuştu. Ben bütün aceleme rağmen penbe yanaklarına yuvarlanan yaşları gördüm. «Baba, babam gidiyor» diye hıçkırdığını duydum.

İstasyonun rıhtımında çocukları düşündüm; Elimden ne gelirdi; şairin dediği gibi «Ne doğan güne hükmüm geçer»; doğru benim de hükmüm geçmez doğacak günlere; fakat kim bilir çocuklar belki daha iyi günler doğabilir...

ORHAN HANÇERLİOĞLU

BAĞLAYAN TOPRAK

Üzeyir karar verdi: Bu köyden gidecek... Bu köyün toprağı iyi değil, suyu iyi değil, hepsinden beteri insanları iyi değil... Burada onu sevmiyorlar. İhtiyar heyeti her dâvada aleyhinde hüküm veriyor. Herkes ona düşman... Daha bu sabah kendisinden on dört lira ceza parası aldılar. Güya koyunları Hüseyin ağanın mısır tarlasına girmiş de zarar vermiş. Lâf!.. Bu sene kuraklıktan tarlalarda mısır görüldü mü ki zarar olsun, koyunlar hepsini yese yine tutarı on dört lira etmezdi. Bütün bunlar düşmanlıktan... Bâri toprak iyi olsaydı, o zaman komşuların kötülüklerine tahammül edebilirdi. Köyün toprağı da nâfile... Malkarada, Çorluda mahsul anbarları çatlattı. Burada ise orak işlemediğinden sapları yerden elle kopardılar. Ağaç yetişmez, sebze yetişmez. Şu halde niçin oturmalı?... Köyün doksanlık ihtiyarlarından Veyis ağa: «Babanın mezarı burada... onu da götürebilecek misin?» demişti. Bu söz Üzeyirin yüreğini sızlattı. Fakat madem ki bir kere karar vermiş. Caymak olmaz. Mutlaka gidecek...

Avluya girdiği zaman karısını sundurmanın altında lepiska saplarını sopalarken buldu.

— Bana bak... dedi. Yavaş yavaş hazırlanın.. Bir kaç güne kadar buradan gideceğiz...

Karısı onun bu önemli kararını umursamadı:

— Nereye?

— Gidecek yer mi yok?... Hem senin aklın ermez, ben ne söylüyorsam onu yap... Hazırlanın dedim, o kadar... Fazla lâf istemem.

Kapının önünde, köyün tek ağacı olan yabani ıhlamurun altında, köy çocukları yeni gelen genç bucak müdürünün öğrettiği şarkıyı söylüyorlar:

Köyümüz ne hoş, bakın.
Dağları, deresi var.
Bize buradan yakın
Söyleyin, neresi var?

Üzeyir kızdı. Şimdi türkü dinleyecek halde mi ya?...

— Defolun oradan be kızanlar... Kafamı şişirmeyin.

Bu bucak müdürünün de hiç işi yok mu?.. Büyüklerle oturup Alamandan, İngilizden konuşacağı yerde kızanlara türkü öğretir.

Üzeyir böyle düşünmekle beraber, çocukları kaçırdıktan sonra eve girerken elinde olmadan diline takılmış bulunan şarkının son satırlarını mırıldanıyordu:

Bize buradan yakın
Söyleyin, neresi var?

*
**

O hafta bir hâdise oldu: Rüzgâr birdenbire kesildi. Gök bulutlandı. Aylardanberi beklenilen yağmur kırksekiz saat hiç durmadan yağdı. Toprak serin ve bol suyu, askerden dönen oğlunu kucaklayan bir ana gibi, içi titreyerek bağrına basıyordu. Bu hal Üzeyirin bütün plânlarını alt üst etti. İkiyüz kile nadazı vardı. Bunu ekmeden bırakıp gitmek için adamın yüreği taş olmalı... «Hele şunu bir sürüvereyim de...» diye düşündü «Kaç günlük iş ki?... Karılar da o zamana kadar eşyaları toplarlar, gündöndülerin yağını

çıkarırlar. Ondan sonra arabaları koştum mu, köy beni artık arasın da bulsun...»

*
**

Üzeyir, dışarda fırtına ile yağan kara karşı, ocağın başında tarhanasını içerken karısına söyleniyor:

— Elbette gideceğiz. Mâdem ki ben bir kere karar verdim, caymak olmaz diye kaç defa söyledim. Ama gelgelelim karı aklı, kafasına lâfı sokmak için saban demiri ile kakmalı... Kar bu sene erken düştüyse kabahat bende mi?... Gündelikçi de tuttum, masraf da ettim, iş yine vaktinde bitmedi. İkiyüz kile toprak kolay mı ekilir?... Hele bir hıdırellez gelsin, bu köyde bir gün durursam yuh olsun bana...

— Ekini biçmeden mi gideceğiz?

— Beni günaha sokma... Bir kere gider yerleşiriz, ondan sonra gelip ekinleri kaldırması güç mü?... Kaç günlük iş ki?...

*
**

Hıdırellez geldi. Güneş toprağı yeniden ısıttı. Fakat Üzeyirin hazırlığı bir türlü bitmedi. Kararını tatbik edememekten doğan bir aksilikle çatmadık kimse bırakmıyor, olur olmaz herşeye söyleniyordu. Başaklar evvelâ yeşillenmeye, sonra sararmaya başladılar. Köylüler, ellerinde oraklarla, toprak üstünde göründüler. Üzeyir de onların arasındaydı. Ama kararı karar... Hele şu başaklar bir biçilsin, toplansın. Ondan sonra Üzeyiri koydunsa bul...

*
**

Seneler geçti. Mevsimler birbirini kovaladı. Üzeyir bugün hâlâ köyündedir ve seksen yaşında bir ih-

tiyardır. Ama içinde doğduğu, yaşadığı köye karşı nefretini hiç kaybetmedi. Göç etmek emelini bir gün bile unutmadı. Daima müsaid bir fırsat bekledi. Bu fırsat çıkmadı ise Üzeyir ne yapsın?... Toprak o kadar kuvvetli ki... Ondan hep hakkını istedi ve her zaman da istediğini aldı: Sabanlarla kendini sürdürdü, çapalarla çapalattı, tohumlarla besletti, oraklarla biçtirdi, dövenlerle dövdürdü... İşler bittiği vakit... Üstüne yağan karlardan donlar ve balçıklar yaptı, yollarından geçit vermedi ve sahiplerini hiçbir zaman hiçbir zaman bırakmadı.

A. FERHAN OĞUZKAN

KISMETÇİ

Tam yolun ortasında durdu. Başını kaşıya kaşıya geriye döndü. Önce yavaş ve isteksiz adımlarla, sonra çabuk çabuk yürümeye başladı.

Memiş, —haydi onu köydeki adı ile analım— Başıbüyükler'in Memiş, sabahleyin pazara getirdiği taze pırasa ve lâhanayı satmış, paracıklarını sıkıca beline sarmış köyünün yolunu tutmuştu.

Gelirken, sırtındaki ağır yükle etrafı bu kadar berrak görememişti. Başı hep pırasaların, lâhanaların altında, gözleri de üzerinden veya kenarından geçtiği kalın tekerlek izlerindeydi. Dünyayı çamur ve su birikintisinden ibaret sanmıştı.

Halbuki şimdi, ne değişiklik, gözlerini tarla sınırlarında biten yeşilliklerde, ikişer üçer halkalanan ağaçlarda ve yana yatmış acayip korkuluklarda gezdirebiliyor, Şubatın dişleri donduran havasını ciğerlerine çekerken hayattan memnun, sırıtıyordu.

Bucak meydanındaki pazar yeri, kasaba ve şehirlerdeki benzerlerinden farklı olarak fazla gürültülü değildi. Yerlere serilmiş hasırların, hevenk hevenk yığılmış heybelerin, sümüğünü çeke çeke analarının ayağı altında dolaşan sıhhatli çocukların arasından geçti. Üç saat önce şu taşın kenarında büzülmüş, «acaba getirdiklerimi satabilecek miyim?» diye kara kara düşünüyordu. İşlerin bu kadar tez biteceğini hayalinden bile geçiremezdi.

İlk müşterinin parası mı, yoksa anasımn duası mı uğurlu geldi, bilemiyordu. Lâkin şunu iyi biliyordu ki, hiç bağırıp çağırmadan, sağı solu kızdırmadan, hattâ lokantacı Ahmed'e gidip: «Şunlar kalacak be abi, hele toptan alıver şunları...» demeden pırasasını da, lâhanasını da satmış, eline tam beş kâğıt lira ile bir yirmibeşlik geçmişti. Memiş hemen davranmış, beş kâğıt lirayı şöyle sıkıca beline, kuşağına sıkıştırmış; yirmibeşliği cebine atmış, ıslık çala çala geçe kalmıyayım diye köyünün yolunu tutmuştu.

Hem yürüyor, hem «bugün kısmetimiz açıkmış!» diye mırıldanıyordu. Böyle söylenirken pazarda, büyük bir kalabalığın ortasındaki Kısmetçi'yi düşündü. Çok yakınında bulunduğu için adamın sözlerini hep duymuştu. Neler söylememişti! Hiç birini tamamiyle, düzenli bir şekilde aklmda tutamamıştı amma «atan kazanıyor» ile «biz buraya sigara dağıtmaya geldik» sözlerini iyice hatırlıyordu. Sigara... Ve dağıtmak...

Anasının bir sigara kimbilir ne kadar hoşuna gidecekti. «Şu cebimdeki yirmibeşliği verelim bakalım da» diye dönmeye karar vermiş, tam yolun ortasında durmuş, başını kaşıya kaşıya geriye dönmüş, önce yavaş ve isteksiz adımlarla, sonra çabuk çabuk yürümeye başlamıştı.

Pazar kalabalığı daha da fazlalaşmıştı. Kısmetçinin etrafındaki kalabalığa sokuldu. Öndekinin kolunu çekerek, yandakinin ayağına basarak biraz daha ileriye sokuldu. «Önce biraz seyredeyim» diye düşündü. Bir askerin omuzu üzerine çenesini dayadı, masaya sıralanmış «Büyük Kulüp» paketlerini seyretmeye koyuldu. Şöyle böyle onbeş tane vardı. Her paketin arası bir, birbuçuk karış kadar açıktı. Masanın on adım berisinde iki kişi kollarına simit gibi geçirdikleri tahta halkaları paketlerin üstüne fırlatı fırlatıveriyorlardı. Onlar bu işi yaparken ortada dolaşan bir adam da masanın üzerinde biriken bu tahta halka-

ları topluyor. Bir taraftan da boğazını zorluyarak: «Atan kazanıyor! Atan kazanıyor!» diye bağırıyordu.

Halkalar eğer paketlerin bir tarafına raslarsa o da bir tarafından vurulmuş gibi, sevinçten mi, üzüntüden mi nedir, belli olmıyan çatlak bir sesle: «Eyvah, gitti, gitti, hoooop...» diye deliler gibi haykırıyor ve zıplıyordu.

Atıp ta ne oluyordu? Bu adam neden kudurmuş gibi zıp zıp zıplıyor, haykırıyordu? Memiş önce bunları kavrıyamadı, fakat hoşuna da gitmişti. Önündeki asker, ikide bir: «Ülen, itme be çocuk, abanma be çocuk» diye çıkıştığı halde başını nerdeyse üç adamın omuzundan ileriye uzatacaktı. Sağındaki bir adamın ters ters bakmasına hiç aldırmıyordu bile.

Gözlerinin önünden mütemadiyen tahta halkalar geçiyor, bir kısmını görebildiği masanın üzerine düşüyor, düşüyordu. Ortada dönen adam da bıkmadan onları topluyor, kollarına diziyor, sonra beş tane olunca, —bunu ancak yarım saat sonra anlıyabilmişti— birisine veriyor, ondan para alıyordu. Kaç para verildiğini henüz öğrenememişti.

Bir aralık etrafına bakındı. Koca koca herifler, burma bıyıklı efeler, ellerinde iğri büğrü sopaları ile korucular, boyunbağlı mektep çocukları hep bu işe dikkat ediyorlardı. Kim bilir, bu dernek belki geceye kadar sürüp gidecekti. Başını yukarıya kaldırdı, kalabalığı örten yapraksız dallar arasından maviliği ve pamuk yığınlarını andıran beyazlıkları gördü. «Sabahki yağmurlardan sonra böyle olacağını kestirmiştim ben» dedi. İçinde, nedense, oynayan, kıvıl kıvıl, yerinde duramıyan bir şey vardı. «Şunların hepsini anacığıma götürsem, deli olur kadıncağız.» Hepsini almasa bile, bir tanesini de alamaz mı idi? Zor bir tarafı yoktu ki! Üç, dört metreden tahta simiti tam paketin üzerine oturtmak neydi sanki! Çocukken ufa-

cık taşlarla, çok daha uzaklardan çarpık çurpuk kozalaklarla az mı baş yarmıştı? Hattâ bir gün...

Kısmetçi sağ eline dizdiği halkaları sallıyarak, sol elinde tuttuğunu, seyredenlerin gözlerine sokacakmış gibi uzatıyor, «atan kazanıyor, atan kazanıyor, at be hemşerim!» nidasiyle teşvik ediyordu.

Ses seda kesilmişti. Herkes kararsız bir halde ceplerini yokluyor, «acaba?» der gibilerden düşünüyordu. Kısmetçi nihayet kolunu ve elindeki halkayı Memiş'in yüzüne doğru yaklaştırdı: «Haydi delikanlı, beş kuruşa bir paket büyükkulüp, şan olsun...»

Memiş artık duramadı. İçinde kıvıl kıvıl oynayan neyse zenberek gibi gerildi, eliyle sağını solunu ikiye ayırdı, masanın üç metre karşısına geçti. Cebindeki yirmibeşliği çıkardı, biraz üzülerek, Kısmetçi'ye verdi. Kısmetçi, heyecandan hatırlıyamadığı nidalarla beş tane halkayı eline tutuşturuverdi.

Gerçekten heyecanlı idi. Hiç böyle bir oyun oynamamıştı. Nasıl atılacağını, yolunu yordamını da pek bilmiyordu. Üstelik etrafındakilerin bakışları da üstünde idi. Herkes merakla bir ona bir masaya bakıyordu. Silkindi. Halkayı iki eliyle tutmak istedi. Sol elindekileri koluna taktı. Tıpkı Kısmetçi'ye benzemişti. Lâkin iki eliyle nasıl atacaktı?

Kısmetçi sabırsızlanıyordu! «Haydi hemşerim, bak bunlar da atacaklar, haydi bakalım» onların atacağını da nereden biliyordu?

Ne olursa olsun diyerek sağ eliyle halkayı fırlattı attı; halka masanın kenarına çarparak yere düştü. Ne olacaktı şimdi? Kısmetçi hemen koşarak onu yerden aldı, elindekilere kattı. Demek bu, boşa gitmişti.

İkincisine daha itina etti, sağ tarafta, üstü parlak bir kutuya nişan aldı. Halkayı, parmaklarının bütün hafifliğiyle itiverdi. Halka uçtu, uçtu parlak kutunun önündeki boşluğa düşüverdi. Şaşırmıştı. Bu iş

böyle zannettiği kadar kolay değildi. Belki de kendisi atma usulünü bilmediği için bu işin üstesinden gelemiyordu.

Etrafına bakındı. Halkayı teşkil eden halk kendisine acı, acı bakıyor gibiydi.

Mektep efendilerinin arkasında başı sarılı bir kadın gördü, anacağızım düşündü. Bütün bunlar onun içindi. «Bir paket sigara öyle makbule geçecekti ki...» İçine bir gayret düştü. Üçüncü halkayı da savurdu. Yine boşa gitmişti. Dördüncü de ayni akıbete uğradı. «Nafile yere yirmibeşlik gitti» dedi. Yüzünde kandırılmış bir insanın sinirli gerginliği belirmişti. Seyredenler de her halde kendisiyle alay ediyorlardı.

Nereye gideceğini düşünmeden beşinci ve son halkayı da masa tarafına fırlatıverdi. Bir bağrışmadır koptu: «Tamam, tamam», «Aferin be çocuk»,«Yaşa be çocuk», «Yaşa be delikanlı», Kısmetçi, yine o vahşi deli halini takınmış, babası tutmuş gibi haykırıyordu: «Atan kazanıyor, Baylar, atan kazanıyor. İşte beş kuruşa bir paket sigara... Namolsun, şanolsun.» Nerde beş kuruşa? Tam yirmibeş kuruş vermişti. «Sahi dedi, hepsi boşa gitmişti ya. Bu sonuncuyu da boşa atsaydık, fena idi.»

Etrafındakilerin şimdi gözleri gülüyor, ona gıpta ile bakıyorlar, elektriklenmiş gibi hep birden: «Ülen bir defa daha şansını dene!» diyorlardı. İçinde yeniden oynamıya başlıyan şey de onun ordan ayrılmasını istemiyordu. Hiç bu kadar sevinmemişti. «İyi ki döndüm» diyordu. «Yoksa Anacığım elimi boş görünce ne kadar üzülecekti!» «Şimdilik hiç olmazsa ucuz tarafından bir tütün almıştı. Masaya baktı. Sigara paketleri ona dil çıkarıyorlar, cilveli cilveli gülüyorlardı. Hepsini alıp götürse... Amanın!»

«Ver beş tane daha!» dedi. Koynuna güzelce yerleştirdiği paracığını çıkardı, Kısmetçi'ye uzattı. Kısmetçi bozuk parası olmadığı için «At da bakalım, ge-

risini buluruz» diye, milleti bazen güldüren, bazen şaşkına çeviren gevezeliklerine, haykırışlarına başladı.

Memiş bir aralık başını yukarı kaldırdı. Çıplak dalların arasından, kara kara bulutların koşuştuklarını gördü. Yüreciğine dayanılmaz bir tasa düştü. Hava bozuyor, Memiş de üşüyordu.

Bir saattir ha babam ha, halka atmaktan, geçti geçecek diye heyecanlanmaktan ter içindeydi. Gözlerinin önündeki kutular, kutu olmaktan çıkıyor, halkalar başlarında dolaşırken nereye gizlendikleri bilinmiyen esrarengiz mahlûkları andırıyorlardı.

Seyirciler azalmıştı. Bir askerle, iki üç köylü çocuğu bıkmadan, belki de olup biteni anlamadan heykel gibi duruyordu. Memiş'in başı dönüyordu. Memiş anasını düşünüyordu. Bütün parası bitip de, önceden kazandığı paket karşılığında oynamaya başlarken ağlıyacaktı. Ne olmuştu?

Gökyüzünün kurşunî bir renk aldığı ve siyah bulutların da bu manzaraya büsbütün dehşet kattığı zamanlarda, akşam, insanı hayatından bezdirir. Gündelik hayatı da böyle kurşunî bulutlarla örtülen bir kimse içinse cenderenin iki kapağı da tamamlanmış demektir.

Memiş sarhoş gibiydi. Hayatında bir damla içki içmemişti. Fakat içseydi böyle yürür, böyle sendeler, böyle düşünürdü. Köyüne uzanan çamurlu yolda bata çıka, yalpalıya yalpalıya ilerlerken Kısmetçi'nin son sözlerini yeniden duyuyordu sanki: «Şansın yokmuş delikanlım, ne yapalım! İnşallah gelecek sefer şansın olur da hepsini toplarsın.»

«Şansın yokmuş.» Şans ne demek? Para mı acaba? Paraya böyle bir isim verildiğini bilmiyordu. Hem öyle olsa da bal gibi parası vardı. Tam beş lira-

sı. Yirmibeşlik de cabası. Elini, parmakları titreye titreye koynuna soktu, kuşağında dolaştırdı. Ne kadar da çabuk kaybetmişti? Başlangıçta pekâlâ kazanmıştı. Sonra, ah, Anacığına ne diyecekti? Ona bütün bu kısa süren macerayı nasıl anlatacaktı? «Seni düşündüm, sana sigara almak istedim de...» Eeee! «Sana sigara almak istedim de...» Bir sigaraya beş lira verilir miydi?

İki elini de kuşağına soktu, başını kaldırdı. Küme küme bulutlar hep köyüne doğru gidiyordu. «Ah, dedi, şuradan dönmeseydim... Dönmeseydim de...» Tarlalarda karga sürülerinin pervasızca etraflarında dolaştıkları korkuluklar, esişini kuvvetlendiren rüzgârın tesiriyle sallanıyorlar, uzaktan yakından, parasını yok yere kaybeden Memiş'i kınıyorlar, azarlıyorlardı. Bir aralık Memiş onlar tarafından kovalandığını bile zannetti.

Memiş kendini teselli edecek hiçbir söz de bulamıyordu. «Gelecek def'a hepsini toplamak!» Allah göstermesin. Bir daha pazara, hiçbir yere uğramadan hemen köyüne dönecekti. Lâkin bir haftayı parasız pulsuz geçirmek düşüncesi onu sıkıyordu.

Ellerini kuşağından çıkardı, sağ elinin baş parmağını sol avucuna alarak ve ellerinin üstüne şuursuz bir şekilde baka baka yoluna devam etti. Kafası, sızmaya az kalmış sarhoşlarınki gibi durmuştu; bakışlarını yolun sağında, solunda gezdiriyor, fakat bir şey görmüyordu. Ayakları alışkanlıktan gelen bir kuvvetle onu, perişan çocuğu köyüne sürüklüyordu.

Hava daha çok kararmış, gök daha çok toprağa abanmış ve incecikten bir yağmur başlamıştı. Başıbüyüklerin Memiş sayıklar gibi mırıldanıyordu: «Bir paket sigara ne de hoşuna gidecekti! Vah Anacığım, şans yokmuş, nidelim.» Yüzüne gözüne çarpan yağmur taneleriyle, sıcak sıcak akan gözyaşları kızarmış yanaklarında birbirine karışıyordu.

ZEYYAT SELİMOĞLU

BİR İKİ TANIDIK

O geldi mi evde kaçışan kaçışana... Geçen gün yine gelmiş. Ben de evdeydim. Koşa koşa varıp haber verdiler. «Kaatil geldi yine, kaatil geldi.. Git de gör istersen..»

Zaten hanidir merak ediyordum. Bahçeye çıkıp mutfak tarafına doğru yollandım. Sözüm ona hiç de onu görmeğe gitmiyormuşum gibi çiçekleri yoklıyarak, kedileri kovalıyarak o tarafa yaklaşıyorum. Af kanunundan istifade eden bu kaatil bizim sayfiye köyünde bir bakkala hamal olarak girmiş. Evlerden öteberi ısmarladılar mı tuzu, patatesi, soğanı bir küfeye yükleyip geliyor. Mutfak kapısının önünde durdum. Ahçının yardımıyla küfesindeki paketleri çıkarıyordu. Üstü başı pis içinde, yalınayaktı. Üzerinde lîme lîme olmuş kokulu bir elbise.. Siyah, yağlı bir ceket, bir de siyaha yüz tutmuş gri pantolon... Paçaları salkım saçak.. Saçları kulaklarından aşağı perçem perçem sarkıyordu ve ıslak gibiydi. Bir az evvel eğildiği küfeden doğrulunca göz göze geldik. Çoluk çocuğun korktuğu kadar vardı gerçekten. Ben, soğukkanlılığı bu derece dışarı vurmuş bir insan daha tanımadım. Gözlerinin etrafı kanlı gibi kırmızıydı ve hayvanca bakıyordu. Sabit, mânası hiç değişmeyen, daha doğrusu mânasızlığı hiç değişmeyen bakışlarla bana baktı. Beklediği suali sormadım. Çünkü biliyor-

dum. Köyde ilk rastladığı adam ona ayni suali soruyordu: «Elinden bir kaza çıkmış senin, nasıl oldu bu iş?» falan gibi.. Bu yüzden bir yabancıyla karşılaştığı vakit galiba hep böyle bakıyordu. «Haydi sen de sor da o beylik suali cevabını vereyim, başbelâsı..» Aşağı yukarı böyle bir cümle çıkacak gibiydi kenetlenmiş ağzından.. Yüzünde kımıldayan tek hat yok.. Kaskatı kesilmiş, donmuş bir surat.. Fakat, bizim emektar, ihtiyar ahçı kadın durur mu.. Lâppadak ağzındaki baklayı çıkarıverdi: «Sen eyi gurtuldun yağlı ipten..» O, elindeki küçük un torbasını sandalyenin üzerine bıraktı. Soğuk bir tavırla, yalnız dişlerini göstermek için ağzını açıyormuş gibi gülerek: «Ne ipi be, dedi, otuz sene yedim ben..»

Aşağıda ondan bahsedilirken duymuştum. İki polis öldürmüş. Otuz seneye mahkûm etmişler. On seneyi hapiste geçirdikten sonra af kanunu çıkınca onu da salıvermişler. Malûm dert.. Her zaman, her yerde rastlanan dert.. Kaatil damgası suratta olunca iş bulabilirsen bul.. Değil kaatil, peygamber koyunu kadar uslu olan bile bugün eller cepte dolaşmıyor mu? Bereket bizim köyün bakkalı haline acımış da arkasına bir küfe atıvermiş. Daha evvel ahçı kadından duyduğuna göre öldürdüğü iki polisten müthiş dayak yemiş on sene evvel.. Sebebini söylememiş amma o tabii kendini haklı görüyor. Eşşek sudan gelinceye kadar dövüp pestilini çıkarmışlar. O da kurtulunca ikisini de ortadan kaldırmağa ahdetmiş ve kendine verdiği sözü tutmuş.

Küfeyi boşaltmıştı. Tam gideceği sırada ahçı kadına döndü: «Susadım çok..» dedi. Aldığı bir bardak suyu lıkır lıkır içti. Bardağı tekrar ihtiyar kadına uzatırken gözlerine dikkat ettim. Şimdi o kadar sert bakmıyordu. Hayvanca bakmıyordu artık.. Gide gele ahçıyla arasında bir dostluk kurulmuştu. Onun samimiyetine inanıyordu. Ondan en ağır lâfı işittiği za-

man bile ona olan yakınlığı eksilmiyordu muhakkak. Fakat yabancılara, meselâ bana, tamamen kapalıydı. Aşağılık duygusu onu alaşağı etmişti. Bahşişini verip bir de sigara uzattım. Tırnakları simsiyah kirli elini uzatıp sigarayı aldı, kulağının kenarına iliştirdi. Sonra, kısacık boyuyla hemen hemen aynı ayardaki küfeyi kati bir tavırla sırtına iliştirdi ve küçük basamakları birer birer atlayıp evin yanındaki çayırlığa çıktı. Biraz ötede, bizim bölgenin on yedi yaşındaki zayıf çöpçüsü asfaltı tozutuyordu. Kaatil onu görünce durdu. Ona uzun uzun, incecik, halsiz kollariyle süpürgesini sallamasına uzun uzun baktı. Sonra, garip, tâ içerden gelen bir sesle, bir şair kadar duyarak, bir âşık kadın kadar hissederek: «Allah bizi unuttu artık,» diye bağırdı, «perişan olduk bu memlekette..»

Çöpçü, ya duydu anlayamadı, yahut hiç duymadı; incecik kollarıyla tozutmağa devam etti. Fakat, bizim ahçı kadının o samimî ağzı hiç durabilir mi? Kaatilin peşinden seslendiğini işittim. «Elbet unudur. Sen Allahı unudursan o da seni unudur elbet..»

Ve kaatil, ya duydu anlayamadı, yahut hiç duymadı; boş küfesi sırtında, koşar adım asfalta çıktı.

MAHMUT ÖZAY

ŞEMSİYELER

En gençlerinin gövdesi belim gibiydi. Kaçı telli kavak, kaçı çitlenbik, kaçı at kestanesiydi pek iyi bilmiyorum ama, onbeş yirmi kadardılar. Her halde şu koca konağın kuruluşundan bir iki sene sonra dikilmiş olmalıydılar. İyi bakılmış, korunmuş ve topraklarını sevmişler ki ta üst kat pencerelerine kadar uzanan kolları sarmaş dolaştı.

Yazın, alaylarla serçe dallarında cıvıldaşırken güneş sızdırmayan koyu gölgelerinde öbek öbek heybeliler, torbalılar çömeşirdi. Bunlardan ekserisi —alelusûl— saat onda davet edildikleri halde öğleden sonra saat bilmem kaça kadar mahkeme sıralarını bekliyen sanıklar, tanıklar, davalılar, davacılar; kimisi de Nüfus'a, Tapu'ya veya Hususî Muhasebe'ye bir hafta-onbeş gün önce verdiği dilekçenin neticesini almağa gelenlerdi ki «İstidan komisyonda... bir saat sonra çıkar... iki saat sonra gel!» dendiği için bekleşirler; arada bir gidip dairenin kapısı önünden şöyle bir geçiverirlerdi, belki muamele bitmiştir, memur görüverir diye. Sıram gelinceye kadar çarşıda, pazarda ufak tefek işlerimi göreyim bari, demeğe hiç gelmezdi. Çünkü bakarsın mahkeme sırası gelmiştir; mübaşir bir iki defa seslenir, «Yok!» dedi mi, hâkim hemen gıyap kararını yapıştırır veya mahkemeyi bir buçuk ay sonraya falan atıverirdi. Ötekiler, o dilekçe

sahipleri ise en hafifi «Nerdeydin demindenberi?.. Ne biçim adam bunlar?.. Sanki yalnız kendilerinin işleri ile meşgul olacağız!..» azarı ile karşılaşırlardı, çok defa: «Bekliyeydin... Şimdi elimde başka iş var.. hem mesai saati de bitiyor, haydi yarın gel!» cevabını almak tehlikesi de vardı. İyisi mi; koy, heyben mi, torban mı neyin varsa bir ağacın dibine, çömeliver serin gölgeye.. Sen anlat halini bir sanığa, o dinlesin; o anlatsın derdini sana, sen hüküm ver!... İsterseniz çıkınlarınızı açar, dürümlerinizi birlikte yer ve birbirinize karşılıklı sigara da ikram edebilir, hatta, kadınların kucak çocuklarını çiş ettirdikleri ta ileri köşedeki isli tahta barakacıktan birer kahve de içebilirsiniz.

Ha!.. Bak, kahve dedim de aklıma geldi; o kahveci için: «Dairelerde tanıdığı kâtipler varmış da işleri çabucak hallettirirmiş.» dendiğini işitmiştim, ama parmakları şöyle oynatmalıymış; anlarsın ya!.. Ben kendi gözümle görmedim tabiî... Gerçi bir öğle paydosunda küçük bir memur barakamn içinde, kahve ocağının yanında benim de gözüme çarpmadı değil; adamcağız orda ayak üstü birşeyler atıştırıyordu, vemek yiyor olmalıydı zahir... Arada sırada fincan rafının üstündeki küçük bir şişeden bir çay bardağını da doldurup doldurup içiyordu; belki ilâçtır... Ama neme lâzım, günahını almıyayım, çok dikkat ettim, kahveciden para gibi birşey alır mı diye. Hayır, böyle şey olmadı, işini bitirince ağzını sağ avucu ile kurulayıp efendi efendi çıktı. Bunları sözgelişi olarak söylüyorum yani... yoksa, dedikoduyu sevmem zaten.

Evet, ne diyordum; sıran gelinceye kadar bu gölgelikte pek âlâ bekliyebilirsin. Ne çıkar; bir iki saat, hadi bilemedin üç-beş saat değil mi bu?..

Bütün ilkbahar ve yaz boyunca konağın, bu, cephe tarafındaki dairelerinde çalışan memurlar hayat-

larından memnundular; tomurcukların kabarıp patladığını, çiçeklerin açılışını, minik yapracıkların her gün biraz daha büyüdüğünü, yuva kurmağa çalışan kuşların sevişmelerini, hülâsa baharın doğuşunu, gelişmesini, olgunlaşmasını oturdukları yerden tedkik ve takip ederlerdi. Kızgın Temmuz, Ağustos aylarında ise öteki dairelerdeki memurlar masalarının başında buram buram ter dökerken bunların odalarında loş bir serinlik hissedilirdi. Arada sırada hafif bir rüzgâr esince de kavaklar gümüş pırıltılarla plâj hatıralarını canlandırırdı. Pencereden ellerini uzatsalar dalları, yaprakları okşıyabilirlerdi. Kışın vahşi uğultularla tehditkâr parmaklarını sallıyan, hatta bazan camlara fiskeler vuran sanki başka dallardı.

İşte Vali Bey Raif Altın'ın geldiği sene hükûmet konağının hali bu durumdaydı. Onun da bu cephede olan makamı yazın kapanık ve kasvetli geldi kendisine; kışın ise ağaçların uğultusu, çatırtısı asabına dokundu. Sitil itibariyle Mimar Kemal'inkilerini andıran, eski ama metin ve oldukça muhteşem bir bina olan konağı onbeş-yirmi ağaç boğuvermişti adeta.

Bir gün Bay Raif Altın makamında, Ziraat Müdürü ile birlikte önemli bir genelgeyi okuyorlar ve gereken işlemleri tesbit ediyorlardı. Bu, (Meyveli ve meyvesiz ağaçların ne şekilde korunacağına dair) bir genelgeydi galiba. Her şey konuşulup bittikten sonra Vali, hükûmet konağının önü için düşündüklerini Ziraat Müdürü'ne açtı; o da bittabi pek yerinde buldu. Hakikaten bu meydanda güzel bir park ne yakışık alacaktı!

Ziraat Müdürü bağcılık mütehassısı geçinirdi ama, bahçecilikten, parkçılıktan da anlardı. Hemen o hafta içinde çiziverdiği plân başta Vali olmak üzere bütün daire müdürleri tarafından pek beğenildi.

Sonbahar rüzgârları sararan yaprakları yolmağa ve dallar yine vahşi vahşi uğuldamağa başlamıştı.

Birkaç baltacı tutuldu, en gençleri belim gibi gibi olan çitlenbikler, atkestaneleri, o nazlım telli kavaklar birer birer devrildi, kökleri söküldü. Müsait havalarda Ziraat Müdürü ile Belediye Fen Memuru ellerinde şerit metrelerle meydanı ölçtüler, biçtiler, kazıklar çaktırdılar. Parterler ayrıldı, topraklar eletildi, yollara çakıllar döşetildi. Meydan yarım metre yüksekliğinde, ince, beton bir duvarla çevrildi, duvarın üstüne de çeşme borularından, malûm şekilde trabzan çekildi. Bir komşu vilâyetin fidanlığından ligüstrum cinsinden bodur fidanlar, ta İstanbul'dan çim ve çiçek tohumları getirildi. Velhasıl -tahsisat nerden bulunduysa bulundu- bahara kadar parkın bütün noksanları tamamlandı. Kenardaki o isli baraka da kaldırıldı, yerine şık bir büfe yapıldı. Daha daha... Daha daha, efendim, sekiz on tane de park şemsiyesi kuruldu ! Ve, nisan ayının bilmem kaçıncı günü akşamı, daire müdürlerinin ve diğer ileri gelenlerin ekserisiyle birlikte bulundukları bir toplantıda şerefe kaldırılan bira kadehleriyle park resmen küşat edildi. Bu işde şüphesiz çok emeği geçmiş olan Ziraat Müdürü'nün ricasını sayın Vali reddedemedi; parka kendi soyadını vermek lûtfunda bulundu. (Kısa bir nutuk ve alkışlar!)

Şimdi, yaz günlerinde, sıra bekliyen sanıklar, tanıklar ve diğer eshabı mesalih artık hükûmet konağının öteki yönlerindeki duvar diplerine çömelmektedirler. Cephe tarafındaki daireler de loş ve kasvetli değil artık!.. Kışın vahşi uğultular işitilmiyor, çıplak dallar tehditkâr parmaklarını sallamıyor ve camlara fiske vurmuyorlar. İstasyondan çıkınca Cumhuriyet caddesinin ta ucundan bakar bakmaz hükûmet konağı bütün haşmet ve heybetiyle karşınızdadır artık; önündeki ALTIN PARK'ın iri ve acaip birer mantarı andıran şemsiyeleriyle birlikte!..

ZAFER HÜSNÜ TARAN

İSTASYON SÜPÜRGECİSİ

Küçükçekmeceden Sirkeciye gitmek üzere yol bekleyen marşandizin hareketine bir sigara içimi kadar vakit vardı. Müthiş bir fırtına vagonlar üzerindeki karları etrafa savuruyordu. Buz tutan samafor tellerinin şıngırtıları, Küçükçekmecenin kumları üzerine abanan dalgaların uğultuları, lokomotifin bacasından fışkıran dumanların savruluşu; tabiatın da süpürgeci Adem ağa gibi, bu gece yarısında öfkeli ve telâşlı bir hali olduğu hissini veriyordu. İstasyon süpürgecisi Adem ağa marşandizin vagonlarına sürtünürcesine ve bir eliyle paltosunun yakalarını göğsü üzerine bastırarak, fırtınaya doğru iki büklüm olmuş diz boyu kalınlıkdaki karları topal ayağı ile yırta yırta ilerlemeğe çalışıyordu. Kendisini son vagonun yanında bekleyen kızının bulunduğu yere geldiği zaman, bütün öfkesini, sahilde çatlayan bir dalga gibi kapıp koyverdi:

— Yasakmış!.. Herif şeftren ya, elbette adam terslemeyip de ne yapacak?.. Hareket borusunu üfler gibi tâ burnumun ucuna kadar eğilip öyle bir «Olmaaazz...» diye haykırdı ki, kaldır vur işte o zaman.. Yasakmış, sanki ben bilmiyormuşum gibi..

Hırslı hırslı anlatırken, paltosuna biriken karları, birisini dövüyormuşcasına, üstüne başına vura vura çırpıyordu. Kızı heyecanla sordu:

— Ne olmuş sanki bunlara bu gece?.. Bilmiyorlar mı her gece yarısı bu marşandizle İstanbula gazete almağa indiğimi?.. Bu saatte başka ne ile gidilirmiş ki ? Beleş gazete almağa gelince kuş gibi üşüşüyorlar ama tepeme.

Süpürgeci öfkeyle:

— Dur be kız, dedi, sen de çullanma tepeme. Zaten alıp alıp veriyorum içimden. Hele biraz bekle sen burada, ben gider müdüre söylerim, elbet bu yasağın da bir icabı bir çaresi vardır.

Fırtınaya doğru eğilerek, harp yüzünden maviye boyanan camlardan karlar üzerine çivitli su gibi dökülen ışıklı pencereye doğru yürüdü. Fırtına eteğinden çekiyor, karnına bastırıyor ve uçuşan karlar gözkapaklarına yapışıyordu. Kendi kendine söylenerek uzaklaştı.

İstasyon süpürgecisinin on yedi yaşındaki kızı; Küçükçekmecelilerin Gazeteci Dilberi adını taktığı Bada, muhacir ırkının insana nefes darlığı verecek kadar haşmetli bir güzeliydi. Üç senedir gazete satıcılığı yaparak, babasının bir ayda yarım çuval un parası kazancına üç dört misli gelir ilâve etmeğe uğraşıyordu. Hele şu karartma çıktı çıkalı daha çok gazete satıyordu. Bir bakıma, Harbin Küçükçekmecedeki heyecanı Bada için bir nevi sermaye olmuştu. Herkesde çeşit çeşit harp korkusu, İstanbul semalarındaki projektör ışıkları gibi alabildiğine karanlıklara doğru uzanıyor ve birbiri içine karışıyordu. Fakat yine karartmanın icadından beri de marşandiz frencilerinin insafı kalmamıştı: İki haftadanberi her gece yarısı etlerinin bir yeri daha çimdikten moranıyordu.. «Babam duymasa bari» diye düşünerek dönüp istasyon müdürünün odasına doğru baktı. Adem ağa, camdan dökülen ışıkla mavileşen karları topal dizi ile köpüklendire köpüklendire yürüyordu. Kapı aralanınca karlar üzerine sarı bir ışık düşüp eridi. Adem ağa,

Badaya uzun gelen bir beklemeden sonra, odadan çıkıp koşmağa çalışırcasına hızlı hızlı dönüp geldi. Fırtına hâlâ Bada'nın saçlarını yolmağa çalışıyordu. Eliyle gözlerine giren karları tutmağa çalışarak:

— Ne oldu, dedi, razı ettin mi müdürü?

— Haydi haydi, durma çık şu merdivenlerden frenci kulübesine gir... Işık yakmayacaksın, yasakmış artık marşandize binmek. Harp diyor müdür bey, harp bu, harp... Emirler sıkılaşmış.. anlıyormusun Badam, bir daha yok artık marşandize binip gitmek diyor müdür.. Kapandı gayri bu ekmek kapısı suratımıza.

Sesinde zor tutulan bir ağlama isteği titriyordu. Devam etti.

— Haydi çık,, şu merdivenleri, neredeyse marşandiz hareket edecek...

Kızın gözleri hayret ve korkuyla açıldı. Fırtına, karları gözlerinin içine doğru olanca hızıyla üflüyordu. Bada, babasının omuzlarından yakalayarak ve fırtınaya karşı sesini yükseltmeğe çalışarak:

— Ahmak herif, diye gürledi, ne yapacağız şimdi? senin aldığın para obur karnının kör barsağına yetmez.. Bir iki lâkırdı söyleyemedin mi? Yalvaraydın, gazete satamazsam neyle doyacak karmmız?

Süpürgeci, yüzüne yapışan karları silerek inledi:

— Harp var, Badam, Harp... Bugüne kadar harp sayesinde kazandın. Gazete satışın harp yüzünden artmadı mı?.. Lâkin talih döndü.. Bitti o kazanç günleri Badam.. Yasak yasak, marşandize yolcu almayacaklarmış artık.

Fırtına, boş ve sessiz istasyondan bütün hırsını alıyordu. Samafor telleri, Badanın bir perdesi daha kapanan talihini durmadan alkışlıyordu.. Marmara, gümbürtülerle kabararak, sahilde uçurumlar gibi açılan ağzından dev kahkahaları atıyordu. Müdürün o-

dasının kapısı açıldı, elinde fenerlerle trenciler koşuştular, iri gölgeler, vagonlara yaslana yaslana geçti.

— Haydi çık merdivenleri Badam.. Kulübe kapısını iyi kapayasın, üşüme. Hırkanın göğsünü kavuştur.. Hade altın başağı sarı Badam..

Lokomotifin düdüğü buharlarla arasından fışkırdı. Bada kulübenin kapısını kapadı, süpürgeci bir iki adım geriledi, katar yola çıktı, ve Marmara, arka arkaya kahkalarla çatladı.

«Harp, harp» diyordu kendi kendine süpürgeci, «Allah vere de şu kızı mahvetmese..»

Marşandiz, son vagonundaki maskelenmiş kırmızı ışığı karlar üzerine serpe serpe, Adem ağanın hayalindeki harpden alabildiğine kaçıyordu. Süpürgeci, sırtında şaklayan fırtınanın ortasında, gözleri, son vagonun arkasındaki kırmızı ışığın kaybolduğu istikamette ve omuzları sarsıla sarsıla kızını düşünüyordu. Hayaline, o eski yaz gecelerinin alev aydınlığındaki balık avcılığı takılıp kaldı: «Baba» diyemeyen kızının «Bada» dediği ve balıkları avuçlarının içine alarak sevinçle öpüp okşadığı günleri düşündü.. Tıpkı yağan karların sessiz sessiz deniz üzerinde eriyip kaybolmaları gibi, denizde eriyip giden bahtiyar balıkçı hayatını yaşıyordu... Gözlerini, dalga dalga dirilen denize çevirdi.. Köpüklü sular içinden bir ışık gibi süzülüp çıkan karısını gördü: Pırıl pırıl yıkanmış bir lâmba şişesindeki aydınlık kadar göz alıcıydı.. Karısının hayali karlar üzerinden kayarak göz bebeklerinin altına girdi.. Şimdi kulaklarının beynine açılan boşluğu içinde fısıltılarla bir şeyler söyleniyordu.. «Harp var harp.. Badamı nereye yolluyorsun? sarı başağını değirmen taşında öğütür gibi öğütüp savuracaklar.. Koş.. git arkasından, kurtar onu..»

Süpürgeci, gözlerine yapışan karları silerek tekrar denize doğru, kalbi çatlayacakmış gibi olan nefesler arasından baktı: karısının hayali, fitili yavaş

yavaş kısılan lâmbanın o pırıl pırıl şişesindeki gittikçe azalan aydınlık gibi sulara girip kayboldu.. Süpürgeci «Marşandiz, duuuurr, dur, gitme Badam, Bada... Bada..» diye haykırarak koşmağa çalıştı... Fırtına sırtından itiyordu, dizini bükemiyordu, koşmağa uğraştı.. Bir iki adım süründü ve karlar üzerine kapaklandı. Kafatasının içine sokulan hayallerde, marşandiz bir beşik gibi sallanarak ilerliyordu. Bada kulübenin tahta sırasına büzülmüş bir şeyden korkuyormuş gibi kapıya bakıyordu.. Kulübenin kapısı ağır ağır aralandı: ispirtizmacıların afişlerindeki gibi, yüzü, mavi camlı fener ışığı ile yer yer çürümüş bir adam yüzü sırıttı.. Bu yüzün derisi geriliyordu, ağzı kıpırdadı, elleri titredi ve fener elinden düştü. Fırtına açık kapıyı vagona çarpa çarpa fener ışığına saldırıyordu. Badanın ağzı alabildiğine açılmış ve sesinin çıkabildiği kadar haykırmağa başlamıştı.. Fakat lokomotif çığlıklar arasında alabildiğine sürüklüyordu son vagonu..

Kulübenin açık kapısından önce mavi camlı fener, merdivenlere çarpa çarpa karlar üzerine düşüp gömüldü. Sonra da, göğsünde diş yaralarından sızan incecik kanları akıta akıta Bada yuvarlanıyordu..

Süpürgeci, karlı ellerini, gözlerini oyup sökmek istercesine gözlerine bastırdı.. İstasyon müdürü, süpürgeciyi kol altlarından yakalayarak kaldırmağa çalıştı.

— Adem ağa, Adem ağa, dedi, kalk ne yapıyorsun öyle... Tepinme be..

Ve hareket memuru Rüstem efendiye:

— Tut tut, dedi, hiç görmedimdi ben bu adamı böyle.. Donacak karlar üzerinde, haydi sarıl, ben de bacaklarından kaldırayım, götürelim sobanın başına..

Süpürgecinin hayalinde, marşandiz çığlıklar arasında harpden kaçıyordu...

ORHAN ASENA

RADYO VE DEMOKRASİ

Hey gidi demokrasi hey! Başka yerlerde seni nasıl tanırlar bilmem. İki evlik bir Roma köyünden başı gökte Nevyork apartmanlarına kadar nasıl sokuldun, hangi kılıkta girdin, seni nasıl karşıladılar, bunlar hep birer mesele. Fakat dur ben sana bizim köye nasıl girdiğini neler yaptığını anlatayım da dinle.

*
**

Köyümüzü bilirsin. Zaten Anadolunun bütün bağrı yanık köyleri birbirlerine benzemez mi? Vadide veya dağ başında, sahilde veya içerde nerede olursa olsun kaderi değişmedikten sonra.

Bizim köy de böyle bir köy işte. Sırtını Toroslara dayamış, başında kavak yelleri gibi bulutlar dolaşır, bazan Medetsiz tepeyi kaplayan dumanlar bize de sürünür geçer. Eteklerinden boz bulanık pınarlarımız fışkırır, ama yaz oldu mu kıraç köyler kadar bizim de dudaklarımız şerha şerhadır. Çocuklarımız sıtmalı karınlarım güç taşırlar.

Sen bizi belki tanımazsın Demokrasi. Bu kadar ucuza yaşamasını, sevmesini, ölmesini ve öldürmesini bilen insanlar görmemişsindir de ondan. Hiç bir mezatta bu kadar ucuza alınıp satılan bir mata bulamazsın da ondan.

Sen aramıza girince biz de pahalandık gayri.

*
**

Akşamları odasında toplandığımız zaman Muhtar seslenirdi.

— Kız Nurten radyoyu açsana.

Nurten Ceviz kozalağı gibi bir kız, Köy enstitüsünde okurdu, radyoyu açar, odayı Bach'ın La minör konçertosu doldurur, kız can sıkıntısı ile söylenirdi.

— Baba Ankarada dırıltı var kapayım mı?

Muhtar:

— Soyha Mısırı açsana diye emreder,

Ve uykulu bir yalelli beşik gibi düşüncelerimizi, ve tasalarımızı sallayıp uyuturdu.

Bu bizim monoton günlerimizin mucizeli bir dirilişi idi. Bir akşamcı insiyakı ile daha gündüzden kendimizi hazırlardık.

Yarım bir müzik terbiyesi almıştım, Bach'ı anlayamazdım, fakat daima sıkboğaz edildiği için daima istiskalimize uğradığı için adamcağıza merhamet duymaya başlamıştım. Bizi beşiğinde sallayan yalelliye ise dehşetli hıncım vardı.

*
**

Yine Muhtarın odasında toplanmıştık. Radyoda bermutat hazin bir yalelli tıpkı günlük kokusu gibi bizi sarıp duruyordu. Bu defa dozunu fazla kaçırmış olacak ki içimizde oturduğu yerde sallananlar da vardı. Böyle bir anda bir anaç koyun kadar sakin görmeye alıştığım muhtarın birden parladığını gördüm.

— Demokrasi de ne ki? diye bağırıyordu, radyo gibi bir gâvur icadı.

Ve bu bir beşaret oldu. Arkasından haberler sökün etti. Kazada Kellerin Memiş çavuş, demokrat partiyi açmış dediler, eski tahrirat kâtibi Fazıl efendi de partiye yazılmış ve başkan seçilmiş dediler, yakında köyümüzde de bir ocak açılacakmış dediler, yarın açılıyormuş dediler, açıldı falan dediler, bir gün Çe-

lebilerin Hasan köylüyü etrafına toplayıverdi, iyi kurulmamış bir gramofon plâğı gibi demokrat partinin beyannamesini okudu, ve bir çok kimseler manasını bilmedikleri bir duanın cezbesine kapılmış gibi huu çektiler, ortalık bir karıştı, bir tuhaf oldu, ana, baba, karı koca, kardeş amca, hısım, akraba, dost düşman gayri tanınmaz bilinmez oldu. O zaman mucizene inandım Demokrasi.

Gerçekten biz seni ciddiye almamıştık.

Sana hiç ihtiyaç duymuyorduk ki: Çünkü işlerin daha başka bir hal alabileceği, bir gün şehrin büyük büyük adamlarının da aramıza inerek bizim nabzımızı tutacakları, bir şey yapmasalar bile hiç olmazsa halimizi soracakları aklımıza hiç gelmemişti.

Çelebilerin Hasan cerbezeli bir adamdı. Bir çok şeyler vadediyordu, bunları kendisi mi yapacaktı, yoksa yapacak adamı mı tanıyordu, kimse bunu bilmiyordu, bilmeye de ihtiyaç duymuyordu. Herkes hislerinin, karınlarının gururlarının açlığı ile onun vadettiği sofranın etrafına koşuyordu. Muhtar ise kahrettikçe ediyor, fakat halkı cezbedecek hiç bir vaitte bulunamıyordu.

Kasabada ve devlet dairelerinde ise durum tuhaf bir hal almıştı, iskân işlerimiz yine uzadıkça uzuyor, tapu, nüfus, maliye, jandarma evrak kalemlerinde dilekçelerimiz yine bir eshabı kef uykusuna yatıyorlardı, fakat her yerde her hususta alışık olmadığımız bir hüsnü kabul görüyorduk. Köyümüze sık sık büyük büyük efendiler uğruyor, dertlerimizi dinliyor, ve vah vah diyorlardı.

Gayri hepimiz her meselede halimizden ve birbirimizden şikâyetci olduk, bunda da en çok kim kazandı bilir misin arzuhalci Hamdi efendi.

Ah demokrasi vebalin boynuma, hakikat aynen bu anlattığım gibidir, hepimiz bir kaç defa muhtara küstük, demokrat olduk, çelebiye küstük, halk parti-

li olduk, huzuru kaçmış bir gelin gibi baba evinden koca evine, koca evinden baba evine taşınıp durduk.

Bir gün bir de baktık ki Hasanın Hüseyinle olan tarla kavgası allanmış pullanmış İstanbul gazetelerinden birinde parti meselesi haline sokulmuş. Sen artık Hasanla Hüseyini görme. Günlerce aramızda birer mubarek gaza kahramanları gibi dolaştılar. O zaman demokrasi: sen sadece bizim değil, Vilâyet ve kaza idare heyetlerinin de sırtından soğuk bir ra'şe gibi geçtin. Velhasıl aramızda, doğduğun, büyüdüğün memleketlerde bile görmediğin bir itibara erdin.

Fakat bunlar asıl fırtınanın kendisi değillerdi, gök yüzünde bulutlar toplanıyorlardı, bunlar ikişer üçer birleşecekler, dağılıp dağılıp tekrar birleşecekler, ara sıra çarpışmalar, parçalanmalar olacak ve sonra... sonra...

*
**

Hüsmenin kahvesi demokratların dolup dolup taştıkları bir arı kovanı gibi işliyordu ve bu Hüsmenin işine geliyordu.

Baba Hüsmen Yugoslavya muhacirlerindendi, kırçıl sarı saçlarını, kirli saman sarısı sakalını ve çilli yüzünü memleketinden getirmişti, onun için köylü arasında kendine tüyü bozuk denirdi. O bu ismi de kendi faydasına kullanmanın yolunu bulmuştu.

Ara sıra dükkânına uğrardım, dilsiz bir şikâyet, ama ağrıyan yerini bilmiyen hastaların kendini dinleyişi gibi bir hal, bütün yüzleri maskelerdi, halinden memnun olmayış bir insanı birdenbire bir çok gözlerde kahramanlaştırabiliyordu. Tüyü bozuk birdenbire hepimizin, gizli kalmış yarasına basıverdi.

— Bana bakın Allahınızı severseniz diye sakin bir sesle konuştu, siz de adammısınız? yaranız nerenizde bilmiyorsunuz. Sırtınızdan inmeseler kıyamete kadar hergeleleri taşıyacaksınız.

Birbirimize baktık, hiç birimiz adam olup olmadığımız hususunda zerre kadar şüphe etmiş değildik. Fakat taşıdığımız yükten de habersizdik.

Tüyü bozuk:

— Ensenize binerler, diye devam etti, paracıklarınızı toplarlar, köy namına radyo aldırırlar, sonra da Muhtar olacak herif onu kapatması gibi evine kapar. Bu mu demokrasi?

Soğuk bir sessizlik hepimizi sarıverdi. Demokrasinin bu olmadığını biliyorduk, biliyorduk ama, ne olduğunu pek bilenimiz de yoktu. Demokrasi bizim için bir memnuniyetsizlik hali idi. Ve şimdi onun neler yapabileceğini, Muhtarın odasına kapadığı radyoyu nasıl kurtarabileceğini merak ediyorduk.

Onun için hepimiz bir ekin tarlası gibi rüzgârın estiği tarafa doğru yalpaladık.

Doğru ya, demokrasi...

— Ama herif mührü hümayunu elinde tutuyor.

— Peki ama ne yapabiliriz?

— Nasıl ne yapabiliriz, Radyo halkın malıdır. Muhtarın odasına değil, köyün biricik kahvesine yaraşır.

— Demokrasi ne güne duruyor?

— Yaşasın Demokrasi!

Gene imdadımıza sen yetiştin demokrasi.

Bir yavrunun anasının memesini tanıyışı gibi, bir erkeğin karısının yatağına dönüşü gibi biz de icab ettiği zaman sana sarılmayı öğrenmiştik, ve sen hiç bir zaman yüz üstü bırakmadın bizi Demokrasi.

Dâva bir hayli uzadı, bir hayli gitti geldi, bataryası ile teferrüatı ile ancak üçyüz lira değerinde olan radyo için bir o kadar daha masraf yaptık ve neticede davayı kazandık.

Radyo Tüyübozuğun kahvesine törenle oturtuldu. Kahve çok geçmeden her iki partinin de inanmışları ve inanmamışları ile dolup dolup boşalmaya baş-

ladı. Şimdi artık mührü hümayunu tüyü bozuk elinde tutuyor, ve müminlere de zındıklara da hükmediyordu. Çok geçmedi onu saran şöhret halesi Çelebiyi gölgede bıraktı, Çelebi silikleşti, silikleşti, ve etrafını saran karanlık içinde eriyip kayboldu. Ve bir gün parti yeni bir kahramanın etrafında toplanıverdi.

Halbuki Tüyü bozuk peykesinin önünde biriken telveli fincanlarının müsaade ettiği nisbette bir idealistti. Halka gösterdiği anlayış ve müsamahada bu esnaf zihniyetinin tesirleri pek büyüktü. Ona baktıkça «keşki bütün idare adamlarımızı böyle esnaflardan seçseler» diye düşünürdüm.

Tüyü bozuğun şöhreti gün geçtikçe parladı ve bir gün inanılmayacak bir şey oldu. Baba Hüsmen, Muhtarın çam kozalağı kızı Gülteni el altından istetiverdi.

Herkeste bir heyecan, bir infial, çünkü onun red edilişi, onun bu teklifi ile âdeta bir mütareke taleb etmiş olan bütün partililerin reddedilişi olacaktı. Red edileceği de muhakkaktı. Çünkü gözlerde ne kadar mubarekleşirse mubarekleşsin herkes Tüyü bozuk ile Enstitünün çam kozalağı talebesi Gülten arasındaki nisbetsizliğin farkında idi. Bunu hâlâ yediği darbenin sakatlığını taşıyan muhtar nasıl kabul edebilirdi? Tüyü bozuk reddedilecekti, reddedilecek ve...

Görüyorsun ya Demokrasi.. Kimse senin namına yapılan bu âyinden kimin ne hisse almış bulunduğunu merak etmiyordu gayri. Tüyü bozuğun kahvesinde akşamları imdadımıza koşan bir yalelelli seni de senin mucizeli kudretini de unutturmuştu bize.

Seni tıpkı Allah gibi bir uzak gökyüzüne itmiştik, orada işimize yaramadığın müddetçe unutulmaya mahkûmdun.

Evet, evet, Tüyü bozuk reddedilecekti. Lâkin böyle olması lâzımdı fakat öyle olmadı, teklif makbul karşılandı, lâkin bazı şartlarla.

Muhtar biricik kızı için muazzam bir cihaz hazırlamıştı. En sulak tarlalarını kızına bağışlıyordu, fakat kızını da günde on saat peykesinin başında müşteri bekleyen, şunun bunun eline bakan bir garibe veremezdi. Damadı olacak herif, kızını da, kızına bağışladığı tarlaları da yeşertmeyi bilmeliydi.

Öyle de oldu. Tüyü bozuk yirmi yıllık dükkânının kepenklerini indirdi ve muhtarın evine iç güveyisi girdi. Bu iki taraf için de memnunluk vesilesi olmuştu. Baba Hüsmen muhtarın körpecik kızına, muhtar da elinden aldırdığı mührü humayuna sahip olmuştu.

Şimdi, Tüyü bozuğa akşamları yatağında visalini bekliyen körpe bir genç kadın vücudu peykesinin önündeki telveli fincanlardan da, demokrasi dedikodularından da fazla heyecan verebiliyordu.

Ve biz yine muhtarın odasında eski mevkiini alan ve âdeta biraz aristokratlaşan radyomuzun etrafında ne kazandığımızdan ve ne kaybettiğimizden bihaber dalıp dalıp gitmekte berdevamız.

Bach'ın La minör konçertosu yine hep yarıda kalır, ve Mısırın o ezeli uykulu sesi bizi beşiğimizde sallar durur.

İlâhi Demokrasi: anlaşılan sen de bizim Bach'ın La minör konçertosu kadar anlayabildiğimiz bir nesnesin.

İKİNCİ

Hasan, Ayyuşla evlendiği zaman kadında hiç bir tuhaflık yoktu. Böylece bir buçuk yıl da yaşadılar. Sonra ne oldu, ne yaptılar? Bir türlü bilemiyor, anlıyamıyor.

Hasanın anası Fatma oğlu askerden döndükten sonra «İlle seni everelim.» diye tutturmuştu. Bu ısrar hoşuna gittiği için Hasan biraz naz ediyordu. Derken komşu kadınlardan biri Akyoldan bir kız salık verdi. Fatma gitti, kızı gördü, beğendi. Düğürcü gittiler. Hasanın babası Vakkasın, düğüne yetecek parası yoktu. İkibin üçyüz liraya bir tarla sattılar. Hediye, yatak, kap, kacak, düğün parası filan Hasan sekiz yüz liraya evlendi. Kalan parayı da sermaye yaptı, bir dükkân açtı. İlk gün Hasan Ayyuştan pek hoşlanmamıştı. Az konuşuyor, tuhaf tuhaf yüzüne bakıyordu. Esmer, kısa boylu, biraz tombulcaydı. Büyük, yuvarlak, kara gözlerine güzel denebilirdi.

Hasan Ayyuşla odaya girdiği zaman ne yapacağını, nerden başlıyacağını iyice bilmiyordu. Yeni, lâcivert elbisesinin cebinde şeker vardı. Ayyuşa iki, üç tane verdi. Ayyuş aldı ama yemedi. Hasan biraz sarhoştu, arkadaşlarının zoruyla bir kaç kadeh rakı içmişti. Erkekle kadın herbiri bir köşede biraz durdular. Derken birden Hasana bir korku geldi. Dışarıda kadınlar bekliyorlardı.

Bundan sonra ne olmuş, bütün teferruatiyle anlatmakta pek fayda yoktur. Hem o zaman hikâyemiz

belki ahlâka aykırı görülebilir. Kısaca: işler pek kolay gitmiyordu. Aralarındaki daha çok bir kavgaya benzetilebilirdi. Ayyuş çoğu ağlıyor, yanındaki erkeği garip, yabancı bir hayvan gibi görüyor, korkuyordu. Sonunda Hasan istediğini yaptı. Erkek yorgun, bitkin uyudu. Ayyuş uyuyamadı. Şaşkın, şaşkın Hasana bakıyor, bazan samimiyetle bu kim diye kendikendine soruyor, ağlıyor, ağlıyordu. Bazan yarım yamalak dalıyor, sonra korkuyla sıçrayarak uyanıyor, tekrar ağlıyordu.

Sonra her şey yoluna girdi. Bir buçuk yıl dümdüz yaşadılar. Hasanın işleri iyi gitmiyordu ama ekmek parasını çıkarabiliyordu. Ayyuş az konuşuyordu, çok az konuşuyordu, şöyle bir şey sorarlarsa karşılığını veriyordu. Arada konuşursa ağrılarını söylerdi. Kadının oynak yerleri, beli, sırtı en çok başı ağrıyordu. Yöresindekiler buna pek aldırmadılar, «gençlik» dediler, «bir şeysi yok aslan gibi, vehmediyor» dediler. Evlendikten bir yıl sonra bir çocukları oldu, adını Vakkas koydular. Çocuk doğduktan altı ay sonraya kadar gene bir şey yoktu. Ayyuş çocuğu emziriyor, memnun memnun gülümsüyordu.

Bir Eylûl günü Ayyuş hastalandı, yatağa düştü. Bir kaç gün aldırmadılar. Derken ateşi yükseldi, geceleri sayıklamaya, çevresindekileri tanımamaya başladı. Geçer nasıl olsa diye gene aldırmadılar. On gün sonra Hasan biraz merak etti. Caddeden bir iç hastalıkları mütehassısı getirdi. Hekim dinledi, nabzına, dalağına baktı. Bir reçete yazdı.

«İğneleri yaptırın, hapları günde üç kere her yemekten sora alsın, bir hafta sonra bana haber verin» dedi, on lirayı aldı, gitti. Hasan reçeteyi bir eczaneye götürdü; kalfa:

«Yirmi beş lira getir, üç çeşit iğne var» dedi. Hasanın buna canı sıkıldı, iki eczaneden daha sordu, hepsi de 25 le 30 arasında söyledi. Sonunda canı sıkıla

sıkıla birine yaptırdı. Askerliğinde Sıhhiye olan bir genç iğneleri vurdu. Adam her iğneden elli kuruş alıyordu. Ayyuş hapları da bitirdi. Doktor iki kere daha geldi. Bir ay sonra kadın yataktan kalktı, çok zayıflamıştı. Hiç konuşmuyor, sanki bir şeyler düşünüyordu. Kocasının, kaynanasının, çocuğunun yüzüne sabit sabit bakıyordu. «Yorgunluktan,» dediler. Ertesi gün, daha ertesi gün Ayyuş hep böyle durdu. Gene doktoru çağırdılar. Adam muayene etti, yüzüne baktı, gözüne baktı:

«Bunu bir kere hastaneye kaldırın,» dedi. Hasan:

«Deli mi olmuş, beyim?» diye sordu. Hekim:

«Olabilir, dedi, bir kere hastaneye götürseniz iyi olur.»

Doktor gittikten sonra Fatma «Bu kızı iğneler deli etti» diye epeyce ağladı. Hasanın keyfi kaçmıştı, ne yapacağını bir türlü kestiremiyordu. Ayyuşun bulunduğu odaya gitti. Bir minderin üzerine bağdaş kurdu, oturdu. Yarım saat karısına baktı. Arada kadın bir şey söyliyecekmiş gibi ağzını açıyor, Hasan merakla, heyecanla bekliyordu. Ama her seferinde Ayyuşun ağzı hiç bir ses çıkarmadan kapanıyordu. Evlendiği günlerde duyduğu bazı şeyler aklına geldi: Ayyuşun amcası deliymiş, Nenesi çıldırmış, kendini kuyuya atmış filân.. Bir gün tanımadığı bir kadın onu yolda görmüş:

«Oğlum, sen Ayyuşu alacakmışsın, o kızın soyunda deli var, gençliğine yazık, benden söylemesi...» demişti. Hasan biraz düşünmüş, sonra aldırmamış, unutmuştu.

Hasan bir hafta bir şey yapamadı. Sekizinci gün karısını hastaneye götürdü. Bir kapının önünde dünya kadar adam bekliyorlardı. Hepsi de daha önce başka bir yerden numara almışlardı. Hasan da bir tane aldı. Öğleye doğru Ayyuşun sırası geldi, çağır-

dılar. Doktor Ayyuşun başından geçenleri duyunca biraz ilgi gösterdi. Ertesi gün Ayyuşu Memleket hastanesine yatırdılar.

Kadın hastanede bir iki ay yattı, bu bir iki ayda da gittikçe sapıttı. Hafif hafif konuşmaya başladı. Hastabakıcılardan birisi Hasana yemeğini güç belâ yedirebildiklerini söyledi. Ayyuşta iyi olacağını gösteren hiç bir hal görmüyorlardı, aksine gittikçe kötüleşiyordu. Bir sabah Hasan hastaneye gitti. Hademeler, hastabakıcılar yüzüne bakıp gülüşüyorlardı. Birisi yanma geldi :

«Akşam seninki ne yaptı, biliyormusun?» dedi, sonra anlattı. Ayyuş koğuştan, hastaneden kaçmış. Gece yarısından sonra sokaklarda dolaşırken bekçiler yakalamışlar. Karakola götürmüşler, evini sormuşlar. Bir kaç kapı göstermiş, hiç biri Ayyuşu tanıyamamış. Neyse bir tanıdık çıkmış, vaziyeti anlatmış ta sabaha karşı hastaneye getirip bırakmışlar. Hasanın buna dehşetli canı sıkıldı. Akıma kötü kötü şeyler geldi. O sırada bir hademe:

«Doktor seni çağırıyor,» dedi. Hasan başhekimin yanma çıktı, adam Hasanın yüzüne baktı, bir çok kâğıtlar imzaladı, biraz durdu düşündü sonra:

«Oğlum senin karın akıl hastası. Bizim burada tedavi edilmez, yarın taburcu edeceğiz. Artık akıl hastanesi olan bir yere götürmelisin,» dedi. Hasan bir şeyler söylemek istiyordu. Fakat neler düşündüğünü, neler söylemek gerektiğini açıkca kestiremiyordu. Bazılarını da söylemeye korktu. Biraz durdu, «Eyvallah, beyim» dedi, çıktı.

Yedi, sekiz ay Ayyuş evde kaldı. Bu arada üç, dört üfürükçüye, büyücüye götürdüler. Dualar yapıldı, büyüler yapıldı, kurşun döktüler, hiç birisi kâr etmedi. Bazı komşular İstanbuldan gelmiş yeni bir hekim salık verdiler. Ayyuş bir, iki kere de ona gitti. Adam çok konuşuyor, yeni âletler, yeni usullerle yeni

tedaviler yapıyordu. Daha başka hekimlere de gittiler. Bu arada ilâçlara, hekimlere Hasanın epeyce parası gitti. Adamakıllı ümidi kesildiği sırada bir gün karısını et satırı ile görünce erkeği bir korku aldı. Ayyuş deliydi, her şeyi yapabilirdi. Birden kararını verdi, sağdan, soldan üç, beş kuruş borç edip kadını yakın illerden birindeki akıl hastanesine götürdü.

Bir kaç ay sonra kadını görmeye gitti. Bir bekleme odasında karısı ile karşılaştıkları zaman ümitsizliği daha çok arttı. Ayyuşu bir hastabakıcı getirmişti, gülüp duruyordu. Hasanın yüzüne bile bakmamıştı. Hastabakıcı Hasanı gösterip «Bu kim» diye sormuş, kadın dalgın, dalgın yüzüne baktıktan sonra gülmüş:

«Ne bileyim ben, babam mı?» demişti. Hasan hekimlerden birinin: «Karını götür, yakında bize yeni âletler gelecek o zaman tekrar getirirsin» demesi üzerine Ayyuşu memleketine getirdi. Artık bu işlerden usanmıştı. Kadını eve attı. Başka şeylerle uğraşıyor, eğlenmeye, unutmaya gayret ediyordu. Arkadaşlariyle bir kaç kere içti. Bir iki defa geneleve gitti. Ama zevk alamadı, daha çok iğreniyordu. Son bir ümit olarak, kadını tekrar akıl hastanesine götürdü. Yeni âletler gelmiştir, belki bir işe yarar diye düşünüyordu. Hademelerden birisinin «Elektrik âletleri geldi iyi olanlar da var» demesi üzerine biraz sevinmişti. Doktor da ayni şeyleri söyledi. Ayyuşu bıraktı, döndü. Bir ay sonra karısını biraz değişik buldu. Şimdi daha çok konuşuyor, biteviye gülüyor, gülüyordu. Çoğu saçmalıyor, bazan da etraftakileri güldürecek doğru sözler söylüyordu. Bunu olduğu gibi kabul etti. Kader diye düşündü. Karısını aldı, evine bıraktı.

Böylece iki yıl daha geçti. Bu sırada Hasan yirmi yedi yasındaydı. Oğlu Vakkasa anası Fatma bakıyordu. Yaşlı kadına bu iş zor geliyordu. Etraftan yavaş yavaş tekrar evlenmelisin diye Hasanın aklına

girmeye başladılar. Bu düşünce kendisine yumuşak, tatlı geliyordu. Derken isteği arttı. Bir gün hiç ummadığı bir zamanda kendini bir kızla nişanladılar. Ama kanuna göre Ayyuşu boşaması gerekti. Bir kaç bilgili adamdan akıl danıştı? Hepsi de «Boşanmalısın» dediler. Avukatlara gitti, fazla para istediler. Arzuhalcilere dilekçeler yazdırdı. Bir yıl uğraştı. Mahkemeye gitti, geldi, Ayyuşa vasi tayin ettirdi, raporlar aldı, tanık dinletti. Boşandılar, karşı taraf temyiz etti. Altı ay bekledi, bir gün «Artık işin bitti» dediler. Bu arada neler olmuş, neler geçmiş, Ayyuşun hiç haberi yoktu. Karısından büsbütün ayrıldığı zaman Hasanın biraz yüreği sızladı. O sırada kadın zaten anasının evindeydi.

Bir güz akşamı Hasan ikinci defa evlendi. Yeni karısının adı Afife idi. Uzun boylu, kumral bir kızdı. Hasan bu defa odaya girerken sarhoş değildi. Ama cebinde gene şeker vardı. Kadına gene şeker verdi. Afife gülümseyerek aldı, yedi.

KENAN HARUN

ÂVÂRE

Hani, dağ başlarında geceler yaşanır; gökte ay vardır, pırıl pırıldır yıldızlar, içine döker nurunu sanki... Ve insanoğlunun kaderindeki o büyük yalnızlık acısına rağmen ıstırapsızdır bu saatler.. Şuur altında ve üstünde çöreklenmiş, yakın-uzak cümle hatıralar nâmevcuttur. Bu bir bâsübâdelmevt, ölümden sonra diriliştir belki de. Ama ne güzel diriliştir o. Karıncanın bile haberi olmadan muazzam yeryüzü kaosundan ne güzel hınç alıştır o. Temiz, aydınlık, berrak bir dere çağıltısı kadar kalbi rahatlık ve huzurla dolar insanın. Yaşadığını hissedersin. Gözlerin, kulakların, burnun, saçların, ellerin ve ayaklarınla bile hissedersin bunu. Bütün varlığın şuurunda en gerçek, en sahih mânâsını kazanır. Genç çağının ateşli kanı damarlarında sonsuz bir sür'atle dolaşmaktadır. Duramazsın yerinde. Başlar kafanda ezelî ve ebedî güzelliğin raksı. Geçmiş zamanlara doğru uzanıverirsin. Güzelliğin vecdiyle, hislenmelerle beraber o ilk tecrit ve inziva iştiyaklarının ağır ağır uzaklaştığını görürsün. Bunalırsın, yalnızlıktan nefret raddelerine gelirsin. Birisi gelir aklına; birisi veya üçü-beşi birden, sevdiğin, bir zamanlar taparcasına sevdiğin kimseler gelir aklına. Sonra kafanda kendi kendine bir tasfiye amèliyesine girişirsin. Hangisi daha güzeldi? Hangisi senin kıvranışlarının en yakın arkadaşı idi? Hangisi ile, unutulmaz, basitliği nisbetinde harikulâde bir şiir havası taşıyan aşkı yaşamıştın? Buluverirsin onu,

buluverirsin «Beyaz geceler» inin büyük sarhoşluğunu; 18 yaşının çılgınlar gibi peşinden koştuğu ve daha nice yaşlarının koşmaya âmâde olduğu insanı. En güzel elbisesini giydirirsin üzerine. Gelir yanına. Elini eline verir. Sükût içinde yaşanır saatler. Sadece bakışlar ve elden ele geçen sıcaklık konuşur. Gözlerini seyredersin. Ay'a bakarsın. Ay, ışığını onun gözlerinden çalmış diye düşünürsün. Okşamak istersin, okşayamazsın. Koklamak istersin koklayamazsın. Hayalinin gece mavisine nakşettiği ince bir siluettir o. Ve senin duyduğun yıllar ötesinden kopup gelen tatlı bir rayihadır. Bir anda hepsi kaybolur. Çıngırak sesleri gelir kulağına. Şu soldaki boyun'dan bir sürü aşar yani.

Uyanışın hazin olur. Çobanın kavalını duyarsın. Şiirler mırıldanırsın, biliyorsan; yahut türkü söylersin, kırık-dökük türküler. Dünyalar düşünürsün, gönlünce kurulmuş, gönlünce yaşanmış dünyalar. Sonra o andaki hâlin gelir aklına. Burası bir dağ başıdır. Aranızda yüzlerce kilometre taşı. Yalnızlık. Kimsesizlik. İçin burkulur, acıların yeniden kafanı sarmaya, ıstırapların teker teker nüksetmeye başlar. Yokluk, boşluk, yokluk. Erirsin, kahrolursun.

*
**

Yahut büyük bir şehirdesin. Günlük çileli hayatını yaşamaktasın. Kaçamazsın insanlardan. Dalarsın bir sinemaya. Bir film seyredersin. Güzel mi güzeldir; doyamazsın bir türlü. Ya debdebe içinde yaşayan kadınlı-erkekli muhteşem grupların, ya da basit ferdlerin hayatını yaşarsın. O hayatı da seversin ötekini de. (San'at o kadar müthiş bir şeydir ki her hâli ile sarar seni.) Joan Fontaine'i seyredersin. Bazan «Zehirli Aşk» yaratan zalim ve insafsız Ivy'dir o, bazan da küçük, mâsum bir mektepli genç kız. Uzun, sarı, olgun başaklar misali sapsarı saçları vardır. Dalga, dalga ne güzel de uçuşur rüzgârda. Hoplar,

sıçrar; bir geyik gibi kıvrak adımlarla çalılıklar arasında koşar, kayalara tırmanır. On beş yaşın, eteği dizlerinde, harikulâde ilk ve son aşkını yaşayan güzelidir o. Onun gibi bir sevgili tahayyül edersin. Ah, dersin. Ona kul, köle olabilirim, onun için ölebilirim dersin. Öyle bir kız seni sevsin istersin. Önünde oturan sarışın gelir aklına. Biraz önce, entre-acte'da gözgöze gelmiştiniz. Nasıl da bakmıştı sana? Dâvetkârdı, değil mi? Hem oldukça da güzel yani. Öyleyse filmden sonra takib et onu. Belki o da seni ister, belki o da sever seni. Gizli gizli buluşursunuz geceleri. —Geceleri buluşmak güzel olur.—

Ama, şey de var, hani canım; bir gün, akşama doğru, yağmurun ânide, bardaktan boşanırcasına boşandığı hüzün dolu bir sonbahar günü otobüsten ininçe koşa koşa girdiğim o bol aynalı, ayak üstü bir şeyler yenen yerde enfes bir sarışınla karşılaşmıştın. Gözleriniz ilk defa bir aynada birbirini bulmuştu. Yağmurdan kaçmıştın ama, doluya tutulmuştun yani. Sonra konuşmuştunuz. Ne kadar da mültefit davranmıştı sana. Ama sen yine pusulayı şaşırmıştın. Adını sormayı bile akıl edememiştin de, nasılsa oturduğu semti, çalıştığı yeri yalan yanlış öğrenebilmiştin. Unuttun mu onu? Haydi, canım, unutulacak kızmıydı o? Üstelik tam tipindi senin. 17, 18 yaşlarındaydı ancak. Minyon, taşbebek gibi, tablo gibi güzel bir yüzü vardı. Sarışın, bukle bukle idi saçları. Gözleri alev alevdi. Su çığıltısı gibi berrak, pırıl pırıl bir konuşması vardı. Tahsilini yarım bıraktığından şikâyet etmişti. «Allah'a güç gelmesin ama, haftada bir pazar günümüz var. O gün de yağmayıverse ne olur, sanki?» demişti. Ama ne temiz, ne yürekten kopan bir sesle söylemişti bunu. Daha çok şeyler söylemişti. Nelerdi acaba? Hatırlayamıyorsun, değil mi? Tabii hatırlayamazsın. Sen dinlemiyordun ki onu. Hayran hayran güzelliğini seyrediyordun sade. Üstelik nut-

kun da tutulmuştu. Başkaları gibi dilbazlık edip, randevu almaya falan kalkışacağına tüyüvermiştin oradan. Hâtun-kişi üç beş kelime ile seni zaten efsunlayıvermişti, ama, o kadarcık sarhoşluk yeter mi hiç sana. Hemencecik daldın bir meyhaneye. Gelsin, gitsin; votka-bira, votka-bira. (Bahşiş papel tabii.) Ondan sonra da «tayyare». Dön Allah, dön. Koydunsa bul bakalım.

Sonra günler, haftalar geçti. Efkâr bastıkça kadehlere sarıldın. Kadehleri bırakıp kâğıda kaleme sarıldın. Şarkılardan meded umdun. «Sevdiğim, cemâlin çünkü göremem», ama niçin, diye dövündün, durdun. Hep o günü hatırladın. Gözlerini, kirpiklerini, ışıltılı çehresini, saçlarını hatırladın. Sözlerini hatırladın. Hastanelerden birinde hemşire olduğunu hatırladın nihayet. Söylediği yeri iyice anlayamamıştın ama, sora sora Bağdat bulunurmuş, sen de buldun. Gelgelelim karşılaşmak nasip olmadı ki... Meyhane köşelerinde, geceleri bekâr yatağında hep onu tahayyül ettin, ertesi gün onu mutlaka bulacağına dair kesin kararlar aldın. Aldın ama, Allah'ın senin için yarattığı ertesi günler bitip tükenmek bilmedi ki bir türlü. Zaten iradesiz, kararsız herifin birisin sen. Sonunda da tesadüflere bırakıverdin işi. Burası adı büyük ama, küçük bir şehir; nasıl olsa karşılaşırız bir gün dedin. Sana hiç lüzumu olmayan bir yığın insana, hem de her birine günde birkaç defa rastlamana rağmen o yok ortalarda tabii. Ama sen ona bak yine. Önünde oturan sarışına filân boş ver de, hattâ hemen biraz sonra, sinemadan çıkar çıkmaz bekle yolunu. Belki çıkacağı tutar, belki de haftalık izinine rastlar o saatler, bilinmez ki. Karşılaşınca yine apuğu-sopuğu kaybetme ama. Koskoca herif oldun artık. Yolunu yordamını bul da ahbaplığı ilerlet. Sen çok sıkıntılısın bu günlerde. Bir kız lâzım sana. Bir arkadaş, sadece bir arkadaş bile olsa olur; «dişi» olsun ye-

ter. Başkalarının saadetinde gözün olmasın. Her şey gelip geçici bu dünyada. Sen şöyle eli yüzü düzgünce birini bul da, açıl, ferahla biraz; düşünme gerisini.

Hem artık, hiç bir şey oyalayamaz ki seni. Yalnızlık kötü, çok kötü. Sonra, hele bir düşün, onunla adamakıllı kaynaştığını. Sinemaya da beraber gidersiniz. Oh.. Karanlık, o, sen... Ne güzel değil mi? Başını göğsüne dayar senin. El ele tutuşursunuz. Saçlarını koklarsın (Merak etme hastane kokmaz, kadın kokar, körpe, taze bir dişi kokar.) Nefesi nefesine karışır. Karşılıklı göğüs geçirirsiniz. Mânâsını bilirsiniz ikiniz de. Ama «olmaz ki» diye düşünürsün. Yeri değil ki burası.

Perdede bir takım şekiller, memleketler, kalabalıklar görürsünüz. Beraber yaşar, beraber dolaşırsınız o yerleri. Sonra bir de bakarsın ışıklar yanmış. Çıkarsınız sinemadan. Akşam karanlığı bastırmıştır ortalığı. Hafif bir yağmur çiselemektedir. Kaldırırsın pardösünün yakasını. Şapkanı başına biraz daha yerleştirirsin. Koluna girer senin. Asfalt cadde nokta nokta pırıldar. Yürürsünüz. Ayağın kayacak sanırsın. Saadetten başın döner. Ama uçacak gibisindir. Uçarsın. Kafan ne hayaller yaratır kendi kendine.

... Ve dünya güzel, yaşamak güzeldir. Halbuki sen dört yanından hüzünle çevrilisin. Kıpırdanamazsın bile. Tahayyülün seni bir sigara içimlik taşıyabilir ancak. İzmaritin ateşi dudağına dokununca silkinirsin.

Islak ve boş caddede küçük su birikintileri, ve sarvrulan bir kaç ölü yaprak vardır. «Yalnızlık koydukça koyar.» Geçmiş senelerin gelir aklına. Anan, baban, kardeşlerin, eski aşkların.. Mes'ut günler tutuşur hâfızanda. Bulutlardan bile teselli ummazsın. İçin burkulur, acıların yeniden kafanı sarmaya, ıstıraplarının teker teker nüksetmeye başlar. Yokluk, boşluk, yokluk. Erirsin, kahrolursun.

TAHSİN YÜCEL

ÖTEGEÇE ÇOCUKLARI

Sen çok uzaklardasın, ablacığım. Ama, «sabırlı, bağrıyanık insanlar» semti Ötegeçe'yi bilirsin. İsmine uymuş bir semttir Ötegeçe. Dış görünüşü kasabanın diğer semtlerinden farksızdır ama, Ötegeçe bana hepsinden başka, hepsinden öte gibi gelir. Çok severim onu... Uyuyamadığım yaz geceleri, yıldızları seyrederken seni de, kendimi de unuturum, hep Ötegeçe çocukları gelir aklıma. İçim onların yaralarını sarmak arzusuyla yanar tutuşur ama elimden birşey gelmez. Benim gibi, uyuyamayıp, yıldızları seyrederek duygulanan çocuklar bulunduğunu düşünürüm. Onlardan birini seninle konuşturmak istedim. Belki bir Ötegeçe çocuğu böyle konuşamaz, ama kalbi bu duygularla çarpar, biliyorum. Çünkü bir zamanlar ben de onlardan birlydim, ablacığım.

T. Y.

Etraf kararalı çok oldu ama gözlerine uyku girmiyor, bacım. Üzerimdeki dallı güllü, eski-püskü yorgam fırlatıp atmak istiyorum. Neden uykum gelmiyor acep? Neden böyle uyuyamıyorum?

Neden olacak?.. Gök yüzü pul pul... Yıldızların seyrine doyum mu olur? Olmaz bacım... O kadar da çoklar ki... Uzaktan uzağa nasıl da göz kırpıyorlar?.. Arasıra kayanlar oluyor. Acep nereye giderler? Fa-

kat ne kadar kayarlarsa kaysınlar, hiç eksildikleri yok. Hep aynı gökyüzü, aynı yıldızlar... Onlar da bizim kaderimiz gibi hiç değişmez mi, bilinmez... Daha uzaklarda, yumak, yumak, bereket yüklü bulutlar var. Biraz yaklaşsalar, bereketlerini topraklarımıza serpseler ne olur?

Bütün bunlar o kadar güzel şeyler ki, bacım... Seyretmekle usanmam gibi geliyor bana. Ama anam usanmış. Bak, horluyor!.. Bu gök, bu yıldızlar, bu bulutlar sizin ellerden de görünür m'ola? Siz de damda yatar mısınız, bacım, siz de yıldızların altında uyur musunuz?

«Yıldızların yakınında, bulutların üzerinde olsam oradan her yeri görsem, dünyanın bütün çocuklarına el sallarım» derim bazan. Sonra aklıma bin-bir türlü şey gelir. Sizin elleri düşünürüm, aklım karışır... Kim bilir sizin ellerde neler vardır, kim bilir sizin ellerdeki çocukların nasıl oyuncakları vardır!.. Bir yabancı gelmişti bir kere buraya. Oğlunun tahta atları, küçük otomobilleri, tüfekleri, rengârenk topaçları vardı. Hele elbiseleri o çocuğun... Onları hiç sorma... Pırıl pırıldılar. Ayakkaplarına gözlerin takılıp kaldıydı. Bir de beyaz çorabı vardı. Ben çorap değil, ayakkabı bile giymedim daha. Ah, bacım, ayaklarımı bir görsen! Öylesine siyah ki... Şimdi eski günler geliyor aklıma. Sıcak yaz günleri, yere bastıkça ayaklarım kavrulurdu. Koşa koşa eve dönerdim. Ağlardım da bazan. Anam yüzüme garip garip, acı acı bakardı sadece. Bana hiçbir şey söylediği olmazdı. Ne söyliyebilirdi ki zaten? Elinden ne gelirdi?.. Ama bunlara üzüldüğüm yok gayri.. Sıcağa da, soğuğa da iyice alıştım.

Anam bana Tanrı'ya şükretmeyi öğretti. Hamdolsun, Tanrı'ya şükür! Niçin üzülelim, niçin halimizden şikâyet edelim, bacım? Ayakkaplarımız yok ama bizim de kendimize göre oyuncaklarımız var. Hem bir gün benim de ayakkaplarım, cicili elbiselerim olacak-

mış. Anam uyuyamadığım geceler anlatıp durur: Benim için günbür günbür davullar dövülecek, yüzüme bir duvak örtülecekmiş, gelin olacakmışım birgün. Bir başka eve gidecekmişim. Adı «el kapısı» ymış o evin. El kapısı çetin olurmuş, yaman olurmuş, bacım, dayanmak gerekirmiş...

Yaa bacım, böyle işte... Söyliyeceklerim o kadar çok ki, içim öylesine dolu ki... Kelimeler dilimin ucunda yığın yığın, yıldızlı geceler boyunca anlatsam gene bitmez. Anlatmağı da pek bilmem zaten. Bana bütün bunları şu uzaklardaki yıldızlar söyletiyor gibime geliyor.

Ben ne diyordum? Oyuncak dedim, yarıda kaldı. Dilime başka şeyler geldi ondan önce. Bizim de oyunlarımız, oyuncaklarımız vardır, bacım... Söğüt ağaçlarından, söğüt dallarından, söğüt gölgelerinden Allah razı olsun. Taze söğüt kabuğundan çeşit çeşit düdükler yaparız. Her biri bir sesle öter. Borazan, ince düdük, dilli düdük... Dilli düdük çın çın öter. Ta uzaklardan duyulur sesi. Borazanın sesi babamınki gibi, yorgun bir reçberinki gibi boğuktur. İnce düdüğün sesi yürekten gelen iniltilere benzer. Hepsi de birbirinden güzel, birbirinden samimidir bu seslerin. Belki hepsi de bizim duygularımızı söyler, bizim içimizden gelir. Ama biz bu dillerden anlamayız ki...

Söğüt dallarından atlarımız, söğüt dallarından kamçılarımız vardır. Kardeşinin atı şimdi içeride uyuyor. Ondan usanınca bir başkasını koparır, bir başkasına biner. Biz atlarımıza benzeriz, atlarımız bize benzer, bacım. Köşeye atılır da seslerini çıkarmazlar, altımızda biteviye koşup durur, kamçıları yerler de «öf» bile demezler. Bağırları tozlu yollara sürünür, yollar gitmekle bitmez... Atlarımız şahlandı mı evleri geride bırakırız. Fakat neye yarar? Yolların sonuna varamayız. Atlarımız «of» bile demez ama bizim küçücük yüreklerimiz gümbür gümbür vurur. Ne ince

bacaklarımızda, ne çıplak ayaklarımızda, ne zayıf kollarımızda derman kalır. Yine bunlar neyse... Asıl canımızı yakan başka bir şey vardır: Azıcık fazla koştuk mu böğrümüzde birşey sızlar, birşey kopar gibi olur. Dalak mıydı, neydi adı? Karnımızı şişiren, bizi sıtmanın eline düşüren de oymuş... Toz duman içinde bıraktığımız yollardan yorgun argın geri döneriz. Ne kaderimizden, ne de memleketimizden uzaklaşabiliriz...

Daha oyunlarımız çook... Kör ebe, kovalambaç, saklambaç, köşekapmaç, uyuz, birdir bir... Ama bu oyunların hepsi de dizde derman ister. Mektepliler kâğıttan kayıklar yapar, biz karpuz kabuğundan kağnılar yaparız. Ama karpuz kabuğundan kağnılar ne atlarımıza benzer, ne de bize... Ne azıcık yük taşıyabilirler, ne azıcık dert... Teker bir yana, kağnı bir yana gider hemen.

Mekteplilerin kayıkları taşlanmadıkça, dalgaya rastlamadıkça, batmaz. Dere alıp götürür onları. Belki de bunlar sizin ellere ulaşır, size gelirler, bacım... Biz hayran hayran bakarız onlara. Herşeyi böyledir mekteplilerin. Anamızdan, babamızdan görmedik, kıskançlık nedir bilmeyiz, onları kıskanmayız ama ne de olsa... Ne de olsa bizim de gönlümüz ister, bacım... Elimize ne kâğıt geçer, ne de kayık yapabiliriz. Biz de onlar gibi mektebe gitsek öğreniriz; ama, gidemeyiz ki. Bir öğretmen varmış mektepte. Yanına ayakkabısız, elbisesiz varılmazmış. Sonra kalem istermiş, defter istermiş, kitap istermiş. Biz nereden alalım bunları, parayı nereden bulalım?

Onlar, davulların, düdüklerin arkasında şıkır şıkır elbiseler içinde bayrama giderken benim yüreğim «cız» eder hep. Hem bir benim yüreğim mi ki, bacım? Daha ne kadar yürek «cız» eder, iç sızılar benimki gibi. Ne güzel türküler bilir mektepliler! Biz onların hiçbirini bilmeyiz, kötü kötü düşünürüz ancak. Sonra

«Haydi, deriz, haydi deynekten atlarımıza binelim!» Atlar şahlanıp yollar tozlandıkça aydın aydın birşeyler dolar içimize. Kötü kötü düşünmeyiz gayrı. Ne yapalım bacım? Biz bayrağa türkü söylemesini bilmeyiz ama çaresiz kalmayınca kendimizi avuturuz.

Yıldızlar hâlâ pul pul. «Her birimizin bir yıldızı varmış, bizim kaderimiz onlara bağlıymış» der anam. İnanma, bacım! Biz ekmeğimizi topraktan çıkarırız. Ekmek demek kader demektir, ekmek demek hayat, yaşamak demektir, bizim kaderimiz toprağa bağlı. Halbuki yıldızlar bizden uzak. Ama kim bilir, bacım, belki de doğrudur. Belki de bizden uzak oldukları, sesimizi duymadıkları içindir bu çektiklerimiz. Öyleyse benimki hangisi acep?..

Ay yükseliyor, bacım. Bir tepsi gibi, aç gözlerin önünde sıcak bir ekmek gibi... Solgun ışıkları durmadan etrafa yayılıyor. Semtimizi de aydınlatmaya başladı. Ötegeçe derler bizim semtin adına. Herşeyden öte, sefaletle kucak kucağa ötegeçe... Ben onu candan severim bacım. Her şeyiyle severim onu. Ne iyi insanları var, bir bilsen... Şimdi hepsi de mışıl mışıl uyuyor. İçlerinde, benim gibi, yıldızları seyredenler de vardır belki. Belki arkadaşlarımdan bazıları rüyalarında kâğıttan kayıklar yüzdürüyor, sıcak ekmekler, nefis yemekler yiyorlardır. Belki ayaklarında kunduralar, yemeniler bile vardır. İnşallah bu rüyalar hiç bitmez..

Ben Ötegeçe'yi severim, bacım, ölünceye kadar ondan ayrılmak istemem. Cicili bicili elbiseleriniz, nefis yemekleriniz, ufukların arkasındaki güzel şehirleriniz sizin olsun. Ötegeçe'mi hiç bir şeyle değiştirmem. Bir el kapısı da istemiyorum. Büyümek istediğim de yok. Bu gece bitmesin, bu yıldızlar kaybolmasın, ay olduğu yerde dursun gayrı! Bunların hiçbiri olmaz, biliyorum. Ama arzu etmekten de kendimi ala-

mıyorum ki... Ne yapayım, bacım, bu gece karnım adamakıllı tok ta...

Göz kapaklarım ağırlaştı, yıldızlara eskisi gibi bakamıyorum. İşte biri daha kaydı, tam üstümden geçti! Bu bir Ötegeçelinin yıldızı m'ola? Bir Ötegeçeli öldü m'ola şu anda? Neyse, Allahaısmarladık bacım. Sana Ötegeçe'den, Ötegeçe'nin bütün çocuklarından selâmlar...

YILDIRIM KESKİN

EVİMİZ İSTASYON KENARINDAYDI...

Yeni eve taşınalıdanberi içime bir garipliktir çöktü. Bu yeni ev, eskisinden biraz daha ufak, biraz daha eski, biraz daha gösterişsiz... Eskisi de ondan bir evvelkinden, bu kadar ufak, bu kadar eski ve bu kadar gösterişsizdi. Nedense insanlar herhangi bir yeniliğe ansızın alışamıyorlar. Ama yavaş yavaş, zamanla her şey oluyor. İşte bizim de yıllarla beraber yenileşmemiz, daha doğrusu eskileşmemiz, o kadar tepeden inme olmadı. Dededen kalma iyice bir evden, bu küçük üç odalı fakirhaneye yıllarla beraber geçtik. Değişen devir, bizi de değiştirdi. Ne dünyanın eski güzelliği, ne de içimizdeki o eski yaşamak isteği kaldı. Yavaş yavaş insanlardan da uzaklaşır olduk.

Artık odalarda yalnız başıma dolaşırken eski sıcaklığı, eski samimiyeti bulamıyorum. Bunlarla aramızdaki bağları, amansız, zalim bir el kırmış, parçalamış, paramparça etmiş.

Duvarlardaki resimlerde dedem, büyük annem, eskisi gibi şefkatle bakmıyor. Bu bakışlarda belli belirsiz bir hüzün, bir kırılış, bir ümitsizlik, ne bileyim işte, insanı mahzun eden, ezen bir süzülüş var.

Yalnız yeni evimiz tren yolunu görüyor. Uzaktan, çok uzaktan zaman zaman bir düdük sesi işitiyorum. Sür'atle koşan bembeyaz bir duman harap evlerin üzerine hayatın hayal aydınlığını bırakıyor. Bu beyaz yığın beni uzaklara, çok uzaklara götürüyor. Çok uzaklarda insanlar bu kadar bencil olmamışlardı,

O zaman harp yoktu dünyada. İnsanlar mes'uttu. Mes'ut olduklarını biliyorlardı; hayatı, yaşamayı seviyorlardı.

Evimiz, istasyon kenarındaydı. Tren saatlerini birbir bilirdim. Hattâ makinistlerle bile ahbaplığı ilerletmiştik. Düdük sesi duyar duymaz istasyona koşardım. Akşam üzerleri ne güzel olurdu bu istasyon.

İlerde deniz vardı. Yaz günleri erkenden uyanır, yatağımın altından mayomu çeker, sahile koşardım. Balıkçılarla dostluk. Sabahın serinliğiyle hafif hafif, tatlı tatlı titrerdim.

Salih reis, kumların üzerinde dalgın dalgın sigara içerdi. En iyi dostumdu. Sanki her sabah benim gelmemi beklerdi.

— Nasılsın küçük? derdi.

Her sabah aynı cevabı verirdim:

— Dünkü gibiyim!

— Üşüyeceksin, derdi.

Aldırmazdım. Burnuma yeşil, yemyeşil bir deniz kokusu gelirdi. İyiden iyiye sarhoş olur, dalardım suya. Salih reis, sahilden beni seyrederdi. Kimbilir neler düşünürdü? Beni balıkçı yapmak istediğini bilirdim. Çocuğu yoktu, onun için çocukları çok severdi. «Açılma, diye bağırırdı. Hem çok kaldın suda, hasta olacaksın.»

Çıkar giyinirdim.

— Balığa çıkacağız, derdi. Gelir misin?

— Yok, derdim. Midem bulanıyor.

— Ne biçim oğlansın, derdi. Hem seversin denizi, hem korkarsın.

Akşam üzerleri Salih reis'le istasyon yolundaki parka oturur 6.45 trenini beklerdik. O, hep sigara içerdi. Deniz adamını toprağa yakıştıramazdım.

Sonra tren gelirdi. Yavaş yavaş cadde kalabalıklaşırdı. Yolcular ağır adımlarla yukarıya doğru çıkarlarken piyasa yapmak için köyden inenler bulunurdu.

Bulutlu bir beyazlık, bulutlu bir aydınlık dünyayı sarardı. Serin bir sıcaklık, yaz güneşinin yakıp kavurduğu cildimize ferahlık verirdi. Uzakta deniz yakamozlanır, insanlar yakamozlanırdı.

Kol kola sevgililer geçerdi. Kadınların hepsi cana yakın, kızların hepsi güzeldi. Salih reis, severdi insanları. Onun için esmeri de sarısı da, çirkini de, güzeli de birdi. Halbuki ben her akşam bir başka güzel arardım. Önümüzden bisikletli delikanlılar, çocuklarının arabalarını süren genç anneler geçerdi. Bütün caddeden bir saadet fışkırırdı. İnsanların mesut olduklarını görür, mesut olurduk.

Aşık olunacak zamandı. Evimizin arkasında oturan bir kızı severdim. «Gözlerinin içi gülerdi.» Pencerenin kenarında geceleri onu bekler, parıl parıl hayaller kurardım. Yatmaya yakın gelirdi. Bir an görünür, sonra gülerek kaçar; ben derin bir «ah» çekerdim. Babası basit bir tüccardı, babamla da iyi arkadaştılar.

Sonra birdenbire harp çıktı, dediler. Saadetimizin parlak seması kararmış, bir yağmur başlamıştı. Dünyanın eski tadı kalmamıştı. Babam, her akşam eve, biraz daha yorgun, biraz daha yıkılmış dönüyordu. Karanlıklar içinde yaşıyorduk. İstasyon, eski istasyon değildi artık. Akşamları caddeler gene hıncahınç insanlarla doluyordu, ama eski saadet kalmamıştı. Ne idi bu saadet denilen şey? Öyle bir devirdeydik ki, düşünme kabiliyetimiz işlemez olmuştu. Salih reis bile değişmişti. Artık denize girişime aldırmıyor, beni balığa davet etmiyordu.

Evden çıkmaya karar verdiğimiz gündü. Babam, daha mütevazı bir muhite gitmemiz icap ettiğini söylüyordu. Evi satacaktık ve bir hafta sonra artık burada yoktuk.

O gün annem, tüccarın kızının bir müteahhitle evleneceğini söyledi. İçimde bir şeyin cız ettiğini duy-

dum. Zaten uzun zamandanberi pencereye çıkmaz, balkona gelmez olmuştu. Harp babasını zengin etmişti, bizse gün geçtikçe kötü oluyorduk.

Son gece gene balkona çıktım. Gök, eski parlaklığını kaybetmişti. Karşıki evden bir müzik sesi geliyordu. Sevgilimi düşündüm. Artık sevgilim de değildi. Bilmem neden gözlerim dolu dolu oldu. Sevgilimi kaybettiğime değil, kendi yıkılan hayallerime ağlıyordum.

İşte yıllardan sonra gene önünden tren geçen bir evdeyiz. Her düdük sesi işittikçe bu eski hatıralara dönüyorum. Gene yollar kalabalık, gene insanlar mes'ut gene deniz parıl parıl, gene akşamlar billûr gibi... Ama benim için, ne eski günlerin güzelliği, saadeti, ne de ruha huzur veren sükûnu var. Dünyayı yaşamayı, sevemiyorum.

SEYFETTİN TURHAN

İKİ ŞİŞE KLÜP

Köyün kenarındaki toprak evde yapayalnızdı. Çenesi avuçlarının içinde karanlık düşüncelere dalmıştı. Öfkesinden, canının sıkıntısından başı ağrıyordu. Bir türlü unutamıyordu o sahneyi. Bazı memurların yerli yersiz huysuzluklarını bildiği için elinde kasketi içeriden gelecek emri hayli bekledikten sonra çekine çekine içeri girdiğinde tapucu, adeta yerinden kalkmıştı: «Gel kardaşım gel. Gel otur. Nedir derdin?.. Anlat bakalım..» Ramazan utanmıştı bu yakınlık karşısında. Öbürü ise samimiyette daha ileri gidiyordu: «...Serbest... Serbest ol... Haa şöyle...» diyerek yer göstermişti kendisine. Sıkılganlığından iskemlenin ucuna şöylece ilişivermişti. Tapucu ağzı kalabalık bir adamdı. Soluk almasma vakit bırakmıyordu: «Eee... Ne içersin bakalım? Çay? Kahve?.. Pekâlâ demek hiç bir şey içmezsin... Nasılsın? Ne var ne yok? Anlat bakalım nedir derdin? Tapu mu çıkaracaksın? Çok mu tarlan?. Hangi köydensin sen?.. Var mı bir yüz dönüm filân?..» Kısaca söylemişti meseleyi. Uzun uzun anlatmasına vakit bırakmıyordu ki tapucu. Durmadan sualler soruyor, cevaplarını beklemeden yenilerini yetiştiriyordu arkadan. Ramazan: «Dul anadan kalma on beş dönüm kadar bir çayırlık vardı. Şimdi tapusunu elime almazsam korkarım tarla elimden gider.» deyince tapucu gözlerini karşıda bir noktaya dikip yuvarlak çenesini kaşımaya başlamıştı. «Hım... On beş dönüm ha?.. Ya...» diye meçhul

bir şeyden dolayı pek memnun olmamıştı. Göbeğini, cilâlı masanın altına doğru kaydırmış yanında birinin bulunduğunu unutmuştu âdeta. Sonra koltuğuna biraz daha uzanmış, birbirine yakın yuvarlak gözlerini iki üç defa kırpmıştı. Sıkıntılı bir hali vardı. Dişlerinin arasındaki bir kırıntıyı oradan oynatmak için iki kere sertçe havayı emmiş, dört parmağım birden gırtlağına kadar sokup çıkarmıştı. Neden sonra «Yaaa... diye söze başlamıştı, tekrar, demek böyle... Pekâlâ, hay hay. Gelelim kardaşım... Gelelim hemşerim. Sen hiç üzülme. Ne vakit istersen.» Ön dişlerinin diplerini tırnaklarının uçları ile kazımak için durmuştu. «Yaptın mı hazırlığını?». Ramazan bunun manasını pek anlayamamıştı. Tapucu da farkına varmış izah ediyordu: «Kalabalık gelmem ben. Bizim kâtip, doktor, bir de ben, nüfusçuyu da alırız eder dört. Tutarsın bize bir yaylı. Eh yeme içme senden tabii. Ne olacak ondan. Köyde pilicin, yoğurdun lâfı mı olur, haa?.» Konuşmasının burasında kalın etli dudakları yayvanlaşmıştı. Bıyık altından bir gülüş yayılmıştı yüzüne. Ramazan onu, konuşmasını bitirdi sanarak ayağa kalkmıştı. Dinlediklerinin sırasını ve mânasım tayin edemeden bön bön şapkasının içine bakıyordu. Tapucu da ayakta yanında duruyordu. Bir eli pantolonunun cebinde, öbürünü onun omuzuna koymuştu. «Ne durdun? diyordu, Allahın kırına sahip olacaksın, kolay mı?». Bunun bir şaka olduğunu anlatmak için de sırtını okşuvordu. Tam çıkacağı sıra kolundan tutmuştu: «Sizin köyden su akar mı?... Hani o söğütlüğün olduğu yer değil mi sizin köy?» Durmuş, düşünmüş ve şöyle aklına gelivermiş gibi ilâve etmişti: «Hu... anladım. Bu zamanda ne rakı içilir orada, ya...». Son sözleri köylülere karşı yarı merhamet, yarı babacan bir öfkenin maskesine bürünmüştü. «Billâhi imreniyorum şu köylülere. Amma cennette yaşıyorlar da haberleri yok avanakların. Daha ne ni-

metleri vardır köylerin bilirim... Haydi uğurlar olsun kardaşım. Geliriz biz, üzülme ona sen. Niye gelmiyecekmişiz, vazifemiz bizim. Olmasa da ne çıkar. Maksat sizin işiniz görülsün...»

Ramazan şaşkına dönmüştü. Dışarı çıktığında, üç beş kelime zor söyleyebilmiş, dinlediklerini de pek hayra yormamıştı. Pazar yerine doğru ahmak ahmak giderken karşısına çıkan komşu köyden Süleyman ağaya vaziyeti anlatınca kahkahayı basmıştı: «Len sen ne diyon... Ben Gölbaşı'çin saabına elli, tapıcıya otuz beş; Boğaz'çin saabına altmış iki buçuk, tam kırk gayme de tapıcıya saymışım... İşte saa kestirmesi. Ona köyde ırakı içirecen yoksa eksiğin çıkar. Yaylı dediği kör Alinin tek talikası, Gayrisine binmez. Kör de bizim köye yirmiden aşşa koşmaz. Ne sanıyon sen, mal saabı olmayı az mı tutuyon? Sen sözüm öteye köy kâtipliyi ittiydin emme işten ağnamıyon heç...». Öylece kapanmıştı bu bahis.

Başının ağrısı gitgide artıyordu. O nasıl yapabilirdi bunca masrafı? Askerden yeni dönmüştü daha. Dul anadan kalan tek miras: bu bir tek odanın üstüne evi barkı tek başına iki elinin emeği ile kuracaktı. O on beş dönümden başka elinde avucunda hiç bir şey yoktu. Kendi kendine kızıyordu. Hırıltıya benzer bir sesle göğüs geçirerek hasır örtülü minderliğin üstüne çöktü. Neden telmihlerini anladığı gibi açıkça vurmamıştı herifin yüzüne? Aksine başını eğmiş çıkmıştı. Fakat netice çıkar mıydı yüzüne vursa da? Herkes biliyordu bu kadarını. Herkes biliyor ve susuyordu. Peki niçin?

Dışarıda bir ayak sesi işitti, perdeyi araladı. Öğretmendi, soluk ay ışığındaki ince gölgesinden tanımıştı. İçine tatlı bir memnunluk yayıldı. İyi etmişti geldiğine. Onunla biraz dertleşirdi bari. Öğretmen havayı koklıyarak: «Püf, dedi, selâmün aleyküm, çok is olmuş burası.» Teklifsizce duvardaki lâmbayı kıstı.

Sedirde karşılıklı oturdular. Öğretmen arkadaşını tetkik ediyordu. Uzun müddet konuşmadılar. Neden sonra «yüzün gene mahkeme duvarı; neye?» dedi. Öbürü kısık sesle: «Ayni mesele» cevabını verdi. Sustular; Sessizlik uzadıkça söze başlamak o nisbette güçleşiyor, bu ise ikisinin de canını sıkıyordu. Beraber bulunduklarına pişman oluyorlardı. Ama ne biri kalkıp gidiyor, ne de öteki bunu can ve gönülden istiyordu. Bir ara öğretmen Halil ağanın yanaşmalarından birini, tarlayı sürerken karıkları doğru çekemediği için kızıp hakkını vermeden kovduğunu anlatacak oldu. Kulak bile vermiyordu karşısındaki. Başı iyice göğsüne düşmüştü. Biraz daha sustular. Aralarında konuşulacak hiç bir şey yok gibi idi. Öğretmen onun kendisine ilgi göstermesini istiyordu. Ramazan da ondan bir takım teselli edici sözler bekliyordu. Nihayet öğretmen kalktı. Kapıyı açmadan sigara paketini ona uzatıp: «Canım aldırmaaa... Yahu, dedi, iki şişe klüp hepimizin canını alır. Sayende biz de bir perhiz bozmuş oluruz. Bir olur bu kırk yılda. Her gün tapu çıkaracak değilsin ya... Yak bir cigara... Efkâr dağıtır.»

MUHARREM BARLOK

VİCDAN AZABİ

On gündür vicdan azabı çekiyorum. Lehime sebebler beni tatmin etmiyor.

İyi ama, o ihtiyarın ölümü ile benim ne münasebetim olabilir ?

Nasıl da yüzükoyun kapaklanmıştı. Sokak ortasında ölen birisine hiç rastlamamıştım. Kayık biçimi (yüzü de köseleden yapılmış gibi sert) ayakkabısının birisi bir yana, öbürü öte yana fırlamış, kalın bir kumaş parçası ile çoraplarının tabanı itina ile yamanmış. Çarpmaktan olacak, burnundan ince bir kan şeridi ağzının kenarından çenesinin ucundan toprağa karışıyordu. Çukura kaçmış, etrafını ölüm sarılığı kaplamış tek gözü cam gibi parlıyordu. Bir kolu vücudu altında kalmış, öteki, sırtından ileriye fırlamış odunları tutmak istermiş gibi geriye bükülmüş.. Kahvecinin oğlu ihtiyar bir oduncunun ilerki sokakta ölmüş olduğunu fısıldayınca dışarıya fırlamış, bunları görmüştüm. Bir bekçi çember olmuş halkı dağıtırken daha fazla dayanamadım; aşağılara doğru yürüdüm. Yalnız kalmak, vicdanımla hesaplaşmak istiyordum. İhtiyarın ölümünde bana düşen suç payı neydi ?

*
**

O gün cumartesiydi. Okuldan dönünce yıkanmış, traş olmuş, yeni elbiselerimi ıslık çalarak, karımı güldüren espriler yumurtlayarak giyinmiş, keder ve-

ren her şeye uzak kalmak azmiyle kapıdan çıkmıştım. Yol ucunda mahallenin çamaşırcı kadınına rasladım; yanında sırtında bir kucak odun bağlı nefes nefese ihtiyar bir adam duruyordu. Çamaşırcı kadın:

— Bey, dedi. Hanım odun alacağınızı söylüyordu, bu zavallı ihtiyarın odununu alın.

Kararım kat'iydi; beni en çok üzen sefalet tabloları da bunu bozamadı.

— İhtiyacım yok, diyerek yoluma devam etmek istedim.

Kadın yalvarıyordu :

— Aman beyim, bu ihtiyarın odununu alın, beş kişi eline bakıyor...

Duymamazlıktan geldim; istemiyordum, o günümü de ihtiyarın hayatını düşünerek geçirmek istemiyordum.

Kadın tekrar ediyordu :

— Al bey... Al şu ihtiyarın odununu...

Ayaklarımı bir kuvvet geriye çekiyor, «kaçma! kaçma!» diyordu. Peki ihtiyarın odununu alayım ; alayım ama cebimde yüz elli kuruş vardı. Gerçi ay sonuna kadar yiyeceğimiz toptan alınmıştı; ekmek sebze ve eti deftere yazdırıyorduk. İyi ama otuz yaşında bir adamın cebinde yüz elli kuruş bulunmasın mı ? iki arkadaşa kahve ısmarlamak, oyun oynamak icabederse... kimden borç alabilirim ; arkadaşlar da benim gibi.

Biran hislerime kapıldım, döndüm :

— Dur ihtiyar. Diye seslendim. Odununu alacağım. Kaça veriyorsun ?.

Kırgın kırgın yüzüme baktı

— 110 kuruş, dedi.

— Ne ! dedim. Bir kucak oduna yüz on kuruş verilir mi ?

— Ben bu odunları altı saatlık yoldan getiriyorum bey, sen ne zannediyorsun.

Bu hesapta arz-talep kanununu aşan birşeyler vardı ; ama ben hislerimin tesirinden kurtulmak için ihtiyarın beni kızdırmasını istiyordum. İşime öyle geliyordu. Son cümlesi bu fırsatı verdi

— O beni alâkadar etmez, yetmiş beş kuruş vereyim, dedim.

— İnsaf et ! diye sesi boğuldu. Siz hiç insan kıymeti bilmezmisiniz ?

Merhametimin beni geriye çevirdiğine, odununu muhakkak alacağıma inanmış gibiydi.

— Haydi bir lira olsun.

— Olmaz ! dedi. Bir kuruş aşağıya olmaz...

— Hayırlı müşteriler, diyerek, sinirli, döndüm.

İhtiyar böyle bir hareketi asla beklemiyordu, yüzü karıştı, görmemezlikten geldim.

— Bey ! Bey ! diye bağırıyordu. Ne olur yüz on kuruş ver, üç ekmek 90 kuruş, 20 kuruşluk ta zeytin alayım. Yetmez bey, on kuruşluk zeytin vallahi nekadar katık etsek yetmiyor. Gel dön bey, dinin hakkı için doğru söylüyorum.

O ana kadar sükût eden çamaşırcı kadın da

— Acı ihtiyara, diye tekrarlıyordu.

Ve ben şunları düşünmeğe kendimi zorluyordum :

«Ben de fakir bir ailenin çocuğu idim. Midemin kemirildiği, iliklerimin donduğu çok günler başımdan geçti. Ya çocukluğumun bayram günleri. Onların içimde biriktirdiği acılık unutulur mu hiç? Yeni elbise alınamadığı için dip odada sabahtan akşama kadar ağlayarak ve uyuyarak geçirdiğim o günler... İçtimaî seviyeleri, ayrı ayrı dünyalar şeklinde kabul ediyordum. Bir dünyadan ötekine geçmenin büyük gayretler istediğine kanidim. Benim için bu ancak okumakla kabildi. Zeki değildim, fakat okuduğumu yaşıma göre anlıyordum. Yaz tatillerimi garsonluk, amelelik, işportacılık yaparak geçiriyor, okul mas-

rafları için para biriktiriyordum. Sıcak günlerde kafamı su tenceresine sokarak derslerime çalışıyordum.

Muhtaçların aç karnına şükretmelerine kızıyordum. Bir şeyler yapmalarını istiyordum: «Uğraşsınlar, didinsinler, düşünsünler, arasınlar, bulsunlar, koşsunlar, atılsınlar, bağırsınlar. Ne yapıp yapıp daha iyi bir hayata geçsinler veya dünyalarını güzelleştirsinler.» Cemiyetin fakirler hakkında öğrettiği şu cümleleri hatırlıyordum: «Fakirler içinde zenginliğe namzet pekaz insan görüyorum. Bir hammal ölene kadar hammal gibi düşündüğü için hammal kalmıştır.»

Evet, hangisi o ağır mesleğini bir ilerlemenin vasıtası olarak kullanıyor ? Onları omuzlarından sarsmak, şunları söylemek istiyordum «Hangi haline şükrediyorsun ? Şu veya bu zenginden, bisiklet tamircisiydi, ameleydi, diye bahsediyorsun, ama hayatlarını tetkik ettin mi ? Senelerce yalnız uyurken meşgul olmiyan, kırk kuruş yövmiye aldığı gün dahi beş kuruşunu arttıran, işinden çıkınca geceleri kahvelerde çekirdek satan, geç vakitlere kadar izbesinde kolonya, krem yapan, pazar günleri meyve, yumurta satan o adamların bu taraflarını niçin söylemeden geçiyorsun ? Seni bilirim yüz kuruş yövmiye alır, iki paket sigara içersin. İşinden çıkar meyhaneye koşarsın. Hiç bir zengin parayı senin kadar hesapsız harcamıyor. Kısaca sen yövmiyeni bir gün evvelden yiyen müflis bir zenginsin.

Ah ! İhtiyar, sen de böylesin : Hayatın önünde yaprak gibi sürükleniyorsun. Gençliğini sorsaydım bulunduğun anı unutur, kuvvetli günlerinde yaptıklarını çok iyi meziyetlermiş gibi anlatır «Neydi o günler !..» diye bitirirdin. Sizce istikbal ve mazi yok, yalnız hal var. İyi bir halin güzel mazi, emin istikbale gideceğini söylersiniz. Ama yarını düşünmeyi

yarına bırakırsan işte böyle yarı aç yarı tok gününü edersin.

Böyle düşünüyordum. Düşünüyordum ama ihtiyarın sözleri de kulaklarımdan gitmiyordu. «Yetmez bey, on kuruşluk zeytin nekadar katık etsek yetmiyor.»

S O N

VARLIK YAYINLARINDAN BAZILARI

Türk Edebiyatının En Güzel Hikâyeleri (Y. Nabi)	150
Divan Şiiri Antolojisi (Vasfi Mahir)	100
Halk Şiiri Antolojisi (Eflâtun Cem Güney)	100
Türk Yenilik Şiiri Antolojisi (Yaşar Nabi)	100
Otuz Beş Yaş, 2. ci baskı (Cahit Sıtkı Tarancı)	100
Geçen Zaman (Ziya Osman Saba)	100
Kodin (Panait Istrati'den: Yaşar Nabi)	100
Sokak Kızı (Panait Istrati'den Çev. Yaşar Nabi)	100
Arkadaş (Panait Istrati'den Çev. Yaşar Nabi)	100
Hayat Yollarında (Panait Istratiden çev. Yaşar Nabi)	100
Millî Savaş Hikâyeleri (Yakup Kadri)	150
Isviçreli Robenson (J. R. Wyss'ten: Yaşar Nabi)	100
Lüzumsuz adam (Salt Faik)	100
Yaşamak İçin (Umran Nazif)	100
Yataklı Vagon Yolcusu (Bekir Sıtkı Kunt)	100
Dünyanın En Güzel Büyük Hikâyeleri (Yaşar Nabi)	200
En Güzel Türk Masalları (Eflâtun Cem Güney)	150
Yeni T[illegible] Hikâyeleri (Hazırlıyan Yaşar Nabi)	100
Başlan[illegible]Bugüne Türk Şiiri (4 kitap bez ciltli)	500
Yalnız [illegible]nes Hilton'dan Çev. Yaşar Nabi)	100
İnci (Jo[illegible]'den çeviren: F. Kunt)	100
Şiir Sana[illegible]r Nabi)	100
Yeni Şiirler 1[illegible]? şiir)	100
Âvare Yıllar (Or[illegible]	100
Baba Evi (Orhan Kemal'in r[illegible]	100
Üç Şehitler Destanı (F[illegible]zıl Hüsnü [illegible]	100
Fransız Hikâyeleri Antolojisi (Yaşar [illegible]	100
Türk Mizah Edebiyatı Antolojisi (Z. Güvemli)	100
Üç Aşk Hikâyesi	100
Aşksız İnsanlar (Oktay [illegible]kbal)	100
Dünyanın En Güzel Fıkra[illegible]	100
En Güzel Türk Fıkraları	100
Uğursuz Vâdi (Ben Am[illegible])	100
Yeni Hikâyeler 1950	100
Ekmek Kavgası (Orhan Kemal)	100
Rüzgâr (Cahit Külebi)	100
Can Pazarı (Curzio Malaparte'den)	100
Köyden Haber (Muhtar Körükçü)	100
Bizim Köy (Mahmut Makal)	100
Mahalle Kahvesi (Salt Faik)	100
Sarnıç (Salt Faik)	100
Zürriyet (Samet Ağaoğlu)	100
Toprak Ana (Fazıl Hüsnü Dağlarca)	100
Din Ticareti (Erskine Caldwell)	100
Garipler Sokağı (Oktay Akbal'ın romanı)	100
Apartman (İlhan Tarus)	100
Atatürk Şiirleri antolojisi	100

100 kuruş